poșta redacției

OPERAȚIUNEA „WHO'S WHO"

Tudor Dumitrescu, București. 1) Operațiunea „Who's Who" — solicitarea de recomandări din partea celor 81 000 de personalități care figurează în anuarul oamenilor importanți — nu s-a soldat cu rezultatele scontate de noua Administrație americană. S-au primit circa 30 000 de răspunsuri la scrisorile trimise, dimensiunile lor variind între cîteva rînduri pe o carte poștală și memorandumuri de cîte 30 de pagini, însoțite de numeroase fotografii și chiar și de radiografii dentare. Pînă în prezent, însă, extrem de puține posturi și-au schimbat ocupanții ca urmare a acestor recomandări. Cît despre prepararea răspunsurilor pentru a fi introduse în computere, procedeul este cel uzual în practica folosirii mașinilor de calcul. Detaliile sînt de natură strict tehnică. 2) Documentele secrete ale anchetei privind asasinatul de la Dallas — este vorba în special de radiografii și fotografii — nu pot deveni publice înainte de termenul stabilit. Nu este de competența președintelui Statelor Unite sau a vreunei alte persoane să dea o dispoziție contrarie. Aceste documente pot fi însă consultate de experți cu o aprobare specială, atunci cînd este în interesul justiției. O asemenea aprobare a fost acordată recent unui expert citat în procesul intentat de procurorul Jim Garrison lui Clay Shaw. 3) După cum s-a explicat în nr. 52/1968, William Bradford Huie nu poate continua publicarea reportajului său decît după procesul lui Ray care, după cum probabil ați aflat, a fost amînat din nou pentru 7 aprilie. După cum s-a arătat în revista noastră, chiar și publicarea primelor părți ale reportajului înainte de proces a fost considerată o sfidare a justiției : Huie a fost arestat (și apoi eliberat pe cauțiune), urmînd să compară în fața justiției pentru dezvăluirile făcute prin presă.

NAVELE DIN CANALUL SUEZ

Al. Antonovici, Ploiești. 1) Cele 15 nave prinse în Canalul de Suez în momentul blocării lui nu au putut fi descărcate între timp. La 13 februarie, guvernul R.A.U. a anunțat că va permite proprietarilor vaselor să le deschidă calea între Marele Lac Amar, unde se află în prezent, pînă la Suez. După cum se poate vedea din harta alăturată, nava americană „Observer" este blocată în lacul Timsah, în apropiere de Ismailia, în timp ce alte 14 nave sînt blocate în Marele Lac Amar. Degajarea navelor blocate nu ar echivala cu redeschiderea traficului prin Canalul de Suez 2) Este vorba de toate statele occidentale. 3) Pînă la constituirea unei flote comerciale românești, produsele de export care luau calea mării erau încărcate pe nave străine. 4) Președintele James Garfield a fost asasinat în primul an al

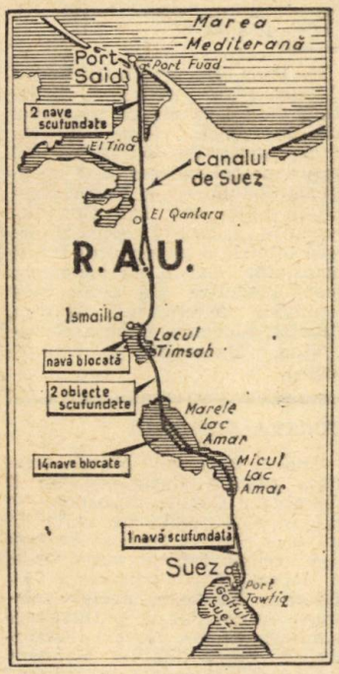

mandatului său prezidențial (1881). 5) Statutul salariaților lui Aristoteles Onassis de pe insula Skorpios nu diferă, credem, de cel al tuturor celorlalți funcționari ai lui.

RĂZBOIUL DIN VIETNAM

Victor Horvat, comuna Fodora, județul Cluj. 1) Implicarea Statelor Unite în războiul vietnamez a constituit un proces treptat, începînd cu trimiterea unor consilieri militari la Saigon și sporind treptat la angajarea proprie pînă la jumătate de milion de soldați. Nu a existat niciodată o declarație formală de război a Statelor Unite împotriva R. D. Vietnam. 2) Despre tragica moarte a celor trei cosmonauți americani, arși de vii în timpul unei experiențe la sol a navei Apollo-7, s-a relatat pe larg în nr. 6/1967. 3) Cei mai bogați oameni din lume sînt enumerați în capitolul din serialul Krupp apărut în nr. 9/1969. 4) Despre studentul Jan Palach s-a scris în nr. 5/1969.

VECHILE STEAGURI

Irimie Mureșan, Baia Mare. 1) În Buletin-Gazetă Oficială nr. 34 din 14 octombrie 1834 este publicată hotărîrea domnitorului Alexandru Ghica referitoare la steaguri : „...să dă la corăbiile cele negustorești steag cu fața galbenă și roșie, avînd pe dînsul și stele și la mijloc pasăre albastră cu un cap ; iar la cele ostășești alt steag, cu fața roșie, albastră și galbenă, avînd și acesta stele și pasăre cu un cap, la mijloc..." Este prima mențiune oficială privind drapelele Țării Românești. Primul drapel al țării avea deci aceleași culori ca și acum, numai că erau așezate orizontal. Din 1867, poziția culorilor a fost schimbată, adoptîndu-se forma și ordinea păstrată și astăzi. În Moldova, la 1834, domnitorul Mihai Sturza avea steaguri de culoare roșie și albastră, cu un cap de bour, purtînd între coarne o stea cu opt raze. Steagul unic pentru Muntenia și Moldova — tricolorul roșu, galben și albastru — a fost introdus în timpul domniei lui Cuza. 2) Primul vapor s-a numit „Clermont". A fost construit de americanul Robert Fulton și a realizat cea dintîi deplasare cu încărcătură (60 de pasageri) pe rîul Hudson, la 17 august 1807. Cu patru ani mai înainte — în 1803 — experimentase la Paris, pe Sena, primul vas acționat cu aburi. Alte date de început ale navigației cu aburi : 1808 — prima plutire pe mare ; 1816 — prima traversare a Mării Mînecii ; 1838 — prima traversare a Oceanului Atlantic (vaporul „Sirius"). 3) Primul automobil care a circulat în România a fost... o trăsură cu motor, adusă de la Londra de medicul bucureștean Toma Tomescu, în anul 1898. Despre aceasta s-a relatat detaliat la „Poșta redacției" din nr. 6/1967. 4) Primele lucrări de beton armat au fost executate în țara noastră de inginerul Anghel Saligny, în anul 1888, la silozurile de la Constanța. Apoi, în 1899, s-au realizat, cu beton armat, cupolele Casei de Depuneri din București. Primul imobil din țara noastră construit cu schelet din beton armat a fost hotelul Athenée Palace din București (1912).

CREAREA STATULUI CEHOSLOVAC

Ioan Drăguț, Craiova. 1) Statul cehoslovac a fost constituit încă înainte de capitularea Austro-Ungariei. La 6 ianuarie 1918, la Praga a avut loc o adunare la care au participat toți deputații reprezentînd populația cehoslovacă în „Reichsrat"-ul de la Viena și în dietele provinciale, precum și alte personalități marcante, care au cerut proclamarea unui stat suveran „în limitele frontierelor istorice ale pămînturilor Boemiei și ale Slovaciei". La 13 aprilie, reprezentanții poporului au jurat solemn, în cadrul unei ședințe organizate tot la Praga, să ducă pînă la capăt lupta pentru independența națională. În luna mai, la o întrunire a partidului național slovac, s-a cerut în unanimitate crearea unui stat independent. La 29 mai 1918, consiliul aliat, reunit la Versailles, s-a asociat la rezoluția adoptată de Congresul de la Roma al națiunilor oprimate. După o lună, la 29 iunie 1918, Franța a fost prima țară care a recunoscut Consiliul național ca organ suprem de conducere al mișcării pentru constituirea Cehoslovaciei și al armatei care lupta de partea Antantei. A doua zi, președintele Raymond Poincaré a înmînat drapelul Regimentului 1 cehoslovac staționat la Darney, în Franța. La 9 august 1918, guvernul britanic a recunoscut Cehoslovacia ca națiune aliată și Consiliul național ca forul ei conducător. Recunoașteri similare din partea guvernului american au urmat la 3 septembrie. La 14 octombrie 1918, Eduard Beneș a notificat statelor Antantei crearea unui guvern interimar cehoslovac la Paris, guvern în care el deține funcția de ministru de externe. Guvernul interimar a fost recunoscut de Franța la 15 octombrie, iar de Italia la 24 octombrie. La 18 octombrie, guvernul interimar, condus de Thomas Masaryk, a proclamat independența statului cehoslovac. Capitularea Austro-Ungariei s-a produs în noaptea de 27—28 octombrie. Începînd de la 28 octombrie, autoritățile statului nou creat au preluat administrarea teritoriului său. 2) Statul Israel a fost proclamat la 14 mai 1948, în ziua încetării mandatului britanic asupra Palestinei. S-a constituit un consiliu guvernamental provizoriu, condus de primul ministru Ben Gurion. Guvernul american a recunoscut imediat de facto acest consiliu, ca reprezentînd noul stat, iar Uniunea Sovietică l-a recunoscut de jure la 17 mai 1948.

PACTUL ATLANTIC

Petre Aniculăesei, Iași. La 4 aprilie se împlinesc 20 de ani de la semnarea Pactului Atlantic și totodată expiră valabilitatea lui. El se prelungește însă automat dacă nici unul dintre membri nu anunță anticipat intenția sa de a se retrage. Franța nu mai participă la activitatea militară a N.A.T.O., dar nu a denunțat Tratatul nord-atlantic. În articolele despre călătoria președintelui Nixon, publicate în nr. 8 și 9 și în numărul de față, este prezentată actuala poziție americană față de N.A.T.O. Pe măsură ce vor apărea elemente noi, le vom consemna și comenta.

Dan Lucian Picu, București. Nu există nici o măsură comună între studii serioase, obiective, competente, de mari proporții, ca acelea întreprinse de Academiile de științe ale U.R.S.S. și Statelor Unite, și ipotezele citate în scrisoarea dv. sau anumite observații individuale, neverificate din punct de vedere științific. Și, în orice caz, este cu neputință să se „analizeze mai larg" un text înainte de a fi cel puțin citit.

Ion Simon, București. 1) Jurnalul lui Ernesto Che Guevara a fost prezentat în nr. 35/1968. 2) Reținem propunerea dv. de a publica în viitorul apropiat un articol despre situația din Panama.

Zoltan Nagyosi, comuna Viișoara, județul Cluj. Amplele biografii ale celor trei cosmonauți de pe Apollo-8, publicate de presa americană, nu conțin informațiile solicitate de dv.

poșta redacției

ULTIMA MAREE NEAGRĂ

Miron Vîlcovici, București. Erupția de petrol din Canalul Santa Barbara, de pe coasta Californiei, a durat 11 zile. Apele din apropierea coastei californiene au fost poluate de o cantitate imensă de țiței, cu efecte dezastruoase asupra faunei oceanice. Specialiștii își amintesc că, după dezastrul tancului petrolier „Tampico", încărcat cu ulei Diesel, în 1957, tot în apropierea coastelor Californiei, fauna din apele apropiate și chiar mai îndepărtate a avut nevoie de cinci ani pentru a se reface. Mai proaspăt în memorie, naufragiul petrolierului Torrey Canyon, care a răspîndit 100 000 de tone de țiței brut în Canalul Mînecii, a provocat, de asemenea, pierderi însemnate. Cele mai multe dintre viețuitoarele mării și dintre păsări pier în asemenea cazuri nu din cauza petrolului, ci din cauza detergenților folosiți pentru curățirea apelor. Spre deosebire de accidentele tancurilor petroliere, cel de la Santa Barbara pare a fi rezultatul unei neglijențe condamnabile. În 1967, oficialitățile din acest oraș, temîndu-se că exploatările de petrol din subsolul marin ar putea determina poluarea apelor locale, au cerut Ministerului de Interne federal să creeze, dincolo de linia de demarcație a statului, o zonă tampon de două mile, în care să nu permită instalarea de sonde. Anul trecut, cînd societatea Union Oil a început să foreze primele sonde, Santa Barbara s-a adresat din nou ministrului de interne de atunci, Stewart Udall, cerîndu-i să extindă zona tampon. Dacă cererea ar fi fost acceptată, dezastrul ar fi fost prevenit : extinderea cerută ar fi inclus și punctul în care s-a produs acesta. Udall a asigurat autoritățile locale că guvernul federal va supraveghea îndeaproape forările. De altfel, ele s-au dovedit profitabile și pentru guvern, căruia concesia de la Santa Barbara i-a adus anul trecut, sub formă de redevențe, 1,6 miliarde de dolari. Societatea Union Oil a păstrat cel mai absolut secret asupra dificultăților întîmpinate pe platforma A, pe care o exploata în comun cu Gulf Oil, Mobil Oil și Texaco Oil. Obținînd permisiunea de a ocoli cîteva dintre măsurile de prevedere sugerate de „Supravegherea geologică", Union Oil a început forarea sondei A-21. După ce s-a ajuns la peste 1 000 de metri adîncime, noroiul care este pompat continuu în sondă pentru a menține presiunea s-a dovedit insuficient. Sonda a făcut erupție. Este a patra și cea mai gravă încălcare de către Union Oil a dispozițiilor privind ferirea apelor de poluare.

CINE L-A UCIS PE MONDLANE

Constantin Talapan, Iași. 1) Întrucît Eduardo Mondlane a fost ucis de o bombă ascunsă într-o carte trimisă prin poștă, nu se știe cine a fost asasinul. Mondlane declara despre el însuși că se află pe lista celor pe care P.I.D.E. (poliția secretă portugheză) urmărește să-i omoare. Cu numai șase săptămîni înainte de asasinarea lui Mondlane, comandantul adjunct al forțelor armate ale FRELIMO din Mozambic a fost împușcat în împrejurări misterioase, iar un alt conducător al mișcării de eliberare, prieten cu Mondlane, a fost de asemenea asasinat cu doi ani în urmă, fără a se fi descoperit de atunci criminalul. Despre Uria Simango, vicepreședinte al FRELIMO, se afirmă de asemenea că ar fi fost înscris de P.I.D.E. pe „lista morții". 2) În legătură cu războiul civil din Nigeria, citiți articolul reprodus la rubrica „Puncte de vedere" în nr. 9/1969. 3) Despre Vatican, am mai scris și vom mai reveni, în special însă în legătură cu probleme de actualitate.

ORGANIZAȚIILE PALESTINIENE DE GUERILĂ

Andrei Herța, Ploiești. 1) Organizația de eliberare a Palestinei, al cărei congres a avut loc recent la Cairo, este formată din reprezentanți ai grupurilor de guerilă ale refugiaților arabi. (Problema a fost explicată mai pe larg la „Poșta redacției" din nr. 15/1968.) 2) Scopul Organizației de eliberare a Palestinei este exprimat prin însăși denumirea ei. 3) Palestina este, în accepția acestei organizații, întreg teritoriul cu această denumire, aflat pînă în 1948 sub mandat britanic. Luări de atitudine recente ale conducătorilor ei vizează reconstituirea unui stat palestinean „al arabilor, evreilor și creștinilor". 4) Într-o declarație recentă, președintele nou ales al Organizației pentru eliberarea Palestinei, Yasser Arafat, a definit în termenii următori poziția sa față de conflictul arabo-israelian : „Țările arabe sînt libere să adopte atitudinea care le convine față de cauza palestineană, dar chiar în cazul în care se va impune o soluție pașnică, noi vom continua lupta armată".

BERLINUL

Ioan Preda, comuna Beriu, județul Hunedoara. 1) Berlinul se află la o distanță de circa 190 km de frontiera vestică a Republicii Democrate Germane. 2) Citiți corespondența noastră din Berlin, publicată în nr. 9/1969, pagina 3.

M. Popa, București. 1) Vedeți răspunsul de mai sus. 2) De Anul Nou 1969 nu au mai avut loc asemenea vizite. 3) Nu este vorba de o filială, ci de un partid independent cu aceeași denumire. 4) Vecea Executivă federativă sau Consiliul executiv federativ este titulatura oficială a guvernului R.S.F. Iugoslavia. Există de asemenea vece executive ale celor șase republici federative : Serbia, Croația, Slovenia, Bosnia-Hertegovina, Macedonia și Muntenegru.

CURTEA SUPREMĂ

Andrei Nicolae, Marila-Oravița, județul Caraș-Severin. 1) Membrii Curții Supreme a S.U.A. sînt numiți pe viață. Ei au însă dreptul de a se retrage din această funcție atunci cînd o doresc. 2) În privința lui Edward Kennedy, același răspuns cu cel dat la o întrebare similară despre Robert Kennedy : membrii familiei Kennedy nu au pus niciodată la îndoială raportul comisiei Warren.

David Lospa, orașul Gh. Gheorghiu-Dej. 1) După cum se arată și în „Profilul" publicat în nr. 6/1969, timp de opt ani, adică de la venirea la putere a președintelui Kennedy și pînă la începutul acestui an, Richard Nixon nu a deținut funcții politice. El a condus un birou de avocatură la New York. 2) Vizita lui Richard Nixon la București a avut loc între 21 și 23 martie 1967.

Ioan Petre Mladiu, Brăila. Întrebările dv. și-au găsit răspuns în materialele consacrate celor două procese.

Aurelian Poenaru, comuna Solonț, județul Bacău. 1) Uraganele tropicale capătă, pentru clasificare și înregistrare, nume feminine, ale căror inițiale urmează ordinea alfabetului. 2) Problema calității reproducerilor fotografice din revistă ne preocupă și pe noi. Este însă o problemă de ordin în primul rînd tipografic și, ca atare, rezolvarea ei nu depinde numai de redacție.

M. Constantinescu, Harghita. Nu sîntem în măsură să vă furnizăm relațiile solicitate. Adresați-vă direct rectoratului Universității București.

Gavrilă Suioreanu, student, Cluj. Așteptăm dela dv. întrebări legate de problematica revistei noastre.

CONCURSUL

Valeria Țucă, satul Nemțișor, județul Neamț. 1) Aeroportul Kennedy din New York a căpătat acest nume în memoria președintelui John Kennedy. 2) Puteți formula și alte întrebări, cu singura condiție să nu facă parte din chestionarul concursului organizat de Comitetul Național pentru Apărarea Păcii. Acest răspuns se adresează, de asemenea, cititorilor **Aurel Sere din Arad ; Ștefan Mînjilă din comuna Ulm, județul Brăila ; Gheorghe Lungoci din comuna Valea Moldovei, județul Suceava ; Dumitru Năstase din București.**

„LUMEA" PENTRU COLECȚII

În dorința de a veni în ajutorul cititorilor care doresc să-și completeze colecția revistei „Lumea", am început, cu cîtăva vreme în urmă, să inserăm cererile lor în această privință. Cele mai multe dintre ele sînt satisfăcute de alți cititori care adesea îi ajută, punîndu-le în mod dezinteresat la dispoziție exemplarele solicitate sau oferindu-le spre vînzare. Repetăm, însă, că redacția nu are exemplare de vînzare. De aceea este de prisos să se trimită pe adresa noastră mandate poștale reprezentînd contravaloarea numerelor solicitate, așa cum a făcut cititorul **Aurel Oprean din Deva**, căruia i-a fost refuzat, după cum ne comunică, mandatul. De asemenea, nu publicăm, din lipsă de spațiu, oferte de vînzare sau numerele oferite spre schimb.

Iată acum noile cereri : **Gheorghe Bîlciu, din comuna Orbeasca, județul Teleorman,** dorește să primească numerele 1—9/1963 ; **Florica Sorescu, din comuna Orbeasca, județul Teleorman,** are nevoie de numerele 1, 8, 11, 36, 41, 42, 43, 44, 46, 49 și 50 din 1964, 2, 4, 6, 10, 30, 34, 35, 36, 37, 39, 49 și 50, din 1965, 1, 10, 22, 29, 33, 39, 46, 49 și 52 din 1966.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA DE PRODUSE SODICE

OCNA MUREȘ

livrează

- Sodă calcinată ușoară 99% Na_2CO_3
- Sodă calcinată grea 99% Na_2CO_3
- Sodă caustică 98% NaOH
- Bicarbonat de sodiu industrial
- Bicarbonat de sodiu alimentar
- Bicarbonat de sodiu farmaceutic
- Silicat de sodiu solid 1/2 și 1/3
- Silicat de sodiu lichid :

  Tip S.A. cu densitatea 1,67—1,71 și modulul 1,8—2,2

  Tip S.B. cu densitatea de 1,50—1,56 și modulul 2,3—2,5

  Tip S.C. cu densitatea de 1,47—1,50 și modulul 2,6—2,8

  Tip S.D. cu densitatea de 1,39—1,43 și modulul 2,9—3,2

  Tip S.E. cu densitatea de 1,36—1,38 și modulul 3,1—3,5

- Clorură de calciu tehnică hidratată
- Clorură de calciu cristalizată pentru scopuri alimentare
- Ionosil
- Sodil
- Carbonat bazic de magneziu tehnic și farmaceutic
- Oxid de magneziu tehnic și farmaceutic

27 FEBRUARIE –
8 MARTIE

DECADA MĂRȚIȘORULUI

cel mai plăcut prilej pentru cadouri frumoase
— de la cei dragi pentru cei dragi

Lei 2

Nr. 11 6 martie 1969

CABINETUL DE PARTID

LUMEA

VOT UNANIM PENTRU CONTINUA ÎNFLORIRE A PATRIEI, PENTRU PACE ŞI SOCIALISM

Reportaj pe glob

ARHIPELAGUL DANEZ

Epilog la călătoria vest-europeană a preşedintelui Nixon

În fața secției de votare nr. 1 din Capitală, conducătorii de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, sînt ovaționați de cetățeni

2 MARTIE

Din primele ore, la centrele de vot s-a înregistrat o deosebită afluență

În Piața Palatului, zeci de mii de cetățeni ai Capitalei au urmărit într-o atmosferă de entuziasm, cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Marea adunare electorală

Nr. 11 6 martie 1969

LUMEA

VOT UNANIM PENTRU CONTINUA ÎNFLORIRE A PATRIEI, PENTRU PACE ŞI SOCIALISM

Reportaj pe glob

ARHIPELAGUL DANEZ

Epilog la călătoria vest-europeană a președintelui Nixon

În fața secției de votare nr. 1 din Capitală, conducătorii de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, sînt ovaționați de cetățeni

2 MARTIE

Din primele ore, la centrele de vot s-a înregistrat o deosebită afluență

În Piața Palatului, zeci de mii de cetățeni ai Capitalei au urmărit într-o atmosferă de entuziasm, cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Marea adunare electorală

LUMEA

Nr. 11 (280) — 6 MARTIE 1969

sumar

2 VOT UNANIM PENTRU CONTINUA ÎNFLORIRE A PATRIEI, PENTRU PACE ŞI SOCIALISM. *Constantin Florea*

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Rodica Dumitrescu*

DE LA CORESPONDENŢII NOŞTRI

5 BELGRAD. Pregătiri în vederea Congresului U.C.I. *Nicolae Plopeanu*

6 LEIPZIG. Ediţia de primăvară. *Greta Graur*

SINTEZE

7 Ethos şi nomos în relaţiile internaţionale. *Prof. univ. dr. docent Edwin Glaser*

ARTICOLE

9 Însemnări de la Congresul comuniştilor italieni. *Nicolae Corbu*

12 Prim epilog la călătoria preşedintelui Nixon. *Felicia Antip*

14 În jurul Canalului Panama : Dialog complicat. *Anca Voican*

18 Oare despre John şi Robert Kennedy este vorba ?

CONVORBIRI CU

11 EDGARDO MERCADO JARRIN, ministrul de externe al Republicii Peru : Proiecte politice şi economice. *Aurelian Nestor*

REPORTAJ PE GLOB

16 Puncte cardinale daneze. *George Serafin*

LUMEA ÎN CĂRŢI ŞI REVISTE

20 O carte despre Antanta Balcanică. *Virgil Cândea*

21 Vietnamul de sud : 1954—1968. *Liana Enescu*

23 Dialogul Apollo-8 — Pămînt (2)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Le Monde, International Herald Tribune, Mondo Nuovo, Epoca, The Guardian, The Christian Science Monitor, Relazioni Internazionali, Elite

PROFIL

30 TUNKU ABDUL RAHMAN, primul ministru al Federaţiei Malayeze

POŞTA REDACŢIEI (31-32)

În acest număr

ETHOS ŞI NOMOS ÎN VIAŢA INTERNAŢIONALĂ

ACTUALITATEA PE GLOB

- Pregătiri în vederea Congresului U.C.I.
- Prim epilog la călătoria preşedintelui Nixon
- Disputa în jurul Canalului Panama
- Proiecte politice şi economice în Peru

ÎNSEMNĂRI DE LA CONGRESUL COMUNIŞTILOR ITALIENI

Procesele de la New Orleans şi Los Angeles

Vot unanim pentru continua a patriei, pentru pace

La 2 martie, într-o atmosferă de puternic entuziasm, milioanele de cetățeni ai patriei s-au prezentat la urnele de vot, acordînd girul încrederii lor depline candidaților Frontului Unității Socialiste, reprezentanți ai poporului, ai năzuințelor și aspirațiilor vitale ale națiunii noastre socialiste. Un **DA** unanim pentru prezentul și viitorul României socialiste, pentru politica Partidului Comunist Român, închinată progresului și înfloririi multilaterale a patriei, întăririi și apărării independenței și suveranității țării, triumfului cauzei păcii și socialismului în lume — acesta a fost răspunsul, clar și hotărît, al întregului nostru popor, chemat să-și exercite unul din drepturile fundamentale, înscrise în Constituția țării.

Desfășurate sub semnul profundului democratism al orînduirii noastre socialiste, alegerile de la 2 martie au demonstrat, încă o dată, că poporul român este liber și stăpîn în patria sa, pe deplin suveran în exercitarea puterii, că el își hotărăște singur soarta, corespunzător intereselor sale fundamentale. Aceasta constituie un izvor de nesecată forță și vitalitate a societății noastre, reprezintă o temelie trainică pentru afirmarea plenară a energiilor și capacităților creatoare ale tuturor cetățenilor țării — indiferent de naționalitate sau de categorie socială — pe tărîmul slujirii neprecupețite a patriei socialiste, al împlinirii înaltelor idealuri de libertate, dreptate socială și bunăstare, al propășirii României socialiste.

Victoria strălucită în alegeri a Frontului Unității Socialiste — amploarea participării la vot cît și numărul de voturi acordate candidaților Frontului consemnînd fiecare în parte procente record în analele consultărilor noastre electorale — a constituit o nouă și puternică expresie a unității de nezdruncinat a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român — autoritatea politică supremă a națiunii, exponent credincios al celor mai profunde interese și năzuințe ale maselor —, a reafirmat hotărîrea întregii noastre națiuni de a păși neabătut înainte, sub conducerea partidului, în marele Front al Unității Socialiste, spre făurirea deplină a socialismului în România, spre noi înfăptuiri în ridicarea materială și spirituală a patriei, care să deschidă drumul ce duce către comunism, viitorul luminos al întregii omeniri. În același timp, votul unanim de duminică semnifică, încă o dată, voința neclintită a poporului român de a întări și în viitor unitatea și colaborarea cu toate celelalte țări socialiste, de a dezvolta prietenia cu toate popoarele lumii, de a acționa neîncetat pentru afirmarea idealurilor nobile ale păcii, libertății și cooperării internaționale, în interesul major al întregii umanități.

Încrederea acordată reprezentanților Frontului Unității Socialiste reflectă adeziunea totală la politica externă a partidului și statului nostru, ale cărei coordonate fundamentale s-au înscris și se înscriu pe linia împletirii în politica Partidului Comunist Român — într-un înalt spirit de responsabilitate — a intereselor naționale cu cele ale cauzei generale a socialismului și păcii. **„La baza politicii noastre** — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la marea adunare electorală din Capitală — **stă convingerea că între sarcinile naționale și cele internaționale există o unitate dialectică. Preocupîndu-ne de progresul economic și social al țării, nu uităm nici un moment de datoria de a ne aduce contribuția activă la triumful cauzei socialismului și păcii în lume".**

În cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost înfățișată sintetic activitatea partidului și guvernului pentru înfăptuirea programului stabilit de Congresul al IX-lea al P.C.R. și de Conferința Națională a partidului, s-au subliniat liniile directoare ale politicii interne și externe pe baza cărora partidul nostru va conduce țara în anii viitori. Un larg și viu ecou au avut în rîndurile poporului minunatele perspective care se deschid în fața sa : înfăptuirea obiectivelor prevăzute pentru perioada anilor 1971—1980 va duce la ridicarea nivelului de civilizație a României socialiste, la înflorirea continuă a națiunii noastre.

Parte integrantă a sistemului socialist mondial, România pune în centrul întregii sale activități internaționale dezvoltarea continuă a prieteniei și colaborării frățești cu toate celelalte țări socialiste, de care sîntem legați prin comunitatea orînduirii social-economice și politice, prin interesele fundamentale ale luptei pentru socialism și comunism, pentru apărarea cuceririlor revoluționare împotriva imperialismului, pentru pace și progres, prin aceeași ideologie — marxism-leninismul. Considerînd că întărirea unității țărilor socialiste este în interesul fiecărei țări socialiste și, în același timp, al întregului sistem mondial socialist, al tuturor forțelor progresiste și democratice internaționale, partidul și guvernul nostru militează pentru adîncirea și extinderea, pe toate planurile, a relațiilor de colaborare dintre țările socialismului pe baza principiilor marxist-leniniste ale respectării independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne, încrederii reciproce și întrajutorării tovărășești, internaționalismului socialist. Stricta transpunere în viață a acestor principii — izvorîte din însăși natura socialismului — constituie cheia de boltă a coeziunii și unității țărilor socialiste, a unității întregului front mondial antiimperialist, chezășia creșterii necontenite a influenței internaționale a sistemului socialist, a sporirii forței de atracție a ideilor marxism-leninismului și internaționalismului proletar.

Partidul Comunist Român consideră drept o îndatorire a sa internaționalistă de cel mai înalt ordin, să contribuie activ la depășirea divergențelor și neînțelegerilor temporare, la normalizarea relațiilor și întărirea unității dintre toate țările socialiste, să acționeze constant pentru evitarea oricăror elemente de natură, în teorie sau în practică, a contraveni principiilor sus-amintite, intereselor vitale ale popoarelor, influenței socialismului pe plan mondial. Preocuparea constructivă și consecventă în această direcție străbate ca un fir roșu întreaga activitate a partidului și guvernului român pe planul relațiilor din cadrul sistemului socialist mondial.

În cuvîntarea rostită la adunarea electorală din București, tovarășul Nicolae Ceaușescu a exprimat, încă o dată, năzuința sinceră a țării noastre de a face totul pentru ca relațiile dintre poporul român și popoarele celorlalte țări socialiste să se dezvolte continuu în interesul fiecărui popor și al cauzei generale a socialismului. Adresînd tuturor popoarelor din țările socialiste urările cele mai vii de succes în munca pașnică pe care o desfășoară pentru victoria cauzei socialismului și comunismului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus : **„Partidul Comunist Român și guvernul țării noastre, Frontul Unității Socialiste se angajează în fața întregului popor să militeze și în viitor, neabătut, pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării cu toate țările socialiste, pentru întărirea coeziunii sistemului socialist mondial".**

Pornind de la realitățile obiective existente astăzi în lume, de la cerințele păcii și înțelegerii între popoare, România dezvoltă, totodată, relații de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de sistemul lor social-politic, pe baza principiilor care se afirmă tot mai puternic în viața internațională : respectul independenței și suveranității naționale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, garantarea dreptului sfînt al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta. Este un adevăr de necontestat, verificat de întreaga experiență a evoluției relațiilor internaționale, că numai pe asemenea principii de justiție și legalitate, care exprimă norme fundamentale ale dreptului internațional, se pot clădi relații normale, de colaborare durabilă între state, pot fi rezolvate, în interesul păcii și securității, probleme dintre cele mai complexe ale vieții politice internaționale, se poate înainta pe calea destinderii, a creării unor condiții externe prielnice pentru desfășurarea operei pașnice, creatoare a tuturor popoarelor lumii. În epoca noastră, cînd ideile independenței și suveranității naționale însuflețesc și mobilizează la luptă împotriva imperialismului, pentru progres social, sute și sute de milioane de oameni de pe întregul glob pămîntesc, afirmarea și promovarea consecventă, de către fiecare stat, mare sau mic, a acestor principii și norme, constituie o premisă fundamentală, o condiție **sine qua non** a menținerii și consolidării păcii, a libertății și securității popoarelor.

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

înflorire și socialism

Statornicirea unui climat nou, sănătos, în relațiile interstatale, bazat pe forța rațiunii și nu pe „dreptul forței", constituie, desigur, un proces complex, care întîmpină împotrivirea înverșunată a cercurilor imperialiste, retrograde, interesate în menținerea sau reîntoarcerea la practicile „războiul rece", în crearea unor focare de încordare și conflicte în diferite zone ale planetei noastre, în persistența unei atmosfere prielnice întăririi blocurilor militare și extinderii cursei înarmărilor. Dar cu atît mai mult se impune, în asemenea condiții, să se contracareze aceste tendințe și practici, să se întreprindă toate eforturile pentru a face să prevaleze în viața internațională linia spre destindere, spre continuarea procesului de apropiere între popoare — conturat în Europa ca și în alte regiuni ale lumii în ultimii ani —, spre intensificarea contactelor și a colaborării internaționale, spre soluționarea prin mijloace politice a problemelor litigioase, în interesul păcii și al progresului tuturor popoarelor.

În acest scop, este necesar să se intensifice lupta pentru înfăptuirea dezarmării, acționîndu-se cu răbdare și perseverență în direcția realizării unor acorduri privind : retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state în granițele lor naționale ; desființarea bazelor militare amplasate pe teritoriul altor țări ; crearea de zone denuclearizate ; desființarea N.A.T.O. și, concomitent, a Tratatului de la Varșovia. Politicii agresive a imperialismului, forțele păcii și progresului trebuie să-i opună o politică lucidă și constructivă, o politică de afirmare consecventă a primatului legalității asupra primatului forței, de acțiuni concrete și eficace îndreptate spre destindere și colaborare internațională, spre respingerea hotărîtă a oricăror demonstrații de forță — care generează doar neîncredere și nesiguranță în relațiile dintre popoare —, într-un cuvînt, o politică în concordanță cu interesele fundamentale ale progresului și păcii.

Acestor interese le-ar corespunde întrutotul renunțarea definitivă, și în fapte, la politica zăngănitului de arme, printre altele, la practica organizării de manevre militare pe teritoriul sau la granițele altor țări, la metoda proferării de amenințări la adresa altor state. **„Astăzi** — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu — **popoarele nu se mai mulțumesc numai cu declarații despre bune intenții, cu declarații generale despre pace, ci așteaptă acțiuni și fapte concrete care să ducă la destindere, la dezvoltarea colaborării și păcii între popoare. Pe această cale noi considerăm că trebuie să acționeze toate popoarele, mari sau mici, răspunderea pentru cauza păcii purtînd-o, deopotrivă, toate statele lumii".**

Politica externă promovată cu consecvență de România socialistă este consacrată dezvoltării unor legături de prietenie și colaborare între toate statele continentului european, între popoarele de pe toate continentele. Țara noastră — se știe — a acționat și acționează pentru stingerea oricăror focare de război și de încordare — surse de pericol pentru pacea mondială —, pentru ca în relațiile dintre state să triumfe spiritul de echitate și legalitate, rațiunea și etica. Pozițiile adoptate de România în raport cu problema vietnameză sau cu situația din Orientul Apropiat, acțiunile constructive pe care le-a inițiat sau le-a sprijinit în Europa, în vederea asigurării unei securități trainice pe continent, vin să confirme orientarea principială a politicii noastre externe.

Aplicarea consecventă a acestei politici a contribuit la extinderea considerabilă a relațiilor internaționale ale României, la creșterea prestigiului ei peste hotare, unde țara noastră se bucură de stima și prietenia a zeci și zeci de popoare de pe toate continentele. Votînd pentru candidații Frontului Unității Socialiste, poporul nostru și-a manifestat puternic voința de prietenie cu toate popoarele, voința de a lupta neîncetat — alături de celelalte țări socialiste frățești, de toate forțele antiimperialiste — pentru menținerea și consolidarea păcii în lumea întreagă, pentru triumful cauzei socialismului.

Constantin FLOREA

săptămîna în telegrame

Saigon

„OFENSIVA DE PRIMĂVARĂ"

Amorsată cu o săptămînă în urmă — 28 februarie — „ofensiva de primăvară" (va dura pînă la sfîrșitul lui aprilie cînd sînt așteptate ploile) a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud se află în plină desfășurare. Obiectivele acestei campanii — precizează postul de radio F.N.E. — au fost fixate la puțină vreme după ofensiva Tet. Ceea ce constatau observatorii de pe front este faptul că atacurile la sol nu au drept obiectiv cătunele și satele sud-vietnameze. Asaltul forțelor patriotice s-a îndreptat asupra numeroaselor poziții militare americane din regiune.

În Delta Mekong-ului, lupte de anvergură s-au desfășurat în sectorul My-Tho, unde staționează cea de-a 9-a divizie de infanterie americană, singura mare unitate pe care generalul Abrams a lăsat-o în regiune. La nord de Saigon, cele două mari complexe militare de la Bien-Hoa și Long-Binh au suferit — remarca corespondentul ziarului „Le Monde" la Saigon — „asalturi limitate dar spectaculare".

Cel puțin 20 de baze militare au fost atinse de rachetele și obuzele lansate de patrioți în noaptea de duminică spre luni, noapte în care s-au lansat și asupra Saigonului rachete. În Delta fluviului Mekong, luptele dintre patrioți și forțele americano-saigoneze continuă.

Îngrijorate de intensificarea ofensivei forțelor patriotice din ultimele zile, la Saigon comandamentele american și saigonez au întocmit un plan de repliere a trupelor în jurul marilor localități (numai planul deplasărilor urgente în jurul Saigonului, în cazul agravării situației, antrenează retragerea a 54 de batalioane).

În timp ce în sînul Administrației de la Washington se manifestă îngrijorare în legătură cu ofensiva forțelor patriotice sud-vietnameze (miercuri a plecat în Vietnamul de sud, în prima sa călătorie de inspecție, Melwin Laird, ministrul apărării al S.U.A.) la Paris, la Conferința cvadripartită în problema Vietnamului, la a șasea rundă a convorbirilor, a fost expusă poziția șefului delegației Republicii Democrate Vietnam, Xuan Thuy, față de politica noii administrații americane. Noua administrație — constată reprezentantul R.D. Vietnam — „nu vrea să tragă învățăminte din gravele înfrîngeri suferite în Vietnam de guvernul Johnson". De asemenea, în alocuțiunea sa, reprezentantul F.N.E. adăuga că însăși amenințarea unei reluări a bombardamentelor asupra R.D. Vietnam nu va zdruncina hotărîrea poporului vietnamez de a învinge. Americanii — în cazul în care ar relua bombardamentele — nu vor face decît „să se precipite spre mai grele și mai amare înfrîngeri".

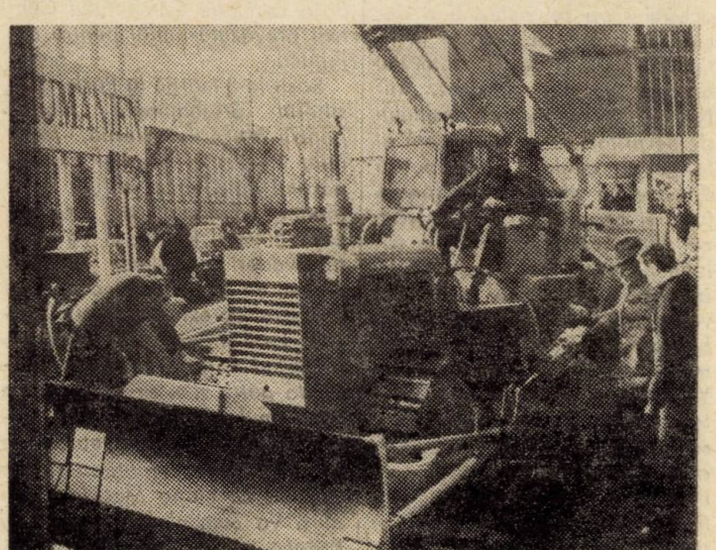

Exponate românești la ediția de primăvară a Tîrgului internațional de la Leipzig

săptămîna

în telegrame

Orientul Apropiat

POLITICE, DIPLOMATICE

La cîteva ore de la primirea din partea secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant, a telegramei de condoleanțe pentru încetarea din viață a primului ministru Levi Eshkol, șeful diplomației israeliene, Abba Eban, primea și răspunsul la scrisoarea adresată săptămîna trecută lui U Thant (ceruse să-i furnizeze detalii mai ample asupra unei „acțiuni concrete internaționale" care să permită evitarea pe viitor a repetării unor evenimente ca atacarea avionului Companiei „El Al" la Zürich).

„Cred — răspunde secretarul general al O.N.U. — că singurul mijloc de a se pune capăt manifestărilor teroriste ar fi progresarea spre o soluție pașnică în importantele probleme ce stau la baza conflictului din Orientul Apropiat". În măsura în care poate juca un rol pozitiv — adăuga U Thant — Consiliul de Securitate este cel mai apt să promoveze o acțiune internațională. („Concertarea" celor patru mari puteri în Consiliul de Securitate n-are încă un calendar precis ; în anumite cercuri nu se crede însă că va putea demara înainte de luna mai). În scrisoare se afirmă de asemenea că aplicarea rezoluției votate de Consiliul de Securitate, la 22 noiembrie 1967, constituie singurul mijloc pentru a se ajunge la o pace justă și durabilă în această regiune și că primul pas pentru atingerea acestui scop ar putea fi o declarație a tuturor părților în litigiu. Referindu-se în interviul acordat ziarului libanez „An-Nahar" la rezoluția Consiliului de Securitate, regele Hussein al Iordaniei declară din nou că documentul oferă o soluționare justă și onorabilă. „Considerăm că atunci cînd va exista o soluție politică, frații noștri vor înțelege aspectele ei reale și o vor aplica". Răspunzînd întrebărilor lui Cyrus Sulzberger, trimisul special al ziarului „New York Times" la Cairo, președintele R.A.U., Gamal Abdel Nasser sublinia : „Acționăm pentru a se ajunge prin mijloace pașnice să se pună capăt ocupației din teritoriile R.A.U., Iordaniei și Siriei. Dacă vom eșua, vom recurge la orice alt mijloc care să ne permită realizarea acestui scop".

La Tel-Aviv, săptămîna aceasta se remarcă o concentrare a activității politice interne în urma decesului primului ministru Levi Eshkol, nouă luni înaintea alegerilor legislative din noiembrie. Larg majoritar, partidului muncii „Mapai" i s-a încredințat sarcina de a desemna noul prim-ministru și de a constitui echipa guvernamentală. Este vorba de un guvern de tranziție, care să-și asume conducerea treburilor țării în așteptarea alegerilor din noiembrie. Sarcina partidului „Mapai" nu era din cele mai ușoare. „Temporizator prin natură — scria în editorialul său ziarul «Le Monde» — președintele decedat al consiliului israelian, Levi Eshkol, reușise, contra vîntului și mareelor, să mențină în jurul lui o uniune sacră" a diverselor fracțiuni ce compuneau guvernul de coaliție națională, alcătuit în ajunul războiului de șase zile.

Trei erau candidații la postul de prim-ministru : doamna Golda Meir, fost ministru al afacerilor externe, ministrul apărării, generalul Dayan (favorit al tuturor sondajelor de opinie) și actualul vicepremier Igal Allon. Desemnată a fost Golda Meir. Ea va deține funcția de prim-ministru într-un guvern de coaliție, ca și precedentul. Dată fiind vîrsta sa înaintată — are 71 de ani — ca și postul „de înaltă responsabilitate" pe care va trebui să-l ocupe, Golda Meir a acceptat cu oarecari rezerve desemnarea sa. Hotărîrea va fi luată vineri, comitetul executiv al partidului muncii devansînd data reuniunii Comitetului Central prevăzută inițial pentru duminică.

Sosit la 3 martie la Paris, consilierul președintelui Nasser pentru afacerile externe, Mahmud Fawzi, va fi primit de generalul de Gaulle, căruia îi va înmîna un mesaj din partea președintelui R.A.U., și va avea întrevederi cu primul ministru Couve de Murville, precum și cu ministrul de externe, Michel Debré. La Londra, unde va face, începînd de la 8 martie, o vizită de patru zile, se va întreține cu primul ministru britanic Harold Wilson. Turneul european al consilierului egiptean se va încheia cu etapa Madrid : aici el îi va comunica generalului Franco un mesaj din partea președintelui Nasser.

Săptămîna viitoare, ministrul israelian al afacerilor externe, Abba Eban, va face o călătorie în Statele Unite, unde — așa după cum anunța la ședința de duminică a cabinetului israelian — va avea convorbiri cu noua Administrație asupra situației din Orientul Mijlociu. Posibilitatea unei întrevederi cu președintele Nixon nu pare exclusă ; de altfel, aceasta ar fi a doua întîlnire a lui Abba Eban cu șeful Casei Albe (prima a avut loc înaintea instalării lui Richard Nixon ca președinte al Statelor Unite). Duminică, la întrevederile pe care Abba Eban le-a avut cu ministrul de stat al Canadei, Paul Martin, aflat în Israel pentru a asista la funeraliile lui Eshkol, au fost evocate relațiile israelo-canadiene ca și atitudinea Canadei în ceea ce privește problemele Orientului Mijlociu.

Zilele acestea, Gunnar Jarring, trimisul special al lui U Thant în Orientul Mijlociu, își reia misiunea. Prima etapă — Cairo.

Santiago de Chile

DEPLASARE SPRE STÎNGA

După patru ani de guvernare, partidul democrat-creștin al președintelui Eduardo Frei și-a pierdut în mare măsură forța electorală, care, în 1964, îl consacrase drept primul partid din țară. Faptul a fost confirmat de alegerile parlamentare care s-au desfășurat duminică. Rezultatele definitive ale scrutinului arată că democrat-creștinii au pierdut 23 de mandate, procentul votului popular scăzînd de la 42 la sută (la alegerile din 1965) la 31 la sută. Locurile deținute de acest partid s-au micșorat (de la 82 la 55 — în Camera Deputaților, de la 12 la 11 — în Senat).

„Revoluția în libertate", inițiată de democrația-creștină chiliană la 4 noiembrie 1964 promitea o nouă etapă de dezvoltare economică și socială. În ciuda unor realizări social-economice, programul guvernului Frei n-a putut fi realizat în întregime. Iar în sînul partidului au apărut poziții din zi în zi mai antagonice ; principalele neînțelegeri s-au ivit în privința rolului jucat de P.D.C. în cadrul guvernului ca și în „rapiditatea" elaborării reformelor. În schimb, ca urmare a slăbirii poziției P.D.C. la actualele alegeri, un important succes a fost obținut de candidații partidului comunist, care au cîștigat patru noi mandate în Camera Deputaților și 5 în Senat. Comuniștii vor deține 22 de locuri în Camera inferioară și 7 locuri în Camera superioară a Congresului chilian. De asemenea, partidul socialist și-a sporit numărul mandatelor de la 3 la 4 în Senat. „Partidul național" — format prin unirea partidelor de dreapta — a întrunit 34 de mandate în Camera Deputaților și 4 în Senat.

Se așteaptă ca la cel de-al doilea Congres național, ce va avea loc în iunie, cînd se va alege candidatul la președinție, disensiunile din cadrul Partidului democrat-creștin să se agraveze. Sau poate să se atenueze. Acesta este cel puțin punctul de vedere al revistei „Visión" : „nu va avea loc o ruptură căci în sînul Partidului democrat-creștin se produce un fenomen asemănător cu cel din biserica catolică : există un sector mai lent în ceea ce privește acceptarea schimbărilor, și un altul care dorește schimbări rapide. Dar în general ambele (sectoare) sînt convinse că în unitate rezidă forța".

Rodica DUMITRESCU

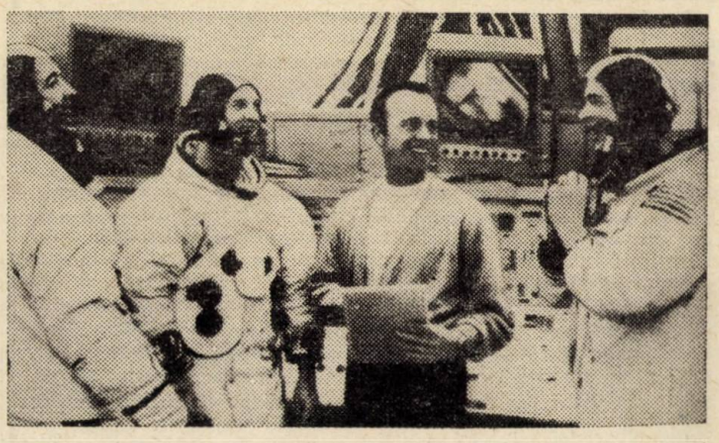

Alan Shepard, primul american care a efectuat un zbor spațial, urează drum bun celor trei cosmonauți care au luat startul la bordul navei Apollo-9. De la stînga la dreapta : James McDivitt, Russell Schweickart, Alan Shepard și David Scott

Corespondență din Belgrad de la Nicolae Plopeanu

La lucrările plenarei C.C. al U.C.I. care au avut loc la începutul lunii februarie. Plenara a analizat proiectele de documente care constituie baza dezbaterilor premergătoare Congresului. De la stînga la dreapta : Edvard Kardelj, Iosip Broz Tito, Mialko Todorovici și Veliko Vlahovici

Pregătiri în vederea Congresului U.C.I.

Iugoslavia trăiește zile de puternică efervescență. Se desfășoară intens pregătirile în vederea celui de-al IX-lea Congres al U.C.I., convocat pentru 11 martie. La lucrări vor participa aproximativ 1 200 de delegați, precum și un mare număr de invitați. Pregătirile pentru Congres au intrat în faza finală încă de la începutul lunii februarie, cînd a avut loc plenara Comitetului Central al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia.

În același cadru al pregătirilor pentru cel de-al IX-lea Congres, președintele Iosip Broz Tito a avut întrevederi și convorbiri cu reprezentanții organelor de partid și de stat din toate republicile, cu reprezentanți ai organizațiilor sindicale, de femei, de tineret. Au fost discutate cele mai importante probleme ale dezvoltării sociale, politice și economice care vor figura pe ordinea de zi a Congresului. În același timp, în organizațiile comunale și orășenești din întreaga țară au început dezbateri pe baza documentelor adoptate la ultimele plenare ale C.C. al U.C.I. „Textele prezentate, scrie «Komunist», organ al C.C. al U.C.I., sînt rezultatul efortului colectiv al comuniștilor iugoslavi, expresia concepțiilor noastre de pînă acum și în special produsul rapidei angajări politice a societății, inițiate de reforma și de reorganizarea Uniunii Comuniștilor".

Săptămîna aceasta a avut loc o nouă plenară a C.C. al U.C.I. în care au fost adoptate proiectele de rezoluții ce urmează să fie supuse dezbaterilor Congresului ; aceste proiecte, marcînd și ordinea de zi a plenarei, se referă la : „Dezvoltarea socialistă din Iugoslavia pe baza autoconducerii și sarcinile Uniunii Comuniștilor" ; „Baza ideologico-politică a dezvoltării în continuare a U.C.I." ; „Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia în lupta pentru o colaborare internațională bazată pe egalitate în drepturi, pentru pace și socialism" ; „Proiectul de statut al U.C.I." ; „Proiectul de raport referitor la activitatea C.C. al U.C.I. între Congresele VIII și IX".

Lucrările Congresului vor dura patru zile : două zile se vor desfășura în ședințe plenare, iar în alte două vor lucra comisiile Congresului. În ziua de 11 martie va avea loc ședința festivă consacrată împlinirii a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist din Iugoslavia. Cu prilejul însemnatei aniversări, C.C. al U.C.I. a hotărît, la recenta sa plenară, să adreseze clasei muncitoare, tuturor oamenilor muncii, tineretului, popoarelor și naționalităților din Iugoslavia o proclamație. „Partidul Comunist din Iugoslavia — se spune în proclamație — a educat generațiile de luptători revoluționari din rîndurile clasei muncitoare, ale intelectualității și țărănimii în condițiile grele ale luptei din ilegalitate".

Proclamația subliniază caracterul de masă al mișcării de eliberare revoluționar-democratice din Iugoslavia, arătînd, în același timp, că atît în războiul de eliberare națională cît și în cursul revoluției, P.C.I., prin lupta lui consecventă pentru unitate și egalitate în drepturi, a asigurat toate condițiile pentru ca popoarele Iugoslaviei să depășească starea de fărîmițare națională existentă în Iugoslavia veche.

„Internaționalismul în fapte, se arată mai departe în proclamație, a fost întotdeauna o trăsătură caracteristică a comuniștilor iugoslavi. Mii de iugoslavi, dintre care mulți și-au dat viața, au participat la Revoluția din Octombrie. În decursul unui sfert de veac de luptă revoluționară, care a dus la crearea Iugoslaviei socialiste, zeci de mii de comuniști și cîteva sute de mii de luptători pentru libertate și socialism au murit în închisorile din vechea Iugoslavie, în încleștarea cu dușmanul de clasă, pe cîmpul de luptă din Spania, pe cîmpul luptei antifasciste, al luptei de eliberare a popoarelor europene și în războiul de eliberare națională".

Referindu-se la rezultatele obținute în cei 25 de ani de existență a Iugoslaviei socialiste, proclamația arată că „Prin lupta pentru afirmarea dreptului fiecărui popor de a-și stabili independent, în conformitate cu posibilitățile existente în țară și cu interesele propriei clase muncitoare, căile și formele dezvoltării sale socialiste, Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia a adus și își va aduce contribuția la lupta pentru relații bazate pe egalitate în drepturi în mișcarea muncitorească internațională și pentru dezvoltarea progresistă a acestei mișcări".

Un alt eveniment al săptămînii acesteia l-a constituit ședința comună a Vecei Federale și a Vecei Popoarelor. Cu acest prilej, Mișo Pavicevici, secretar de stat ad-interim pentru afacerile externe, a vorbit despre „Activitatea politică externă și unele probleme actuale ale relațiilor internaționale ale R.S.F. Iugoslavia". Vorbitorul a arătat că viața internațională se caracterizează în continuare prin existența a două procese contradictorii : pe de o parte, mișcarea tot mai cuprinzătoare pentru emanciparea națională și socială ; pe de altă parte, manifestarea forței, violenței și hegemoniei, amestecul în treburile interne ale altor popoare și state, tendințe care stimulează cursa înarmărilor, împiedică ameliorarea relațiilor internaționale, îngreunează rezolvarea crizelor internaționale primejdioase, blochează rezolvarea problemelor de bază ale comunității mondiale și limitează eficacitatea Națiunilor Unite.

„Este încurajator faptul — a subliniat Mișo Pavicevici — că sporește numărul țărilor care se pronunță pentru promovarea principiilor coexistenței pașnice, împotriva politicii de violență și hegemonie în relațiile internaționale. Trebuie subliniat faptul că dezbaterile de la ultima sesiune a Adunării Generale a Națiunilor Unite au insistat asupra problemei independenței și securității țărilor mici și că marea majoritate a țărilor membre au răspuns și au condamnat energic politica violenței în relațiile internaționale. Pe toate continentele se manifestă astăzi, în forme diferite și într-un grad de intensitate diferit, rezistența împotriva politicii de violență, dominație și hegemonie. Lupta eroică a poporului vietnamez confirmă încă o dată, faptul că popoarele care sînt hotărîte să-și apere independența și dezvoltarea lor liberă nu pot fi supuse".

„Numeroasele convorbiri pe care le-am avut în ultimele luni la diferite niveluri cu reprezentanții mai multor țări europene — a specificat vorbitorul — arată că interesul țărilor din Europa

pentru o politică de destindere și colaborare nu a scăzut. Este foarte încurajator faptul că majoritatea țărilor europene consideră că este indispensabil să se preîntîmpine revenirea la «războiul rece» și că este în interesul Europei, ca și în interesul fiecărei țări europene ca, prin eforturile comune ale tuturor țărilor din Europa, să se continue linia colaborării inter-europene pe baza respectării stricte a suveranității și independenței tuturor statelor. Aceasta a fost și rămîne teza de bază a politicii de destindere și de colaborare între țările europene".

Pavicevici a arătat că dezvoltarea colaborării cu toate țările europene constituie un interes permanent al Iugoslaviei. Vorbitorul a menționat pe această linie vizita președintelui Austriei, Franz Jonas, în Iugoslavia, convorbirile președintelui republicii cu conducătorii Republicii Socialiste România, vizita oficială a președintelui Vecei Executive Federale în Franța, convorbirile lui Edvard Kardelj, membru al Consiliului Federației, cu oamenii de stat italieni, vizita președintelui Vecei Executive Federale în Republica Populară Ungară. Recentele convorbiri ale președintelui Tito în România — a subliniat vorbitorul — „au confirmat că politica externă a ambelor țări este inspirată de aceleași principii și scopuri — pacea, independența, suveranitatea și dezvoltarea colaborării internaționale, că pozițiile privind problemele de bază ale relațiilor internaționale și europene sînt identice sau foarte apropiate, că între popoarele și guvernele celor două țări există o deplină încredere reciprocă".

„În ceea ce o privește, Iugoslavia se va preocupa și în viitor de dezvoltarea relațiilor prietenești și a colaborării cu toate țările socialiste pe baza principiilor cunoscute și dinainte acceptate în comun. În relațiile cu alte state, Iugoslavia s-a străduit întotdeauna ca deosebirile dintre punctele de vedere și chiar pozițiile contrare în unele probleme internaționale să nu influențeze negativ, sau cel puțin nu prea negativ, asupra formelor normale ale colaborării, respingînd bineînțeles în modul cel mai hotărît orice compromis în problemele care ating interesele vitale ale independenței, suveranității și securității țării".

Vorbitorul s-a referit în continuare la diferitele variante ale doctrinei privind „suveranitatea limitată" și la teoria „dreptului la intervenție", care, după cum a arătat el, sînt contrare principiilor de bază ale Cartei Națiunilor Unite.

După ce a menționat convorbirile dintre reprezentanții Iugoslaviei și ai altor țări mediteraneene, vorbitorul a spus că acestea au arătat interesul tuturor țărilor din bazinul mediteranean, independent de orientarea lor în politica externă, ca această regiune să fie transformată într-o zonă a păcii și colaborării. Vorbitorul a subliniat interesul Iugoslaviei de a continua consultările și schimbul de păreri cu guvernele țărilor mediteraneene, pentru dezvoltarea colaborării reciproce în scopul împiedicării agravării în continuare a situației și pentru consolidarea păcii în Mediterana. „Problemele independenței, păcii și securității, problemele dezvoltării economice și ale colaborării democratice internaționale egale în drepturi constituie astăzi — a arătat în încheiere Mișo Pavicevici — o preocupare comună a marii majorități a țărilor din lumea întreagă".

Belgrad, 4 martie

Corespondență de la Greta Graur

Leipzig: ediția de primăvară

Bătrînul Leipzig numără peste 800 de ani, iar primul Tîrg organizat aici — primul Tîrg de la Lipsca — îl găsim amintit în hrisoave tot cu 800 de ani în urmă. De-a lungul secolelor, asupra orașului s-au abătut nenumărate urgii, istoria lui s-a îmbogățit cu noi și noi evenimente. Dar, învingînd vremurile vitrege, înflorind în anii de prosperitate, Leipzigul a păstrat cu sfințenie de-a lungul existenței sale tradiția tîrgurilor. Și, în ciuda celor opt secole, pare an de an mai tînăr. S-ar putea afirma că tinerețea bătrînului oraș se datorează, într-o măsură importantă, transfuziilor pe care le primește primăvara și toamna, cu ocazia tîrgurilor internaționale. În zilele Tîrgului, în Leipzig viața pulsează mai intens decît în oricare alt oraș al R. D. Germane. Numeroasele hoteluri, unele din ele construite în ultimii ani, ca și nenumăratele camere în case particulare puse la dispoziția oaspeților cu ocazia tîrgurilor internaționale, reușesc cu greu să satisfacă necesitățile de cazare. Afluența vizitatorilor străini nu este însă caracteristică numai perioadelor de vîrf ale tîrgurilor ; Leipzigul este și un important sediu al diferitelor congrese internaționale, încît mai tot timpul pe străzile sale auzi vorbindu-se numeroase limbi.

Duminică 2 martie și-a deschis porțile ediția de primăvară a Tîrgului internațional. Sînt prezente la Leipzig 10 000 de firme și organizații comerciale provenite din 65 de țări, care își prezintă exponatele pe o suprafață de 350 000 metri pătrați. Din suprafața totală, 240 000 de metri pătrați sînt ocupați de aproximativ 4 500 firme din R.D.G. — țara gazdă. Alte 11 țări socialiste, participante la această ediție a tîrgului de la Leipzig, expun produsele lor pe o suprafață de 38 000 m.p. În alte pavilioane își prezintă exponatele 600 de firme din 25 de state în curs de dezvoltare, 3 000 de firme din 26 de state capitaliste industriale. Din cele 25 de mari concerne vest-europene, 21 sînt prezente anul acesta la Tîrgul de la Leipzig. Exponatele a 900 firme din R. F. a Germaniei ocupă o suprafață de 25 000 m.p. La ediția actuală a Tîrgului, oferta s-a intensificat în ramuri hotărîtoare pentru revoluția tehnico-științifică : tehnica de telecomunicații, tehnici electronice de măsurat, aparataj electronic de calcul, de telecomandă și reglare automată, mașini cu programare numerică, aparataj științific etc.

Republica Socialistă România este prezentă în primăvara aceasta la Tîrgul internațional de la Leipzig cu un pavilion central în sala 16. Locul principal în cadrul pavilionului României îl dețin mașinile și utilajele. Un viu interes stîrnesc produsele noi ale industriei românești, în special elementele de automatizare și control, absolut necesare în organizarea și controlul unei producții moderne. Vizitatorii comentează cu interes ritmul rapid al dezvoltării noastre industriale, admiră noile realizări în acest domeniu, realizări care pot rivaliza cu orice produs similar de pe piața mondială. Laude unanime revin noutăților în ce privește elementele de automatizare și control, produse în România. Pe teren liber, la Tîrgul tehnicii, expun Industrialexport, Mașinexport și Autotractor. In centrul Leipzigului, la Casa Tîrgului, Untergrundmessehalle, sînt prezentate produse agroalimentare de către Prodexport și Romagricola.

Țara noastră participă de peste 200 de ani la Tîrgul de la Leipzig. Numai în ultimii ani, însă, exponatele noastre s-au înscris printre acelea ale țărilor cu importante realizări în domeniul tehnicii. Astăzi, la Tîrgul de la Leipzig, România este prezentă cu strunguri-carusel, freză portală, freză universală, mașini de găurit, motoare electrice, transformatoare, mașini de construcții, instalații de prevenire a erupțiilor, cazane pentru aburi și apă fierbinte de 2 gigacalorii (Gama 2) și mașini agricole, ca să amintesc numai o parte din mașini și mașini-unelte.

România acordă Tîrgului de la Leipzig un loc important pe agenda celor 70 de tîrguri și expoziții internaționale la care participă ; aceasta, pe de o parte, datorită tradiției, iar pe de altă parte, datorită avantajelor pe care le oferă tîrgul ca loc de întîlnire al oamenilor de afaceri din numeroase țări ale lumii. Organizatorii pavilionului românesc sînt pregătiți să arate că firmele românești de comerț exterior sînt un bun partener de afaceri și nădăjduiesc să găsească în cele 10 000 de firme participante la această ediție a Tîrgului de la Leipzig parteneri comerciali, precum și teme interesante de cooperare.

Se știe că la deschiderea oficială a Tîrgului din partea României a participat o delegație condusă de tovarășul Iosif Banc, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Cu acest prilej, tovarășul Iosif Banc s-a întîlnit cu numeroase personalități din R.D.G., printre care președintele Consiliului de Miniștri Willy Stoph, ministrul economiei externe, Horst Sölle, ministrul agriculturii, Georg Ewald, și alte oficialități, cu care s-a întreținut cordial.

Leipzig, 4 martie

sinteze

Ethos şi nomos în relaţiile internaţionale

Prof. univ. dr. docent Edwin Glaser

Caracteristic societăţii întemeiate pe exploatarea omului de către om a fost, întotdeauna, întemeierea relaţiilor dintre popoare şi dintre state nu pe raţiune, pe principii morale sau juridice, ci pe forţă, pe ameninţarea cu forţa şi, în primul rînd, pe forţa armelor. Locuţiuni ca „partea leului", **„quia nominor Leo"**, „forţa creează dreptul" — numărul lor, evident, ar putea fi mărit fără vreo dificultate — stau mărturie despre condiţia umană în această societate, despre natura relaţiilor internaţionale guvernate nu de dreptate şi echitate, ci de forţă.

Faptul că popoarele, suferind de pe urma primatului forţei în relaţiile dintre state, au năzuit dintotdeauna ca politica externă să corespundă cerinţelor justiţiei, i-a îndemnat pe guvernanţi, încă din epoca sclavagismului, să învesmînteze acţiunile lor de forţă în haina populară a „motivelor juste", să le împodobească prin aplicarea, pe frontispiciul fărădelegilor săvîrşite, a etichetei „bunelor intenţii", să le explice prin preocupări „înalte" (**„salus rei publicae suprema lex"**, **„ad maiorem dei gloriam"** etc.), „dezinteresate".

Această stare de lucruri a fost dezvăluită cu pătrundere şi clarviziune de minţile luminate ale timpului, care au stigmatizat relaţiile sociale bazate pe forţă, folosirea „dreptului celui mai tare". Plaut, de pildă, înfiera lapidar asemenea relaţii prin cuvintele **„homo homini lupus"**, în timp ce Hobbes le descria ca fiind „războiul tuturor împotriva tuturor" **(„bellum omnium erga omnes")**.

Se înţelege că dreptul internaţional al societăţii bazate pe exploatarea omului de către om, pe contradicţii obiective social-economice de natură antagonistă, nu putea să condamne folosirea forţei. Legalitatea internaţională corespunzătoare acestei societăţi consacra, prin normele şi instituţiile sale, „dreptul" statelor de a începe război unul împotriva altuia, consfinţea obligaţiile asumate de cel mai slab sub presiunea silniciilor de tot felul exercitate din partea celui mai tare, într-un cuvînt era „o legalitate a pumnului", („Faustrecht" i se spunea în Germania medievală) esenţialmente o statornicire a inegalităţii în drepturi în folosul celor puternici, în dauna celor slabi. Era valabil întru totul şi pentru relaţiile internaţionale sîngeroasa critică exprimată în versurile lui La Fontaine : „Selon que vous serez puissant ou misérable / Les jugements de cour vous rendront blanc ou noir" (Judecăţile curţii vă vor eticheta drept vinovaţi sau nevinovaţi după cum veţi fi slabi sau puternici). Cu numai o jumătate de secol în urmă, recunoscînd şi apărînd colonialismul — expresie brutală a politicii de forţă — puterile imperialiste duceau făţărnicia pînă la a aşeza reîmpărţirea coloniilor în favoarea învingătorilor din primul război mondial „sub oblăduirea moralei", atunci cînd înscriau în articolul 22 al Pactului Ligii Naţiunilor prevederea de a încredinţa tutela acelor popoare care „încă nu sînt capabile să se conducă singure în condiţiile deosebit de grele ale lumii moderne"... „naţiunilor dezvoltate care, prin resursele lor, prin experienţa sau poziţia geografică sînt cele mai în măsură să asigure această responsabilitate şi care consimt să o accepte..."

Istoria relaţiilor internaţionale confirmă grăitor cugetarea marxistă : „Filozofii n-au făcut decît să interpreteze lumea în moduri diferite ; e vorba însă de a o schimba". Societatea lui Plaut sau Hobbes putea să constate răul, dar nu să-l înlăture. Această sarcină istorică îi revine orînduirii socialiste. Socialismul nu oferă numai explicaţia ştiinţifică a relaţiilor internaţionale din lumea bazată pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie, a căror natură inumană este reflectată de domnia „legii junglei" ; el deschide perspectiva, revoluţionară, a înlocuirii acestor raporturi cu altele noi, superioare, demne de oameni.

Marx, Engels, Lenin au denunţat cu energie politica de subjugare şi asuprire a altor popoare, războaiele de cotropire şi de jaf, au militat pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta, pentru statornicirea unor relaţii de tip nou, bazate pe echitate, drept şi încredere nu numai între oameni dar şi între popoare, între state. Pornind de la axioma că în măsura în care va fi desfiinţată exploatarea unui individ de către celălalt, va fi desfiinţată şi exploatarea unei naţiuni de către alta, ei au conchis că, în mod necesar, societatea exploatatoare, cu clasele şi antagonismele ei de clasă, va trebui să fie înlocuită cu o „asociaţie, în cadrul căreia dezvoltarea liberă a fiecăruia este condiţia pentru dezvoltarea liberă a tuturora". (K. Marx, F. Engels, Opere, vol. 4, pag. 20). Este fundamentarea teoretică a posibilităţii şi necesităţii instaurării şi a unor relaţii internaţionale de tip nou, superior, în care nu va mai dicta forţa, ci raţiunea, echitatea, dreptul, acestea avînd, bineînţeles, un conţinut corespunzător noilor condiţii sociale.

Acest progres calitativ, legic, al vieţii internaţionale, dorit de popoare, cerut de minţile cele mai luminate ale omenirii, nu poate fi asigurat decît printr-o luptă energică împotriva cercurilor reacţionare interesate în menţinerea „dreptului forţei". Marx şi Lenin au conchis că este, în primul rînd, sarcina clasei muncitoare — purtătoarea năzuinţelor de propăşire, de dreptate, de bunăstare ale întregii omeniri, să lupte pentru această umanizare a raporturilor dintre state.

O acţiune de însemnătate istorică îndreptată spre îndeplinirea acestei sarcini a constituit-o — după victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie — condamnarea, în Decretul leninist asupra păcii (8 noiembrie 1917), a războiului imperialist drept cea mai mare crimă internaţională. Sub influenţa, îndeosebi, a ideilor socialismului, care în ultima jumătate de secol şi-au croit tot mai mult drum în rîndurile popoarelor, şi în lumina învăţămintelor tragice ale celor două războaie mondiale, s-au înregistrat schimbări calitative în concepţiile despre principiile care trebuie să guverneze evoluţia relaţiilor internaţionale. În lumea care a intrat într-o epocă istorică nouă — epoca trecerii pe scară mondială de la capitalism la socialism — se afirmă tot mai puternic ideea că relaţiile dintre state, dintre popoare, trebuie să fie cîrmuite de normele dreptului, de comandamentele moralei.

Nu este greu de înţeles că această esenţială mutaţie în viaţa internaţională nu se înfăptuieşte de la sine. Este vorba de un proces complex, de o luptă în desfăşurare. Este ştiut că atîta timp cît există imperialismul, se menţine primejdia ca forţele reacţionare — în dorinţa de a-şi păstra privilegiile, de a-şi înfăptui planurile de dominaţie mondială — să atenteze la suveranitatea altor popoare, să se dedea la acte de agresiune şi război, făcînd să persiste primejdia unui nou război mondial. Dar, cu toată împotrivirea forţelor

* **Ethos**, termenul din limba greacă antică pentru cuvîntul latinesc mos = morală.

** **Nomos**, termenul din limba greacă antică pentru cuvîntul latinesc lex = lege, drept.

retrograde, a ajuns să fie îndeobște recunoscut faptul că la temelia relațiilor internaționale nu trebuie să stea forța, ci dreptul. Numeroase documente de drept internațional consfințesc tot mai plenar corolare însemnate ale acestui principiu fundamental al vieții internaționale contemporane.

Astfel, încă înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, cvasitotalitatea statelor atunci existente deveniseră parte la Pactul Briand-Kellogg (27 august 1928), care interzicea războiul ca mijloc de reglementare a litigiilor dintre state. Consecințele logice, etice și juridice, ale incriminării războiului de agresiune și anume caracterul pozitiv, moral, licit, al războiului de apărare — individuală și colectivă — împotriva agresorului, precum și al războiului de eliberare națională și-au găsit consacrarea expresă, după cel de al doilea război mondial, de exemplu, în articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, care consfințește dreptul oricărui stat de a se împotrivi cu forța armată unei agresiuni armate, sau în rezoluția 1 514 din 14 decembrie 1960 a Adunării Generale a O.N.U. intitulată „Declarație privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale", care confirmă în mod solemn dreptul pentru orice popor asuprit din colonii de a prelua deîndată puterea asupra teritoriului țării sale.

În dreptul internațional contemporan — care legitimează folosirea forței în relațiile internaționale **numai** în cazul apărării împotriva agresiunii, precum și pentru lupta de eliberare națională — nu numai războiul de agresiune și războiul colonialist constituie practici incompatibile cu menținerea și dezvoltarea comunității internaționale contemporane, ci, în general, folosirea forței — și, deci, și a amenințării cu forța — ca mijloc de a reglementa problemele internaționale sau de a le influența reglementarea. Este ceea ce proclamă articolul 2 din Carta Națiunilor Unite atunci cînd, la punctul 4, arată că „Membrii Organizației Națiunilor Unite se abțin, în relațiile lor internaționale, să recurgă la amenințarea sau la folosirea forței, fie împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite"; iar la punctul 6 se precizează că „Organizația lucrează în așa fel încît statele nemembre ale Națiunilor Unite să acționeze în conformitate cu aceste principii în măsura necesară menținerii păcii și securității internaționale".

Fără a încerca catalogarea numeroaselor documente guvernamentale care promovează proscrierea forței și amenințării cu forța ca mijloc de rezolvare a problemelor pendinte între state, ne mărginim a sublinia caracterul profund moral și realist al acestei norme fundamentale pentru viața internațională contemporană. Moral, pentru că este conform preceptelor eticii internaționale ca la baza relațiilor dintre popoare, dintre state să stea nu primatul forței, ci domnia dreptului. Realist, pentru că, spre deosebire de epocile trecute, astăzi, experiența demonstrează că problemele relațiilor dintre popoare, dintre state, sînt susceptibile — toate — de rezolvări politice și nici una de soluții „prin forță". În relațiile dintre state, politica de pe poziții de forță — indiferent sub ce formă s-ar practica, demonstrațiile militare, de forță, apar astăzi, din toate punctele de vedere, profund dăunătoare intereselor păcii internaționale, cauzei păcii și progresului popoarelor. Răspunderea pentru apărarea normelor dreptului internațional, pentru instaurarea unor relații sănătoase în lume revine în egală măsură tuturor statelor, mari și mici.

Înlocuirea pe scară mondială, și pentru totdeauna, a dreptului forței prin domnia eticii și legalității internaționale — proces ireversibil în care sînt angrenate tot mai numeroase popoare și în care un rol de frunte revine statelor socialiste — implică înlăturarea incertitudinii și lipsei de securitate, însoțitoare de nedespărțit ale arbitrarului legat de domnia forței, printr-un climat al securității, al certitudinii, asigurat de domnia principialității. Este un atribut al principialității acela de a fi una și indivizibilă, de a genera drepturi egale pentru toți și față de toți, de a fi în egală măsură obligatorie pentru orice stat. Nu o „egalitate" în sensul butadei „toate statele sînt egale, dar unele sînt mai egale decît celelalte", ci o egalitate autentică, deplină în drepturi a tuturor statelor, mari sau mici. Nu două măsuri — una pentru cel puternic, alta pentru cel mic — ci un criteriu unic, moral, juridic, în egală măsură valabil pentru aprecierea comportării în relațiile internaționale a oricărui stat.

[redacted]

Este principialitatea pentru a cărei înscăunare în relațiile dintre state luptă socialismul, care este chemat să îmbine respectul omului — fără deosebire de rasă, naționalitate, sex, religie — cu promovarea dreptului, egal pentru orice popor, drept sacru, inalienabil, imprescriptibil, ilimitabil și indivizibil, de a-și hotărî singur soarta, fără amestec dinafară, în conformitate cu propriile sale interese și năzuințe. Spre asigurarea acestui drept converg toate normele fundamentale ale legalității și eticii internaționale contemporane generale — adică aplicabile în relațiile dintre toate statele : respectul mutual, neamestecul în treburile altuia, egalitatea în drepturi și avantajul reciproc, suveranitatea și independența națională, cărora în relațiile dintre state socialiste li se adaugă — întărindu-le și îmbogățindu-le cu valențele internaționalismului socialist — norme specifice cum sînt prietenia și cooperarea frățească, întrajutorarea tovărășească, norme chemate să constituie un model de raporturi internaționale, să asigure înfăptuirea consecventă a tuturor imperativelor moralei și legalității internaționale contemporane.

România socialistă, parte integrantă a marelui front mondial al forțelor înaintate ale lumii contemporane — care luptă pentru triumful socialismului, pentru victoria idealurilor de libertate și progres social, de democrație și pace — militează neobosit pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării frățești cu toate țările socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor cu alte țări în spiritul respectării neabătute a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Politica externă a partidului și statului — izvorîtă din însăși voința de pace și propășire a poporului, și, ca atare, închinată triumfului cauzei socialismului, împlinirii idealurilor de pace. libertate și progres ale popoarelor, dezvoltării prieteniei și cooperării între state — conștientă că în epoca noastră nu pot coopera decît egali, militează statornic pentru îndepărtarea din relațiile dintre state, dintre popoare, a politicii de forță sub toate înfățișările sale — de la agresiunea armată pînă la neocolonialism, de la amestecul în treburile altuia pînă la tratatele inegale — pentru înscăunarea în aceste relații a rațiunii, moralei, legalității internaționale. Este de intuitivă evidență că tocmai domnia acestor valori în viața internațională ar crea condiții optime pentru construcția pașnică a noii societăți în fiecare țară socialistă și, în același timp, ar constitui acel cadru în care colaborarea între state independente și egale în drepturi să poată deveni o constantă fundamentală a întregii vieți internaționale.

Închinîndu-și întregul său efort construcției pașnice a vieții socialiste, profund atașată cauzei menținerii și întăririi păcii și securității internaționale, România vede calea spre pace, securitate și destindere asigurată în măsura așezării relațiilor dintre state pe baze sănătoase, trainice, de cooperare și încredere reciprocă, problemele pendinte între state putînd și urmînd să fie reglementate prin soluții politice, nu militare. De această convingere se călăuzește politica externă a României socialiste atît în orientarea generală a obiectivelor sale, cît și în fiecare dintre problemele specifice care frămîntă omenirea. Subliniind stima și prietenia de care se bucură țara noastră în rîndul multor popoare, datorită consecventei promovări în politica sa a ideilor nobile ale păcii și colaborării internaționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia cu prilejul adunării electorale din București : **„Dorim ca și în viitor să dezvoltăm cele mai bune relații cu toate popoarele lumii, pe baza principiilor ce se afirmă tot mai puternic în viața internațională : respectul independenței și suveranității naționale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, calea dezvoltării sale social-politice".**

[redacted]

Pornind de la necesitatea întăririi multilaterale a eticii internaționale prin respectarea dreptului internațional general, a imperativelor conviețuirii pașnice a popoarelor, prin cultivarea stimei reciproce, a respectului față de alte popoare, față de personalitatea, munca și creația lor — dacă vrei să fii respectat, trebuie să-i respecți pe ceilalți — România socialistă sprijină toate acțiunile menite să promoveze etica și legalitatea internațională în relațiile dintre state. Este o manifestare caracteristică a sentimentului de răspundere, — factor de etică internațională ce tinde să genereze și obligații de drept internațional — răspundere pentru cauza păcii în lumea întreagă, a independenței naționale a statelor, a progresului relațiilor internaționale, este o întruchipare a îndeplinirii sarcinii istorice ce revine oricărui stat socialist, mare sau mic, de a transmite popoarelor mesajul umanismului socialist : oamenii și popoarele au dreptul de a trăi în libertate ; la baza relațiilor lor trebuie să stea — așa cum spunea Marx — „legile simple ale moralei și echității".

Însemnări de la Congresul comuniştilor italieni

În timpul lucrărilor Congresului de la Bologna

Nicolae Corbu

Vizitatorului, Bologna îi înfăţişează de obicei imaginea, oarecum tradiţională, a marilor oraşe italiene : nenumărate bijuterii arhitectonice ale Renaşterii, palate cu ziduri roşii, creneluri şi dantele ţesute în piatră sau fier forjat, cu piaţa centrală amintind frapant celebra piaţă San Marco din Veneţia sau piaţa Signoriei din Florenţa, cu nenumărate ulicioare medievale întortocheate şi pline de farmec — toate îmbinîndu-se armonios cu liniile îndrăzneţe ale noilor clădiri, cu tumultul circulaţiei şi trepidaţia vieţii moderne. Elemente de specificitate ? Poate salbele prelungi de arcade, cînd masive, cînd zvelte, care transformă trotuarele oraşului în galerii acoperite de bolţi. Sau, poate, faptul că la Bologna s-a creat, în secolul XI, prima universitate din Europa. Sau, poate, locuinţa lui Marconi, ori cele două turnuri prin a căror înălţime şi-au măsurat puterile negustorii unor secole trecute...

În zilele Congresului Partidului Comunist Italian, ceea ce se impunea vizitatorului era însă ambianţa specifică a marilor evenimente politice. O ambianţă rezultată dintr-o multitudine de aspecte — de la grupurile masive de delegaţi şi invitaţi pe care-i debarcau trenurile şi coloanele de autobuze sosite din toate colţurile Italiei pînă la afişele în cinstea Congresului care împînzeau oraşul, şi de la inscripţiile „rezervat" fixate la intrările marilor hoteluri pînă la măsurile speciale de reglementare a circulaţiei în zona sălii Congresului. Şi dacă la acestea se adaugă forfota carelor de radiotelevizi-une, ce transmiteau în direct din sala Congresului, animaţia celor peste 300 de corespondenţi ai celor mai mari ziare şi agenţii de presă italiene şi internaţionale, se poate înţelege mai bine de ce specificul Bolognei îl dădea nu Palatul medieval al regelui Renzo, ci Palatul Sporturilor — o imensă sală circulară, cu o cupolă de sticlă amintind Pavilionul Economiei Naţionale din Bucureşti — dominat de mulţimea steagurilor roşii şi italiene. O ambianţă care făcea ca vizitatorul venit la Bologna dintr-o capitală de ţară socialistă să regăsească anumite elemente familiare, apropiate...

Este un fapt binecunoscut forţa politică a P.C.I. Se asociază, ca reflex, cifrele privind numărul de membri — apropiindu-se de 2 milioane — numărul de votanţi, mereu în creştere — peste 8 500 000 la ultimele alegeri — precum şi datele privind rolul de seamă al partidului în organizarea şi conducerea marilor mişcări sociale din Italia. Şi totuşi, impresia formată de departe se dovedeşte într-un fel insuficientă, în confruntarea cu realităţile care o verifică şi o depăşesc. Impune autoritatea masivă pe planul administraţiei locale : Bologna, unde municipalitatea este condusă de peste două decenii de primari comunişti, constituie un centru al unei vieţi sociale democratice ; la Parma, primarul comunist, împreună cu asesorii săi, reprezentînd coaliţia forţelor de stînga, au etalat rezultatele şi proiectele privind dezvoltarea economico-edilitară şi financiară a oraşului ; la Castenaso, primarul comunist a prezentat cu mîndrie vasta „Casă a Poporului" construită de populaţie din iniţiativa organizaţiei de partid, ca centru al vieţii politice a comunei — iar şirul exemplelor ar putea continua, deosebit de sugestiv, într-o provincie ca Emilia Romagna, unde din 100 de alegători 45 votează pentru comunişti.

În acelaşi timp, pe planul acţiunilor sociale, forţa organizatorică a partidului comunist, combativitatea şi tăria organizatorică a mişcării muncitoreşti s-au manifestat puternic prin victoria, obţinută cu puţin timp înaintea Congresului, după o dîrză bătălie, de muncitorii din industria zahărului şi, mai ales, prin puternica grevă generală din preziua Congresului, pentru îmbunătăţirea regimului de pensii, care a cuprins circa 18 milioane de salariaţi şi a dus la sistarea quasitotală a activităţii productive în sectoare din cele mai largi ale vieţii economice.

Dar expresia cea mai elocventă a forţei partidului comunist, a rolului-cheie pe care-l joacă în întreaga viaţă politică a Italiei contemporane a prilejuit-o însuşi Congresul. Trebuie, desigur, remarcată participarea masivă — pe lîngă cei 800 de delegaţi, mii de invitaţi, care se schimbau pe serii, au completat, în toate zilele Congresului, cele 5 000 de locuri ale Palatului Sporturilor. Erau reprezentate toate organizaţiile partidului, cele mai largi şi mai diverse pături ale societăţii — muncitori, ţărani, proletari agricoli, studenţi, intelectuali, prestigioase personalităţi ale vieţii artistice şi culturale italiene (celebrul pictor Renatto Guttuso a distribuit, în dar, un desen multiplicat tuturor participanţilor). Ca expresie vie a prestigiului de care se bucură, a respectului cu care este privit chiar şi de cercuri politice de alte convingeri, în loja invitaţilor se aflau permanent reprezentanţi ai tuturor partidelor democratice italiene, iar preşedinţii Senatului şi Camerei deputaţilor au adresat Congresului telegrame de salut, urînd succes lucrărilor sale. Reprezentanţii partidelor de stînga au luat cuvîntul de la tribuna Congresului, subliniind perspectivele ce le poate deschide realizarea unei coaliţii a tuturor forţelor de stînga.

În mod deosebit au impresionat numeroasele delegaţii de muncitori din întreprinderi aflate în grevă — delegaţii alcătuite nu numai din comunişti, ci şi din muncitori de alte orientări politice, socialişti, democrat-creştini, care au venit să salute Congresul. Cu steaguri, cu panouri, cu mari inscripţii combative — „să rezistăm un minut mai mult decît patronul !", suna o astfel de inscripţie a unei întreprinderi aflate de 9 luni în grevă — asemenea delegaţii s-au succedat permanent la tribuna Congresului, salutate cu căldură de participanţi, ilustrînd „pe viu" gradul în care muncitorimea italiană vede în P.C.I. apărătorul intereselor sale, detaşamentul său militant. Totodată, în mod sistematic, de la staţia de radioficare a sălii, se transmiteau mesaje de salut din partea colectivelor muncitoreşti, ale tineretului muncitor şi studenţesc aflat în acţiuni de luptă în diferite centre ale Italiei. Se anunţau totodată, stîrnind puternice aplauze, noi primiri de membri în partid de către diferitele Federaţii locale — numai în oraşul Bologna, cu prilejul Congresului, organizaţia a primit 4 000 de noi membri în partid — precum şi rezultatele obţinute în creşterea abonamentelor la publicaţiile partidului, ca şi în sprijinirea sa financiară, prin donaţii ale colectivelor de muncitori din întreprinderi, sau prin donaţii individuale ale unor simpli cetăţeni, cîteodată emoţionante prin însăşi modestia lor. Din toate acestea, se configura imaginea unor întinse şi intime legături între partid şi masele muncitoare cele mai largi — legături pe a căror dezvoltare în continuare şi diversificare Congresul a pus un puternic accent.

Cu mult interes au fost urmărite lucrările Congresului, care a abordat în profunzime problemele fundamentale ale dezvoltării social-politice şi economice a ţării. Concluziile marilor mişcări sociale din perioada precedentă ; fenomenele de criză din viaţa politică ; conţinutul şi obiectivele reformelor de structură ; căile înaintării spre socialism, prin acţiune parlamentară şi neparlamentară, prin iniţiativa politică îmbinată cu lupta de masă, prin formarea unui puternic front al tuturor forţelor de stînga şi dezvoltarea democratică a societăţii — iată un complex de teme majore care au fost pe larg discutate în cadrul principalelor intervenţii din domeniul politicii interne. În viziunea generală a multiplicării legăturilor cu toate categoriile sociale a reţinut atenţia preocuparea pentru forme de activitate elastice, pentru combaterea oricăror manifestări de sectarism şi intensificarea dialogului şi colaborării cu celelalte forţe democratice, grija ca partidul să se situeze permanent în fruntea avîntului revoluţionar al maselor, a diferitelor mişcări contestatare ale oamenilor muncii, ale tineretului şi studenţimii — concomitent cu evaluarea critică a diverselor tendinţe manifestate în cadrul acestor mişcări, pentru clarificarea lor politică,

ca o cerință indispensabilă a contopirii tuturor forțelor acționînd spre înnoire socială.

Toate acestea au format obiectul unor dezbateri deosebit de interesante, unor confruntări și schimburi deschise de păreri, caracterizate prin caracter constructiv și desfășurate într-o atmosferă pe deplin democratică. Reprezentanții unor alte partide, necomuniste, au putut avea un exemplu de discuție liberă și principială, în spiritul de sinceritate tovărășească și responsabilitate propriu unui congres comunist.

Desigur, o apreciere a soluțiilor cristalizate poate fi numai de competența și resortul comuniștilor italieni, ca cei mai buni cunoscători ai realităților din țara lor și singurii în drept și în măsură să-și stabilească obiectivele, formele, căile și metodele de luptă. Tocmai de aceea, sprijinul covîrșitor de care s-au bucurat punctele de vedere preconizate în Tezele Congresului, discutate anterior în cadrul federațiilor provinciale și reafirmate în raportul tovarășului Luigi Longo, apare ca o garanție a justeții hotărîrilor adoptate.

Condițiile de dezbatere democratică s-au afirmat încă o dată ca fiind mediul cel mai fertil al unei gîndiri vii, originale. S-a evidențiat modul creator în care comuniștii italieni, în spiritul tradiției marilor gînditori revoluționari Gramsci și Togliatti, aplică adevărurile fundamentale ale marxism-leninismului la realitățile specifice ale țării și la particularitățile condițiilor lor de luptă, desfășoară o efervescentă activitate teoretică pornind de la confruntarea teoriei cu practica, de la realitatea vie, căutînd în viață, nu în scheme abstracte, soluții la problemele noi pe care le ridică actualitatea, respingînd agnosticismul și fetișurile, osificarea și teama de nou. La Congres, P.C.I. s-a manifestat încă o dată ca o forță politică națională, capabilă să dea răspunsuri problemelor nerezolvate ale dezvoltării sociale, și care aduce, totodată, alături de celelalte partide frățești, o reală contribuție creatoare la îmbogățirea tezaurului teoretic al marxismului.

Congresul a prilejuit o remarcabilă ilustrare a rezultatelor obținute de P.C.I. în domeniul formării cadrelor ; întreg șirul vorbitorilor, întreaga masă a delegaților și invitaților ofereau o imagine vie a fuziunii dintre cadrele vechi, cu bogată experiență politică, și cadrele noi, ridicate din rîndurile tineretului revoluționar. Pe bună dreptate observatorii subliniau că nivelul general al pregătirii s-a reflectat nu numai în conținutul intervențiilor ; au fost foarte interesante de urmărit înseși reacțiile sălii, care s-a manifestat permanent ca un interlocutor colectiv, atent și receptiv, în cadrul colocviului prilejuit de Congres. Cu multă acuitate politică, cu spirit de discernămînt și simț al nuanțelor, întreaga masă a delegaților și invitaților a constituit un factor activ, viu al dezbaterilor, care a găsit forme plastice pentru a-și afirma clar adeziunea față de ideile și pozițiile înaintate exprimate în diferite domenii ale vieții politice interne sau internaționale.

Congresul a demonstrat unitatea partidului, forța coeziunii sale interioare. In spiritul democrației interne de partid, manifestarea liberă a părerilor s-a dovedit încă o dată un real și puternic factor de sudură. Ca expresie elocventă a acestei unități, raportul prezentat de tovarășul Luigi Longo, ca și documentele concluzive ale Congresului au fost adoptate în unanimitate de către întregul Congres. Componența organelor conducătoare alese a reflectat, de asemenea, spiritul de unitate. Prin toate acestea, Congresul a spulberat orice speranță a acelor cercuri care mizaseră pe manifestarea de disensiuni și slăbirea unității partidului în jurul C.C.

Un loc important l-au ocupat în dezbateri problemele luptei antiimperialiste, pentru pace și securitate, împotriva reînvierii războiului rece, pentru promovarea destinderii în relațiile internaționale. Încetarea agresiunii americane în Vietnam, lichidarea focarului exploziv din Orientul Apropiat, normalizarea raporturilor interstatale în Europa și Asia, pornindu-se de la realitățile istoric constituite, dezvoltarea încrederii între popoare prin renunțarea la acțiunile de forță și amenințare cu forța, încetarea cursei înarmărilor, transformarea tratatului de nediseminare a armelor atomice în punctul de plecare pentru acorduri mai vaste privind dezarmarea nucleară — iată probleme cărora Congresul le-a acordat o deosebită atenție. Preconizînd neutralitatea Italiei, retragerea țării din blocul nord-atlantic, P.C.I. a subliniat că o reală securitate poate fi obținută nu în cadrul blocurilor — ci, dimpotrivă, prin lichidarea lor ; în acest sens, Congresul, pornind de la premisa că „securitatea Europei nu se poate baza pe dezbinare și opoziție", s-a pronunțat pentru desființarea concomitentă a pactului agresiv N.A.T.O., cît și a Tratatului de la Varșovia. S-a cerut, de asemenea, îndepărtarea bazelor nucleare și străine de pe teritoriul Italiei, transformarea Mediteranei într-o mare denuclearizată, o mare a păcii.

Definitoriu pentru Congres a fost spiritul internaționalismului proletar ce a dominat, ca o emblemă de frontispiciu, întreaga desfășurare a lucrărilor. Prezența unui mare număr de reprezentanți ai partidelor comuniste și muncitorești, ai mișcărilor revoluționare, de eliberare națională, cuvintele de salut adresate Congresului au întărit acest caracter, evidențiind totodată prestigiul de care se bucură partidul în rîndul mișcării comuniste internaționale, al forțelor progresiste ale contemporaneității. Pe tot parcursul lucrărilor, au fost făcute înflăcărate manifestații de simpatie poporului vietnamez ; mesajele adresate Congresului de delegațiile Partidului celor ce muncesc din R.D. Vietnam și ale Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, înmînarea steagurilor de luptă aduse de acestea în dar Congresului au stîrnit frenetice și emoționante manifestări de solidaritate față de lupta eroică a poporului vietnamez, pentru cauza sa dreaptă de a decide singur asupra propriilor destine.

S-a afirmat puternic hotărîrea partidului de a contribui la dezvoltarea legăturilor de prietenie cu toate țările socialiste, la întărirea unității mișcării comuniste, în sensul internaționalismului proletar bazat pe realitățile lumii de azi, pe recunoașterea imensei diversități a condițiilor în care activează partidele comuniste și care determină elaborarea autonomă a liniei lor politice și a sarcinilor specifice, în lupta pentru țelurile fundamentale comune. În conformitate cu concepția că autonomia și internaționalismul sînt laturi inseparabile, Congresul și-a manifestat cu putere adeziunea față de principiile de bază ale relațiilor dintre partidele comuniste, principiile marxism-leninismului, ale independenței și autonomiei fiecărui partid, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, stimei și respectului reciproc — ca singurele în stare să asigure o unitate reală și o coeziune trainică. De la tribuna Congresului, P.C.I. și-a reafirmat cu toată claritatea pozițiile cunoscute față de principalele probleme și evenimente din viața mișcării comuniste, pronunțîndu-se pentru depășirea dificultăților apărute, a divergențelor existente — pe unicul drum posibil, prin eliberarea definitivă a mișcării comuniste de metoda dăunătoare a aprecierilor sumare și a etichetărilor, prin confruntarea sinceră de păreri și de experiență, desfășurată în atmosferă de respect reciproc.

După cum este cunoscut, la Congresul comuniștilor italieni a fost reprezentat și Partidul Comunist Român printr-o delegație condusă de tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R. Cu satisfacție se poate aprecia că întreaga participare a delegației române, ospitalitatea primirii și cordialitatea manifestată de tovarășii italieni au prilejuit expresii ale bunelor raporturi de prietenie și solidaritate, pătrunse de spirit principial, dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Italian. Delegația partidului nostru a avut întîlniri, desfășurate într-o atmosferă caldă, frățească cu reprezentanți ai conducerii P.C.I., cu secretarul general, Luigi Longo, cu vicesecretarul general, Enrico Berlinguer, și cu alți conducători de partid — întîlniri în care, o dată cu schimburile de vederi tovărășești asupra problemelor de interes comun, s-a exprimat dorința reciprocă de dezvoltare în continuare a relațiilor de prietenie și colaborare.

În mod călduros, cu viu interes și manifestări aprobative, a fost primită cuvîntarea de salut prin care delegația română a transmis mesajul de prietenie frățească adresat de Comitetul Central al P.C.R. Congresului, tuturor comuniștilor și oamenilor muncii din Italia. Delegați și invitați, oaspeți din alte țări, comentatori politici au subliniat apropierea sau identitatea de poziții într-un șir de probleme de actualitate între partidul nostru, P.C.I. și numeroase alte partide comuniste și muncitorești. Se poate spune că, în general, a fost plăcut de urmărit, la Congresul de la Bologna, cum ideile înaintate, judicioase, pe care le impun viața, stadiul actual de maturizare a mișcării comuniste și procesele ireversibile ale lumii contemporane se bucură de adeziune și își croiesc drum înainte, găsesc o recunoaștere tot mai largă.

Cu prilejul Congresului, delegația P.C.R. a fost oaspetele comuniștilor din orașul Parma și din comuna Castenaso, întîlnindu-se cu activul organizațiilor de partid din aceste localități. În ciuda orelor tîrzii de noapte la care s-au putut desfășura aceste întîlniri, la ele au fost prezenți numeroși membri de partid, vîrstnici și tineri, bărbați și femei, care și-au manifestat prin numeroase întrebări interesul viu față de politica internă și internațională a partidului nostru, exprimîndu-și prețuirea la adresa acestuia. În toate aceste întîlniri, ca și în diferitele contacte cu populația, s-a simțit căldura sentimentelor de prietenie dintre comuniștii români și italieni, dintre popoarele român și italian.

Însemnările de la Congresul din Bologna nu pot fi încheiate decît prin exprimarea convingerii că acest Congres marchează un eveniment de seamă, deschizător de ample perspective, în viața comuniștilor italieni, în lupta oamenilor muncii din Italia pentru marea cauză a socialismului, progresului și păcii. Bologna, străvechea, milenara cetate etruscă, se înscrie ca o treaptă spre viitor și înnoire.

Convorbire cu

Edgardo Mercado JARRIN

ministrul de externe al Republicii Peru

Proiecte politice și economice

Aurelian Nestor

În cele cîteva zile cît m-am aflat în capitala Republicii Peru, Lima, am avut prilejul să întîlnesc o serie de personalități ale vieții politice și economice și îndeosebi reprezentanți ai principalelor ziare peruviene, cu care m-am întreținut îndelung. Evenimentele care au dus la instaurarea guvernului generalului Juan Velasco Alvarado erau încă recente, iar în atmosfera politică erau încă sesizabile semnele tensiunii.

Părerile despre „guvernul generalilor", cum îl numeau unii colegi peruvieni, erau împărțite. O serie de măsuri anunțate de guvern, printre care naționalizarea unor terenuri petroliere exploatate ilegal de societatea nord-americană „International Petroleum Company", produseseră, de ce să n-o spunem, surpriză. Se întrevedea și în rîndul oamenilor politici, și în rîndul oamenilor de afaceri, și al populației o atmosferă de expectativă, dublată la unii de suspiciune sau chiar dorință de eșec, iar la alții de oarecari speranțe.

În această atmosferă, pentru a-mi clarifica din surse directe unele impresii, am solicitat o întîlnire cu ministrul de externe al Republicii Peru, generalul de brigadă Edgardo Mercado Jarrin.

Domnia-sa m-a primit la sediul Ministerului de Externe, în frumosul palat Torre Tagle, una din podoabele arhitecturale ale orașului Lima. Informat despre problemele pe care aveam să i le ridic, Edgardo Jarrin aproape nu mi-a dat răgaz să-i adresez întrebările pe care mi le propusesem să i le pun și — direct — a început prin a-mi prezenta pe larg preocupările actualului guvern. Domnia-sa mi-a înfățișat intențiile guvernului, mai ales în domeniul economic. „*Guvernul* — spunea dl Jarrin — *are obligația să asigure întărirea capacității economice a statului, cu scopul de a duce la bun sfîrșit programul de dezvoltare social-economică ce ni l-am propus și de a înfăptui reformele structurale pe care țara le cere, în domenii cum ar fi agricultura, impozitele, creditele, activitatea comercială*". În legătură cu aceasta ministrul de externe peruvian a înfățișat și greutățile informîndu-mă, totodată, despre eforturile pentru înlăturarea presiunilor economice și politice ce se exercită asupra Republicii Peru.

În același context a venit vorba despre *relațiile Perului cu celelalte țări latino-americane și cu S.U.A.* În legătură cu aceste probleme, Edgardo Jarrin a ținut să sublinieze că aceste relații au perspectivă de dezvoltare și ameliorare, că și legăturile cu S.U.A. pot evolua în acest sens dacă „*se va înțelege necesitatea respectului mutual și a considerației pentru suveranitatea țărilor latino-americane*".

Dorind să prezinte o imagine cît mai amplă despre direcțiile politicii economice a guvernului, ministrul de externe peruvian afirma, printre altele, că guvernul „*tinde să reajusteze bugetul pentru a obține un echilibru mai just al lui, să realizeze o restructurare administrativă pentru a o face mai eficientă și mai suplă, să acorde prioritate investițiilor în acord cu un plan național de dezvoltare și de asemenea să îmbunătățească sistemul impunerilor, care să aibă ca criteriu de bază dreptatea socială și exigențele sectoarelor productive importante*".

Ce înțelegea domnia-sa prin „sectoare productive importante" avea să-mi precizeze mai tîrziu, vorbindu-mi despre încurajarea activităților menite să ducă la substanțiale creșteri ale produsului național, și — în esență — despre dezvoltarea industrializării. „*Industrializarea* — îmi spune ministrul de externe peruvian — *ne va permite să modificăm optica asupra participării la schimburile tradiționale economice pe care le practicam, la diversificarea acestora. Industrializarea creează posibilitatea dezvoltării și diversificării relațiilor economice cu toată lumea. În acest sens avem în vedere legăturile cu țările socialiste și desigur și cu Republica Socialistă România*".

Vorbindu-mi de politica fiscală, dl Jarrin a insistat asupra unor probleme privind obținerea echilibrului bugetar, menținerea controlului preventiv al cheltuielilor și măsuri pentru diminuarea presiunilor inflaționiste. *Pentru atenuarea consecințelor fenomenului inflaționist s-au luat măsuri* — spunea dl Jarrin — *pentru stimularea exporturilor (în care scop s-a ordonat începerea de studii ample), introducerea unei politici de salarizare pe baza dezvoltării producției și asigurarea unui climat favorabil investițiilor capitalului străin pe bază de egalitate în drepturi și respect reciproc.*

În legătură cu perspectivele politicii economice, dl Jarrin sublinia că guvernul din care face parte ține să-și creeze un suport puternic „*prin naționalizări ale principalelor sale instrumente de muncă — administrația publică — pe baza obiectivelor dezvoltării economice și sociale, ce vor fi definite*". La întrebarea mea privind căile de atingere a unor asemenea obiective, dl Jarrin arată că, firește, „*planurile pot fi frumoase dar ceea ce este important este partea aplicativă, felul în care vor fi îndeplinite*".

Evenimentele ulterioare datei la care am avut întîlnirea cu ministrul de externe peruvian au dovedit eforturile cu care guvernul peruvian apără interesele naționale în conflictul cu „International Petroleum Company". Așa cum arătam mai înainte, ministrul avea în vedere eventualitatea unor presiuni ca urmare a hotărîrii guvernului de a-și exercita dreptul suveran asupra uneia din bogățiile principale ale țării — petrolul. Se știe că, în prezent, conflictul s-a ascuțit, în urma intervenției autorităților nord-americane care au preconizat sistarea creditelor către Peru și interzicerea exportului peruvian de zahăr pe piața S.U.A. Cititorii cunosc — din ultimele telegrame de presă — intensa activitate a guvernului peruvian pentru a-și asigura solidaritatea celorlalte state latino-americane față de poziția sa.

Discuția cu ministrul de externe Edgardo Jarrin a abordat și perspectivele dezvoltării relațiilor de colaborare economică cu țara noastră. Interlocutorul meu și-a exprimat convingerea că relațiile dintre Peru și România au bune premise de dezvoltare, ca de altfel și legăturile cu alte țări socialiste. Evocînd în acest sens vizita ministrului de externe al României la Lima, în toamna anului trecut, dl Jarrin îmi spunea : „*Șederea în Peru a d-lui Corneliu Mănescu a fost scurtă, însă fructuoasă. În întrevederile pe care le-am avut, ne-a dat o viziune foarte clară asupra situației politice și economice interne a României și perspectivele ei de dezvoltare. Ne-au interesat, ca fiind foarte recomandabile, informațiile asupra investițiilor masive în industria României și creșterea indicelui anual al dezvoltării industriale a țării sale, care în ultimii ani s-a menținut la un nivel deosebit de ridicat*".

Revenind la perspectivele dezvoltării relațiilor de colaborare economică și tehnico-științifică între România și Peru, ministrul de externe peruvian a reafirmat *importanța pe care guvernul său o acordă faptului că între Peru și România s-au stabilit relațiile diplomatice, totodată fiind semnate acorduri comerciale și de cooperare economică și tehnică.* După părerea lui Edgardo Jarrin, aceste acorduri reprezintă instrumente care favorizează folosirea posibilităților mari pentru creșterea schimbului comercial și pentru asistență tehnică acordată Republicii Peru în anumite domenii ca : mineritul, agricultura și în special în exploatarea petrolului, unde experiența și capacitatea românească sînt cunoscute în lumea întreagă.

În încheierea convorbirii, ministrul de externe Edgardo Jarrin m-a rugat ca, din partea guvernului și poporului peruvian, să transmit urări sincere de fericire și de prosperitate poporului român. Ceea ce și facem prin intermediul revistei „Lumea".

Prim epilog la călătoria președintelui NIXON

A doua zi după ce s-a înapoiat la Washington, președintele Richard Nixon a ținut o conferință de presă consacrată aproape integral rezultatelor vizitelor pe care le-a făcut săptămîna trecută la Bruxelles, Londra, Bonn, Paris, Roma. După opinia președintelui, călătoria sa a determinat „crearea unor noi relații de încredere" între Statele Unite și cele cinci țări, făcînd din Europa occidentală „un centru al preocupărilor americane". „Această călătorie, a precizat el, a fost premergătoare unei viitoare întîlniri la nivel înalt sovieto-americană" și ca atare, în fiecare dintre etapele ei a fost discutată problema relațiilor Est-Vest.

În ce măsură au fost realizate obiectivele urmărite prin recenta călătorie ? Într-o alocuțiune rostită înainte de a pleca spre Europa, Richard Nixon le împărțise în trei categorii : *„În primul rînd* — spusese el — *mă aștept să discutăm toate problemele bilaterale importante pe care cealaltă parte va dori eventual să le ridice, precum și pe cele pe care noi le vom considera oportune"*.

Acest prim obiectiv pare a fi fost atins. În toate capitalele, primirea oficială a fost cordială, dorința de a purta un dialog constructiv — reciprocă, tonul discuțiilor — prietenesc. E drept că nu au fost rezolvate concret — și nici măcar examinate în amănunt — diversele litigii bilaterale mai mici sau mai mari. Ele au fost abordate la modul general, rămînînd ca soluțiile propriu-zise să fie căutate în convorbiri la nivelul experților. Acest lucru este adevărat în privința tuturor problemelor bilaterale abordate — de la cooperarea nucleară americano-britanică pînă la cotele de import pentru produsele textile sau unele produse agricole ale Pieței comune și pînă la finanțarea trupelor americane staționate în R.F.G. Fiecare etapă a prilejuit o „premieră" sau o manifestare deosebită pe linia intenției exprimate de președintele Statelor Unite de a „învăța din cunoștințele, înțelepciunea și experiența" partenerilor vest-europeni. Vizita sa la Bruxelles a fost „prima vizită a unui președinte al Statelor Unite în Belgia de la cea făcută, cu 50 de ani în urmă, de Woodrow Wilson". Richard Nixon a fost admis în incinta Camerei Comunelor (nu în loja rezervată oaspeților străini, fapt fără precedent) și, de asemenea, „invitat să vorbească în fața Bundestagului vest-german". În toate capitalele vizitate, președintele Statelor Unite s-a întîlnit cu grupuri de cetățeni particulari, reprezentînd diferite grupuri ale populației, în cadrul unor recepții anume organizate la ambasadele americane. Șefii de state și guverne ai celor cinci țări au fost invitați să întoarcă vizita președintelui Nixon pentru a continua și dezvolta contactele stabilite.

Dacă pentru Belgia, Marea Britanie, Republica Federală a Germaniei și Italia, dialogul la nivel înalt cu Statele Unite reprezenta o practică uzuală sau cel puțin nu ridica probleme deosebite, în privința Franței situația era mult mai delicată. Atît cercurile oficiale americane cît și cercurile oficiale franceze au înregistrat cu un sentiment de ușurare „cordialitatea" și „sinceritatea constructivă" a convorbirilor dintre președintele Nixon și președintele de Gaulle. Faptul că cei doi oameni de stat și-au exprimat reciproc prețuirea personală și au ascultat cu deferență și dorința de înțelegere punctul de vedere al celeilalte părți nu este nici pe departe suficient pentru a reduce profundele divergențe politice care separă astăzi Franța de Statele Unite. El marchează, însă, succesul obiectivului limitat și realist al acestor întrevederi, constînd pur și simplu în reluarea dialogului atîta vreme întrerupt. „Chiar dacă se referă la probleme foarte importante — nota a doua zi după vizită «Le Figaro» — divergențele care subzistă vor putea să fie discutate de acum înainte într-un climat nou, pornindu-se de la ceea ce sînt în realitate, nu de la ceea ce s-ar dori să fie. Etapa pariziană a călătoriei a fost desigur cea mai utilă, măcar și pentru faptul că drumul de parcurs era cel mai lung și cel mai greu". În conferința sa de presă de marți seara, președintele Nixon a ținut să sublinieze că relațiile între Statele Unite și Franța „sînt mai bune decît cu o săptămînă în urmă", că ele „s-au ameliorat", ceea ce nu înseamnă însă că președintele de Gaulle ar avea cumva intenția de a reveni asupra retragerii Franței din organizația militară a Pactului Atlantic. „Nu pot spera că se va întîmpla așa ceva", a spus Richard Nixon. După cum reiese și din această precizare și dintr-o serie de alte fapte, dacă bilanțul realizării primului obiectiv este, din punctul de vedere al Statelor Unite, pozitiv, nu același lucru s-ar putea spune despre cel de-al doilea obiectiv formulat de președintele Nixon în următorii termeni : *„În al doilea rînd, am intenția să discut, de asemenea, probleme multilaterale, în special cele referitoare la alianța atlantică și la relațiile noastre cu alte țări din Europa. În fiecare dintre țările pe care le vom vizita vom ridica și unele probleme multilaterale"*.

Pe aeroportul Orly, la începutul etapei pariziene

Țelul propus era în orice caz înconjurat de obstacole serioase, cel mai important dintre ele fiind admis și subliniat chiar de Richard Nixon : schimbările fundamentale intervenite în Europa în cei 20 de ani care au trecut de la constituirea Pactului Atlantic. „Trebuie să recunoaștem — a spus el — că Statele Unite n-ar putea săvîrși azi o greșeală mai mare decît aceea de a trata situația de astăzi la fel ca pe cea de atunci". Reluînd și dezvoltînd ideea exprimată în primul său „Mesaj despre Starea Uniunii", președintele a repetat în fața Consiliului N.A.T.O., reunit la Bruxelles : „se încheie perioada confruntării, intrăm într-o eră a negocierii". Este cunoscut felul în care ar dori președintele să împace aceste două elemente contradictorii, intenția sa de a resuscita și întări Pactul Atlantic și faptul că, în actuala configurație europeană și internațională, el este iremediabil anacronic : transformîndu-l dintr-un instrument de „confruntare" într-un instrument de „negociere". Lipsa de realism a acestui deziderat — subliniată în paginile revistei noastre și înainte de începerea vizitei — a fost confirmată chiar în zilele călătoriei președintelui. Aceasta ne duce însă la discutarea măsurii în care a fost realizat cel de-al treilea obiectiv propus. Deocamdată, să reținem că pe planul „multilateralității" atlantice, președintele Nixon nu a izbutit să înregistreze succese reale. Exact în zilele vizitei sale, o criză fără precedent în relațiile anglo-franceze a pus sub semnul întrebării nu numai proiectele de viitor, dar și structurile existente. În ultimii ani, Marea Britanie și Franța izbutiseră să rămînă în termeni corecți, chiar cordiali, în pofida litigiului nerezolvabil privind Piața comună. Pe lîngă inițiativele bilaterale — Concorde este un exemplu de proiect comum realizat, iar tunelul sub Canalul Mînecii un exemplu de proiect încă în discuție — aveau în Uniunea Europei Occidentale cadrul unor contacte internaționale periodice. Dintr-o dată, însă, Uniunea Europei Occidentale ajunge în pragul dezagregării (din inițiativa Franței), iar relațiile bilaterale apar compromise ca urmare a nerespectării regulilor diplomației secrete de către Anglia. De ce exact în ajunul vizitei lui Richard Nixon ? Alegerea momentului a fost interpretată de numeroși comentatori ca o încercare de a forța mîna președintelui Statelor Unite, de a-l sili să opteze pentru una dintre cele două țări ca ax al structurii vest-europene : o a-

lianță atlantică avînd ca pilon european Piața comună, cu Franța în centrul ei, sau o alianță atlantică avînd ca pilon european Uniunea Europei Occidentale, cu Anglia în centrul ei.

A fost remarcat tactul diplomatic cu care președintele Nixon a refuzat să se lase antrenat în această controversă. Evitînd însă să discute despre ea, a fost pus implicit în situația de a renunța la proiectul citat de a discuta cu fiecare dintre interlocutori despre relațiile Statelor Unite cu celelalte țări vest-europene și despre „probleme multilaterale". La Londra și la Paris, atît Piața comună cît și Uniunea Europei Occidentale au devenit subiecte tabu. Vagi promisiuni de sprijinire a aderării Angliei la C.E.E. (exprimate la Londra), discuții privind relațiile economice dintre S.U.A. și Piața comună (la Bruxelles) au înlocuit dezbaterile de fond despre stadiul actual și viitor al alianțelor interoccidentale.

E adevărat că — Parisul făcînd excepție — în capitalele parcurse s-au făcut auzite obișnuitele declarații de fidelitate față de blocul atlantic. Ele au exprimat însă îndeobște mai curînd un răspuns politicos la interesul manifestat de înaltul oaspete față de această problematică decît convingerea că pactul militar — fie chiar amendat pentru a-l asorta cît de cît configurației politice mondiale — ar avea realmente viitor. Niciodată nu a fost mai larg răspîndit — și nu a contaminat cercuri atît de înalte — scepticismul în legătură cu șansele de refacere a caracterului monolitic al blocului decît acum, în preajma celei de-a 20-a aniversări a lui. De altfel, indiferența Franței față de soarta pactului și retragerea ei definitivă din organizația militară a acestuia nici nu mai fac obiect de discuție : ele sînt privite ca un fapt irevocabil. În ceea ce privește, așadar, al doilea punct al programului politic al vizitei, realitățile obiective s-au dovedit intratabile și infinit mai puternice decît orice intenții programatice.

Al treilea obiectiv declarat al călătoriei președintelui Nixon suna astfel : *„Se va consacra foarte mult timp unor subiecte care nu sînt nici bilaterale, nici multilaterale... Este vorba de subiecte generale din domeniul relațiilor externe, în legătură cu care voi fi extrem de interesat să cunosc opinia liderilor străini : de exemplu, relațiile Est-Vest sau controlul armamentelor"*.

Aici trebuie făcute cîteva disocieri. Ideea necesității contactelor Est-Vest nu a fost în general contestată. Fapt este că aproape toate țările vizitate au mers în această privință mai departe decît Statele Unite și chiar în mai multe direcții. Sînt cunoscute relațiile întreținute de țări ca Franța, Anglia, Belgia, Italia, cu diverse state socialiste, inclusiv unele cu care Statele Unite nu au nici un fel de contact. Și în acest domeniu bilateralitatea și-a demonstrat în nenumărate prilejuri efectele pozitive. La fiecare dintre etapele parcurse, președintele Nixon s-a străduit să-și asigure interlocutorii că nici o problemă care ar putea să-i afecteze nu va fi tratată peste capul lor sau fără consultarea lor prealabilă. Insistența cu care a revenit asupra acestei probleme atestă indirect temerile inspirate partenerilor Statelor Unite de planul de a folosi Pactul Atlantic ca instrument de negocieri Est-Vest, ceea ce ar știrbi prerogativa suverană a fiecărui stat implicat de a hotărî singur și în mod direct în ceea ce privește toate laturile relațiilor lui externe.

Dacă cel de-al treilea obiectiv menționat s-ar fi rezumat la consultarea aliaților pentru a cunoaște punctul lor de vedere asupra problemelor internaționale majore sau acute — de la dezarmare la criza din Orientul Mijlociu și de la războiul din Vietnam la atitudinea față de țările în curs de dezvoltare — el s-ar fi situat în limitele realismului politic. Președintele Nixon a urmărit însă ceva mai mult : să obțină mandatul necesar pentru a trata aceste probleme nu numai în numele Statelor Unite, ci și în numele Europei occidentale. Este evidentă contradicția între acest deziderat — reminiscență a vremurilor cînd politica de bloc ajunsese la apogeul ei — și starea de fapt esențial schimbată. Este vorba de o schimbare recunoscută și subliniată chiar de președintele Nixon în diversele cuvîntări rostite în timpul călătoriei : statele europene au dobîndit fiecare o forță politică și economică de natură să le permită să acționeze în mod independent pe arena internațională. Aducerea lor la același numitor întru susținerea unor interese care nu sînt totdeauna și ale lor devine cu neputință de realizat. E adevărat că, fie din curtoazie, fie în virtutea unor deprinderi mai vechi, unii dintre șefii de guverne întîlniți l-au asigurat pe președintele Nixon de solidaritatea lor pe diverse planuri. (La Paris, însă, asigurările de acest fel au lipsit cu desăvîrșire). În practica vieții internaționale din ultimii ani, promisiunile formale de acest fel și-au găsit rareori acoperire. Cel mai convingător exemplu rămîne războiul din Vietnam : nici unul dintre aliații europeni ai Statelor Unite nu s-a lăsat antrenat să sprijine politica de agresiune, în ciuda presiunilor uneori discrete, alteori insistente ale Administrației Johnson. Delimitîndu-se net de partenerul american în problema Vietnamului, statele vest-europene au determinat, de fapt, slăbirea coeziunii blocului atlantic într-o asemenea măsură încît președintele Nixon a considerat că prima sa acțiune de politică externă ar trebui să aibă ca țel restabilirea ei. Ceea ce însă, după cum se vede, nu se va mai putea realiza. „Generalul de Gaulle — a spus președintele Nixon după înapoierea sa la Washington — are sentimentul că Europa trebuie să aibă o poziție pe deplin independentă, de sine stătătoare". S-ar putea adăuga aici că nu numai Europa ca atare, ci fiecare dintre statele care o compun s-a dovedit, chiar în zilele vizitei președintelui, a avea o asemenea poziție proprie.

Incidente cum ar fi manifestațiile anti-americane erau previzibile. Incidente ca cele provocate direct de unii parteneri de tratative ai președintelui, care au modificat oarecum programul și caracterul discuțiilor, erau poate mai greu de prevăzut. Dar tocmai ele îl vor ajuta pe președintele Statelor Unite să înțeleagă că, în orice „partnership", trebuie să ții seama de punctul de vedere și de reacțiile uneori surprinzătoare ale aliaților.

Felicia ANTIP

reflector

PREȘEDINTELE NIXON PROPUNE REFORMA SISTEMULUI ELECTORAL

Președintele Nixon a recomandat Congresului să procedeze înainte de alegerile prezidențiale din 1972 la o reformă electorală limitată, care să prevadă în special un al doilea tur de scrutin în cazul în care nu s-ar realiza o majoritate a „marilor electori" în favoarea unuia din candidați la sfîrșitul primului tur de scrutin. Potrivit propunerii lui Richard Nixon, ar urma să fie ales candidatul care va obține la turul doi al scrutinului o majoritate simplă de voturi. Richard Nixon preconizează, de asemenea, ca majoritatea necesară la primul tur să fie fixată la 40 la sută din sufragiile „marilor electori" în loc de majoritatea absolută actualmente necesară. Deși este personal în favoarea abolirii sistemului marilor electori, președintele arată în mesajul său către Congres că își limitează recomandările la o reformă parțială a sistemului actual, presupunînd că abolirea electorilor nu ar fi acceptată de Congres.

Se știe de altfel că sistemul electoral actual a făcut obiectul unor vii critici puțin înainte și după ultimele alegeri prezidențiale. Candidatura lui George Wallace ar fi putut să provoace un impas instituțional dacă nici Richard Nixon nici Hubert Humphrey nu ar fi obținut majoritatea absolută a voturilor „marilor electori". S-ar fi ajuns astfel la un balotaj, în care George Wallace ar fi deținut rolul de arbitru. Pe de altă parte, specialiștii în dreptul constituțional american au atras de mai multă vreme atenția că actualul sistem electoral, bazat pe un scrutin în două faze, permite teoretic alegerea unui candidat care obține mai puține voturi populare decît adversarul său. Pentru ca reforma electorală propusă de președintele Nixon să fie introdusă este necesar un amendament la Constituție care, pentru a fi adoptat, va trebui să obțină o majoritate de două treimi în Camera Reprezentanților și în Senat și să fie ratificat de trei pătrimi din numărul statelor S.U.A.

CEL MAI STRANIU HOTEL

Compania aviatică braziliană „Varig" construiește în apropiere de localitatea Manaus, la marginea junglei amazoniene, cel mai straniu hotel conceput vreodată în lume. Este vorba de o clădire de forma unui castel de apă, suspendată pe piloni uriași de beton armat și avînd 332 de apartamente repartizate pe 12 etaje. Holul hotelului, înalt de 40 de metri, va fi „mobilat" cu arborii în vîrstă de peste o sută de ani găsiți pe amplasament. În jurul „turnului de apă" va fi amenajat, printre altele, un acvariu natural, format dintr-o deviere a rîului Taruma.

În jurul Canalului Panama

DIALOG COMPLICAT

Două tipuri de declarații apar foarte frecvent în primele expuneri de principii ale conduitei politice la care se angaja junta militară panameză după preluarea puterii (11 octombrie 1968) : organizarea cu maximum de promptitudine a unor noi alegeri prezidențiale — „exemplare, democratice, oneste" — și „respectarea tuturor angajamentelor internaționale". Luate pe rînd, nu se poate vorbi de promptitudine la primul punct, nu pentru că nerăbdarea unor presupuși candidați a rămas pînă azi nepotolită, ci pentru că aceștia vor trebui să aștepte pînă în primăvara anului 1970 ca să se avînte în înfruntarea electorală. Probabil tocmai pentru a încuraja și a da un nou elan speranțelor de constituționalizare a țării, președintele juntei, José Pinilla, a reamintit public intenția sa de a nu rămîne „nici o zi în plus" la conducerea statului, după ce întreaga viață internă se va reglementa.

OBIECTIVELE DE LA „9 IANUARIE"

Respectarea angajamentelor internaționale înseamnă — în esență — îndeplinirea în continuare a clauzelor tratatului existent cu Statele Unite privind Canalul Panama. Aceasta a fost într-adevăr poziția inițială a juntei, comunicată în primele zile de la instalarea sa. Între timp, unele schimbări de poziție sînt de remarcat. „Proiectul noului tratat (este vorba de cel din 1967, care a rămas în suspensie, nefiind supus nici pînă azi spre ratificare Adunării Naționale panameze și respectiv Senatului american — n.n.) care include statutul actualului canal, opțiunea Statelor Unite privind construirea altuia la nivelul mării, tot în Panama, și apărarea neutralității căii interoceanice apare acum pasibil de revizuire", scrie ziarul „Clarín" la cîteva zile de la comemorarea a cinci ani de la incidentele din 9 ianuarie 1964, cînd în timpul unei manifestații antiamericane în Zona Canalului steagul S.U.A. a fost înlocuit cu cel panamez. Pe ce se bazează comentatorul din „Clarín" făcînd această afirmație ? La Ciudad de Panama, referindu-se la negocierile în jurul tratatului amintit, mesajul semnat cu prilejul acestei aniversări de coloneii Pinilla — președinte și Urrutia, membru al juntei, specifică pentru prima dată de la instalarea lor că „obiectivele de la 9 ianuarie nu vor fi nesocotite". Comunicatul exprimă direct opinia că această tristă dată — declarată zi de doliu național — „a fost rezultatul marilor nemulțumiri naționale față de refuzul susținut (este vorba bineînțeles de cel al Statelor Unite — n. n.) de a accepta cereri juste minime, care ar duce la beneficii sporite și relații pe bază de egalitate pentru noi, care avem dreptul la aceasta ca stăpîni naturali și juridici ai teritoriului pe unde este săpat Canalul". Mai mult, citînd de astă dată numele partenerului, comunicatul adaugă : „Statele Unite s-au putut convinge că a fost cu totul nejust tratatul care a dispersat națiunea (Zona Canalului împarte țara în două părți practic nelegate între ele — n. n.). Din această convingere s-a putut realiza o mai mare înțelegere", încheie destul de vag același document fără a explica în ce sens este vorba de o situație nouă. Nici o declarație și nici un fapt nu au venit să adauge lucruri noi sau să modifice poziția cunoscută a Statelor Unite. Cît despre Panama, înființarea recentă a unui comitet special însărcinat cu studierea celor mai favorabile căi de acces interoceanic pe teritoriul național — capitol de care pînă acum se ocupau exclusiv specialiștii nord-americani — ar putea fi considerat un indiciu despre intenția de preluare sub jurisdicție proprie a problemelor care o privesc sau, în orice caz, despre hotărîrea de a se impune ca parte necondiționată la rezolvarea lor. Evident, junta militară nu poate fi acuzată de sfidare a raporturilor existente cu Statele Unite. Aceasta din motive multiple. Exploatarea Canalului, chiar în condițiile cu totul dezavantajoase pentru Panama, aduce o serie de beneficii care, date fiind resursele sale economice reduse și dependența excesivă de piața și monopolurile nord-americane, nu pot fi neglijate. Este și rațiunea pentru care construirea unui al doilea drum interoceanic, la cîțiva kilometri distanță de primul, are foarte mulți adepți în Panama. Poziția oficială în acest sens chiar dacă nu evidențiază același entuziasm, oricum nu a etalat niciodată un refuz. Pe de altă parte, principalii conducători ai juntei nu au uitat înțelegerea pe care au găsit-o la Washington în momentul instalării lor zgomotoase. Așa stau lucrurile în realitate, deși în aparență s-ar fi putut crede contrariul.

ÎNTRE „DE JURE" ȘI „DE FACTO"

La numai 2 zile de la lovitura de stat militară, cînd Statele Unite au întrerupt relațiile lor diplomatice cu Panama, Dean Rusk declara : „Sîntem profund afectați aflînd că Garda Națională l-a răsturnat pe președintele recent instalat, dr. Arnulfo Arias". Departamentul de Stat preciza de la înălțimea poziției sale „suspendarea automată" a relațiilor diplomatice, dar și a ajutorului economic pentru Panama. Echivalența în cifre a ultimei hotărîri reprezintă anularea celor aproape 4 milioane de dolari — ajutor nerambursabil — și a celor 300 000 de dolari — asistență militară. La o analiză atentă, dezacordul Statelor Unite punea însă în lumină un singur lucru : dorința de cît mai multă liniște în zona respectivă. El nu însemna acordarea nici unui sprijin președintelui înlăturat — din contră, Arias a apelat zadarnic la Washington în acest sens — cu alte cuvinte, nu se punea în pericol „cucerirea" militarilor. Nu însemna nici o deteriorare de durată a raporturilor americano-panameze, în primul rînd pentru că nu era vorba de o rupere a relațiilor, ci doar de o suspendare a lor, și apoi, așa cum se spunea în acele zile în cercurile oficiale panameze, „americanii trebuie să trateze cu noi în privința Canalului". Aceste cuvinte exprimă de fapt cheia relațiilor : Canalul Panama, de maximă importanță strategică și comercială pentru schimbul interoceanic, este o punte de legătură continuă între proprietarii lui **de jure** și cei **de facto.** Indiferent de intemperiile care ar putea surveni pe parcurs, dialogul între părți chiar dacă nu a excelat niciodată în armonie devine necesar sau chiar inevitabil, în special o dată cu ultimul deceniu. Bineînțeles, nu trebuie pierdut din vedere nici faptul că această zonă găzduiește cele șase baze militare americane și o școală de antrenament anti-guerilă pentru militarii latino-americani. Pe de altă parte, numărul vaselor care traversează actualul Canal a crescut în ultimul timp la circa 12 000 pe an, iar sistemul ecluzelor îngreunează circulația, nepermițînd nici trecerea vaselor de mare tonaj, a portavioanelor etc. Dezavantajele acestui canal construit cu mai bine de jumătate de secol în urmă, fiind deci tot mai supărătoare — accentuate în ultimul timp de creșterea traficului ca urmare a războiului din Vietnam, iar mai recent a închiderii Canalului de Suez — construirea celui de-al doilea drum preocupă destul de presant Statele Unite.

De ce totuși, avînd în vedere aceste condiții, S.U.A. au suspendat relațiile lor cu Panama la 13 octombrie 1968 ? Bineînțeles nu pentru a le relua la un interval foarte scurt (13 noiembrie) și nici măcar pentru a-și manifesta răceala pentru noua conducere. Din contră, Arnulfo Arias ar fi fost un partener de discuție într-o oarecare măsură mai intransigent — așa se anunțase cel puțin la început — pe cînd reprezentanții Gărzii Naționale prezintă garanția unor bune relații destul de vechi. Dar dezacordul față de lovitura militară tindea să releve în primul rînd, fără a izbuti să și convingă, totalul neamestec al Statelor Unite în înlăturarea președintelui constituțional. Nenumărate proteste s-au auzit atunci, accentuate de manifestațiile desfășurate sub lozinca : „Suveranitate în Zona Canalului". În asemenea ocazii revin în actualitate și negocierile cu Washingtonul privind alcătuirea unui nou tratat. Forțele de stînga contestă principiul acestor negocieri angajate de fostul președinte Mario Robles, amintind prin-

tre altele că ele nu stabilesc desființarea bazelor militare americane din Panama.

În aceste condiții, este evident că Statele Unite preferă păstrarea unui statu quo oricum mai comod, care să nu reîmprospăteze dorința statului Panama de a se ajunge la un tratat avantajos nu doar în mod unilateral. Este un statu quo care îi dezavantajează bineînțeles pe panamezi, dar nu mai puțin pe vecinul lor din nord. Pe panamezi pentru că ei doresc o soluționare definitivă a „problemei Canalului", în sensul trecerii lui sub jurisdicția deplină a statului Panama. Pentru Statele Unite, situația este mult mai complicată. Pe de o parte, ele nu doresc tratative pentru că acestea ar trebui să ducă la acordarea unor drepturi și concesiuni substanțiale statului Panama. Pe de alta, soluția negocierilor devine obligatorie : cererile panameze de a se reglementa actuala situație a Canalului nu pot fi refuzate la nesfîrșit și cel puțin din prudență — Canalul traversează teritoriul panamez — este necesară menținerea unei atmosfere destinse între părți. În sfîrșit, dată fiind necesitatea construirii unui al doilea drum interoceanic, un dialog cu țara gazdă este de la sine înțeles. Soluțiile prezentate în acest sens de specialiști oferă cîteva căi accesibile în diferite țări, dar problema este rezolvată numai din punct de vedere tehnic. Pînă acum tratativele duse cu aceste state nu au dat rezultat. Experiența panameză nu numai că nu inspiră încredere, dar îndeamnă la rezerve nedisimulate : președintele columbian Carlos Lleras Restrepo a evitat în mod vădit să răspundă cererii de audiență adresată de reprezentantul Institutului Hudson, care a întocmit planuri pentru un canal pe solul columbian. Soluția rămîne deci construirea unui al doilea Canal Panama, avantajoasă și din punct de vedere tehnic și pecuniar. Este necesar însă acordul statului în cauză, iar pînă acolo drumul trebuie nivelat prin tratative în legătură cu canalul deja existent.

Iată de ce, raportat la Panama, anul 1968 a însemnat pentru Statele Unite o perioadă dificilă, de precizări de poziții : era anul alegerilor prezidențiale și deci al campaniei electorale însoțită de manifestațiile desfășurate sub lozinca acordării suveranității asupra Zonei Canalului ; era apoi anul instalării unui nou președinte, care putea fi David Samudio (candidatul guvernamental despre care la Washington s-ar fi putut spune fără grijă „face parte dintre ai noștri"), dar a fost Arnulfo Arias (candidatul opoziției, adversar vechi al acordurilor în privința Canalului, deși și-a atenuat vizibil poziția în campania electorală în momentul cînd a presupus că aceasta i-ar putea dăuna într-un fel sau altul) ; în sfîrșit, tot în legătură cu alegerile, cînd devin actuale toate problemele vechi și noi rămase nerezolvate, era anul tatonărilor în relațiile cu noul șef de stat panamez, chiar dacă nu se așteptau schimbări radicale de intenții din partea acestuia. Așadar, după ce voturile au decis deținătorul viitorului mandat prezidențial și la Washington începuseră să se contureze liniile politicii viitoare cu Panama, iar la Ciudad de Panama Arnulfo Arias trecea decis dar prea precipitat la unele măsuri care să-i consolideze puterea, s-a produs acea lovitură de stat militară la 11 zile de la instalarea noului președinte și — după o statistică a revistei „Visión" — a unsprezecea ca număr din cîte s-au produs în America Latină în această decadă.

VIZITELE PARTICULARE ALE LUI ARIAS ȘI ATITUDINEA OFICIALĂ A WASHINGTONULUI

Se așteptau la acest eveniment mulți oameni politici panamezi cu experiența incertitudinii proverbiale a alegerilor prezidențiale din țara lor. Arnulfo Arias (vom vorbi mai mult despre el pentru că majoritatea observatorilor din zonă îl consideră un candidat aproape sigur și la alegerile prezidențiale din 1970), care nu și-a încheiat mandatul nici în alte două ocazii (1941 — destituit pentru că părăsise țara fără permisiunea oficială a Adunării Naționale ; 1951 — înlăturat de la putere de șeful poliției, Antonio Remón, cel care cu doi ani în urmă îl sprijinise să ajungă la președinție), nu era cu totul nepregătit, neexcluzînd posibilitatea unei lovituri de stat care să-l înlăture pentru a treia oară.

Considerînd totuși că militarii nu vor avea curajul să reacționeze la numai cîteva zile de la instalarea sa, s-a grăbit să-i înlăture pe cei mai combativi adversari : i-a obligat să se retragă pe coloneii Bolívar Vallarino, șeful Gărzii Naționale, și adjunctul său, José Pinilla, și a numit în locul primului pe colonelul Bolívar Urrutia, în care avea mai multă încredere. Urmarea este cunoscută și cum l-au contrazis faptele, la fel. Doar un amănunt trebuie adăugat : dacă în cazuri anterioare încercase să reziste — inutil — în palatul prezidențial, de data aceasta evenimentele l-au surprins în afara lui, încît, neputîndu-se adăposti aici, s-a refugiat împreună cu cîțiva dintre miniștri în Zona Canalului. Guvernul format ulterior era condus de colonelul Pinilla ajutat de Urrutia și includea numeroși civili uniți prin adversitatea față de fostul președinte.

Refugiul lui Arias în Zona Canalului — controlată de Statele Unite — a părut multora foarte ciudat. Cu toate acestea, trecînd peste relațiile sale destul de reci cu S.U.A., Arias aștepta ajutorul Washingtonului ca singura sa șansă. În cele din urmă, fostul președinte a plecat la Washington într-o mașină a forțelor armate ale S.U.A. Aici se discuta deja despre reluarea relațiilor cu Panama, adeverind presupunerile juntei militare că problema Canalului va obliga Statele Unite la adoptarea unei poziții mai „rezonabile". Sosit tot atît de nedorit pentru a ridica problema sa în fața Organizației Statelor Americane, Arias s-a instalat la ambasada panameză din Washington. Departamentul de Stat a considerat vizita sa de natură particulară, relațiile americano-panameze fiind rupte în acele zile. Eșecul total al încercărilor lui Arias s-a conturat apoi treptat : O.S.A. nu a luat prea mult în seamă plîngerea sa (din contră, se duceau tratative pentru acreditarea noului ambasador desemnat de junta militară), iar însărcinatul S.U.A. cu probleme panameze, Terry Sanders, l-a invitat pentru a doua oară să părăsească Washingtonul.

Este evident deci interesul Statelor Unite de a restabili relații bune cu statul Panama, de a evita orice motiv de neînțelegere. Deocamdată, Departamentul de Stat se află în expectativa unei normalizări reale a situației interne panameze care să faciliteze reluarea tratativelor. Pe de altă parte, instalarea unei noi Administrații, aceea a președintelui Nixon, prelungește această perioadă pînă la conturarea strategiei americane viitoare în Panama, deși nu sînt de presupus schimbări radicale. O rezolvare a situației nu ar aduce-o decît retrocedarea Zonei Canalului către statul panamez, dar pe de o parte tratatul care consacră dominația americană expiră abia în ultimul an al acestui secol, iar pe de alta, dacă avem în vedere importanța de ordin strategic, militar, comercial etc. a acestui canal, este de la sine înțeles că Statele Unite vor juca și ultima carte pentru a nu-și pierde poziția în zonă.

Cît despre panamezi, aceștia așteaptă. Edificați asupra activității pe plan intern a juntei — care după masive epurări, arestări ale unor oficialități acuzate de manipularea frauduloasă a fondurilor în timpul guvernării lui Marco Robles (și el acuzat de altfel), remanieri în rîndul propriilor săi membri, ca și după interzicerea foarte re-

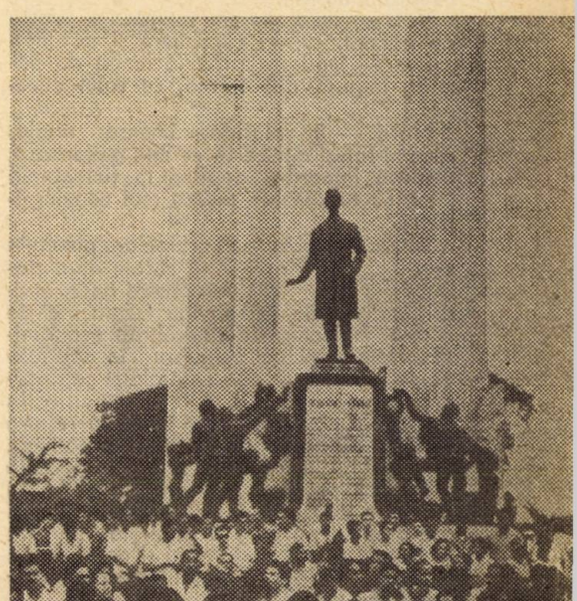

Demonstrație la Ciudad de Panama împotriva prezenței americane în zona Canalului

centă a tuturor partidelor politice, optează în prezent pentru o politică de stabilitate și transformări în sensul înțeles de conducătorii săi — ei doresc precizarea pozițiilor statului, într-un mod mai concret decît declarațiile citate la începutul articolului, față de soarta Canalului și a Zonei lui. De aceasta depinde în măsură covîrșitoare suveranitatea națională a statului Panama, pusă mereu în pericol de bazele militare instalate în cunoscuta „Canal Zone", cum îi spun majoritatea locuitorilor, sau pur și simplu „C.Z.".

O nouă etapă în relațiile Washingtonului cu Panama — imposibil de spus dacă „de armonie" cum dorea Dwight Eisenhower — ar avea șanse să debuteze ca urmare a turneului în America Latină a lui Nelson Rockefeller, în calitate de reprezentant al președintelui Nixon. Dată fiind importanța tratatelor rămase în suspensie, privind vechea și mereu noua problemă a Canalului, una din escalele sale ar putea fi Ciudad de Panama.

Anca VOICAN

reportaj pe glob

PUNCTE CARDINALE DANEZE

George Serafin

Copenhaga. Turnul Primăriei

Est — Zeelanda și capitala întregii țări, Copenhaga — aglomerat de istorie, cultură, industrie.

Vest — Iutlanda și întinderile vaste de pămînt, culturi cerealiere și păsunat.

Sud — legătura printr-o limbă de pămînt, îngustă dar fermă, cu solul european.

Nord — Swenlanda, imensă insulă, rece și totuși din ce în ce mai generoasă, dispusă integrării depline în fizionomia țării, cu argumente mereu mai convingătoare.

În Danemarca, țară-arhipelag, punctele cardinale au reprezentat secole de-a rîndul ceva mai mult decît repere geografic-orientative. Ele tălmăceau fragmente de istorie, momente de dezvoltare economică, elemente de echilibru în spațializarea țării între zona centrală și cea nordică a continentului. Astăzi, semnificația acestor puncte cardinale tinde să reintre în sfera de accepțiune firească a noțiunii. Este unul din primele semne elocvente ale unui progres în care mutațiile în structura economică nu înseamnă numai ascendentul pe care îl primește industria în raport cu agricultura, ci și angrenarea în acest proces a totalității regiunilor (insulelor) țării.

■

Pentru un călător străin, cea mai meridională țară din grupul celor numite nordice oferă referințe apriorice de natură să-l deruteze în formularea netă a preferințelor : configurația și distribuția geografică a Danemarcei sînt, prin ele însele, surse de interes major. Dar, în același timp, te poți oare sustrage evocării lui Hamlet — și, în asociere firească de idei, poți opri gîndul de la vechea istorie, cînd Gorm cel Bătrîn cucerea prin anii 900 pămînturile normande, urmașul său, Harald-Dinte-Albastru, pe cele ale Norvegiei, cînd țara se unea, pentru a se dezuni, se războia — pierzînd sau cîștigînd — cînd cu Anglia, cînd cu Norvegia sau Suedia ; și reflectînd asupra tuturor acestor întîmplări, ai revelația faptului că Danemarca și, împreună cu ea, celelalte țări scandinave sînt singurele din Europa occidentală, cu excepția Elveției, care au rămas în afara expansiunilor colonialiste devastatoare ale ultimelor veacuri. S-ar putea însă ca același călător străin, victimă la rîndu-i ravagiilor pe care le face în zilele noastre sociologomania, să încerce să descifreze — au făcut-o atîția alții, de ce să n-o facă și el — resorturile „mentalității", „comportamentului", „alienării" acestui tineret „modern", atît de derutant și — în ce privește pe danezi — avangardist în materie de afirmare a noilor poziții „contestatare".

Un alt turist — cercetător (cine va putea nega că turiștii zilelor noastre își fac o datorie de onoare în a-și descoperi vocații de cercetător) va căuta poate să stabilească legătura dintre morala profesată de Hans Christian Andersen și atît de mult dezbătuta și întoarsă-pe-toate-fețele „moralitate" a scandinavilor — în speță — a da-

Industria cimentului este una din cele mai dezvoltate ramuri industriale daneze

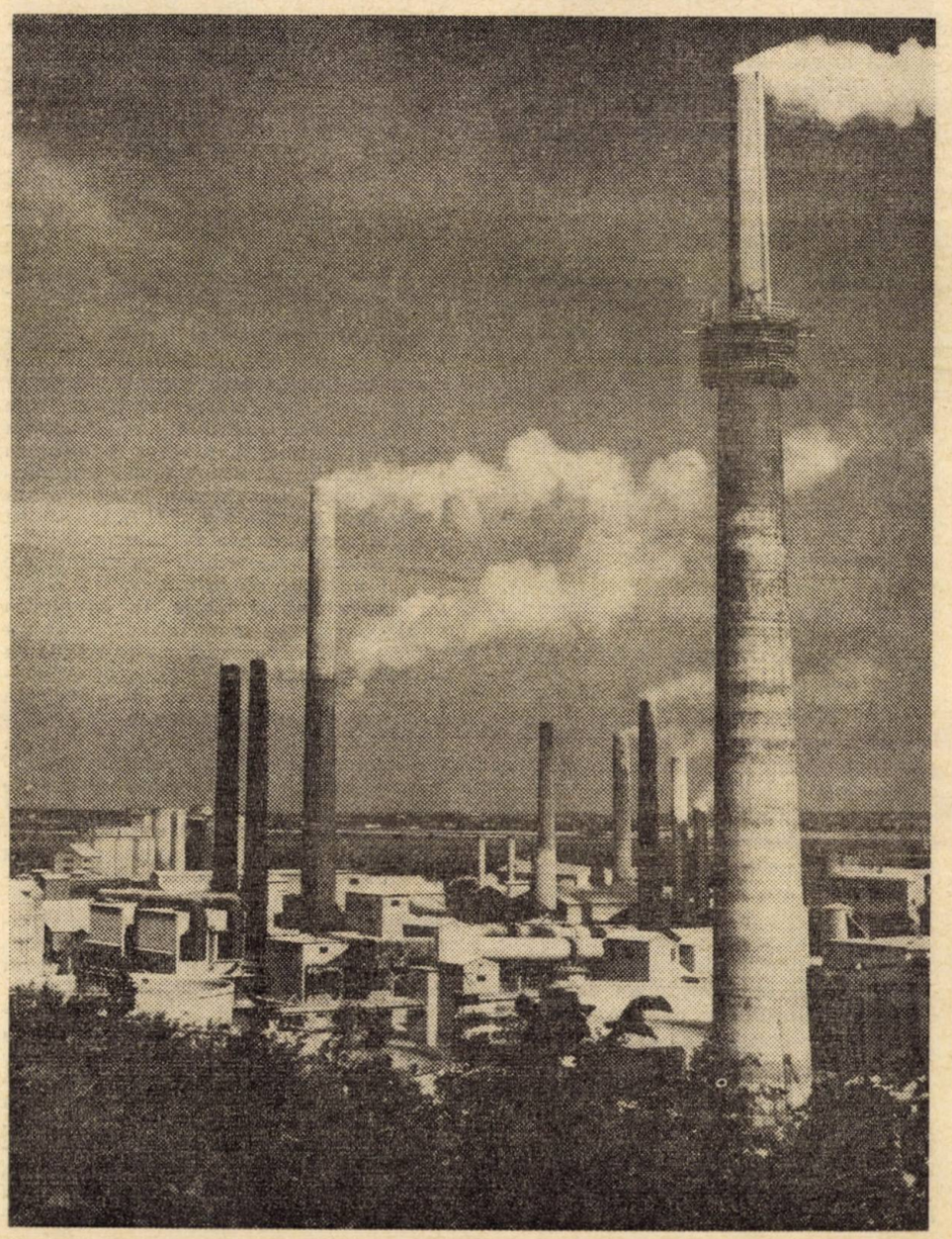

nezilor. Ca și cum adevărata moralitate nu ar fi suficient de expansiv exprimată de tenacitatea, priceperea și rezultatele eforturilor daneze — afirmate cu toatele în numele ridicării propriei lor țări la ceea ce este neîndoielnic obiectivul fundamental al tuturor popoarelor : un nivel din ce în ce mai ridicat de cultură și civilizație.

■

În martie, cerul Copenhagăi realizează un paradox : e cenușiu, fără să fie trist, e rece, fără să fie ostil. Sînt oare danezii altfel în timpul iernii, de cum sînt acum ? Pot fi străzile mai animate, circulația mai intensă, freamătul orașului mai dens ? Doar „Tivoli" este închis, faimosul parc din mijlocul capitalei, „cel mai frumos" și „cel mai autentic", „cel mai plăcut" Tivoli din toate Tivoli-urile existente. Dar pentru acești latini ai semințiilor scandinave, absența pasageră a acestui unic Tivoli e regretabilă, dar nu catastrofică.

Căci, ei se sustrag cu suplețe și optimism stărilor de spirit impuse de anotimpuri. În miezul iernii — pe care zeul Gulf-stream o face mai blîndă de cum ar fi vrut ea — sau în miezul verii — cînd nimeni nu riscă vreodată insolația — locuitorii bătrînei Copenhaga își întîmpinesc orașul cu propria lor receptivitate la bucuriile vieții.

În capitala celui mai vechi regat din Europa, cu generații de monarhi care au

Panoramic peste capitala daneză

domnit în chip absolut pînă în a doua jumătate a secolului trecut, drumurile europene și-au găsit unul din principalele lor puncte de răscruce. Nu drumurile pe pămînt — de asfalt sau șine de fier — ci în văzduh, Copenhaga socotind că nu a sosit încă vremea cînd să poată fi dată uitării performanța de a realiza, cu aproximativ 50 de ani în urmă, prima linie aviatică internațională a lumii. Pe aeroportul din Copenhaga fac deci popas avioanele tuturor principalelor societăți aeriene, în drumul lor spre Oslo sau Stockholm, Helsinki sau Moscova, Londra sau Reykjawik, Anchorage sau Tokio. Pe vremuri, îndepărtate vremuri, vikingii explorau mica lor lume în corăbii. Urmașii lor, danezii, cutreieră marea lume de azi în avioane. Tranziția, cu toată suita ei de semnificații și evocări valabile pentru judecarea destinului omenirii ca atare, are și în Danemarca nota ei particulară. Un fragment al acesteia ține de istoria contemporană, mai exact de perioada de după al doilea război mondial. Despre această țară se obișnuia a se spune că face dovada posibilității realizării unui înalt grad de dezvoltare chiar în condițiile unei economii preponderent agrare. Se încerca chiar, uneori, ca realitatea daneză să fie oferită drept rețetă și altor țări. Fragilitatea rețetei o demonstrează însăși Danemarca. O sumară comparație a unor cifre și date statistice va conduce foarte repede și precis la constatarea că dezvoltarea economiei și, paralel, a standardului de viață danez se produc în momentul în care țara își întoarce fața spre industrializare. Agricultura nu mai ocupă primul loc nici prin numărul populației angajate, nici prin valoarea producției, nici prin cifra de export. Ea își menține, firește, un loc important, dar explicația e simplă : trei pătrimi din șesul danez este exploatat de agricultură, care asigură în continuare o sursă însemnată de devize străine. Pămîntul e lucrat intensiv, în sensul că proporția de teren folosit pentru producție este relativ mică în comparație cu mîna de lucru și capitalurile investite (construcții, mașini, șeptel etc.).

În ultimii ani, Danemarca exportă aproximativ trei pătrimi din producția sa agricolă, grosul revenind cărnii și untului. Dar Danemarca, în ciuda înaltului mod de producție generalizat în agricultura sa, nu putea menține ritmul dezvoltării sale generale în contextul general european. Și atunci, a apărut marea mutație : transformarea țării din țară agrară în țară industrială. În acest sens, 1957 se consideră a fi anul-cheie al economiei daneze în perioada postbelică. În ciuda lipsei de materii prime tradiționale și a faptului că majoritatea industriilor daneze de înaltă specializare este bazată pe transformarea materiilor prime importate, industria a început să se impună în principalele ramuri ale producției. Cea mai importantă este metalurgia, care acoperă mai bine de un sfert din producția industrială totală. Industria alimentară și a băuturilor — a doua ca însemnătate — se bazează în principal pe materia primă provenind din agricultură. O fermă tendință spre extindere înregistrează industriile chimică și electronică. Ca o particularitate în raport cu alte țări apusene, în Danemarca marile întreprinderi sînt aproape inexistente, cele mici prezentînd, oarecum în compensație, un înalt grad de specializare.

În mod firesc, dezvoltarea industrială a adus modificări însemnate în dispoziția mîinii de lucru. Într-un deceniu, numărul salariaților ocupați în industrie a crescut de la 90 000 la 405 000 — la o populație de 4,8 milioane locuitori, trei sferturi din aceștia locuind în centrele urbane și un sfert în regiunile rurale. Evoluția economică s-a răsfrînt nemijlocit și asupra nivelului de trai, salariile din Danemarca depășind pe cele din Germania occidentală, Suedia, Marea Britanie și Norvegia.

Dacă linia industrializării este ferm acceptată, perspectivele cooperării economice, ale comerțului exterior în condițiile prezenței țării în Asociația europeană a liberului schimb, a perspectivelor raporturilor acestui organism cu Piața comună a celor șase, a proiectului Nordec constituie încă obiectul unei dezbateri efervescente în rîndurile opiniei publice. După cum, apartenența la N.A.T.O. reprezintă obiectul unei vii controverse la nivelul oficialităților și a unei repulsii vădite în rîndul maselor. În esență, nu e vorba decît de modalitatea pe care Danemarca urmează s-o aleagă pentru a putea da curs nestingherit vocației sale internaționale de cooperare și apropiere între popoare. Viața politică a țării a cunoscut o schimbare semnificativă începînd din ianuarie 1968, cînd, în urma alegerilor generale, guvernul minoritar social-democrat a pierdut sprijinul său parlamentar și a trebuit să demisioneze. În baza rezultatelor scrutinului, a fost format un guvern majoritar, în baza alianței partidelor liberal social, conservator popular și liberal, care erau pînă atunci cele mai puternice partide de opoziție. Noul guvern nu a adus modificări esențiale în politica sa externă ; în obiectivele acesteia, O.N.U. continuă să-și păstreze locul fundamental, apartenența la N.A.T.O. este menținută, dar țara rămîne teritoriu interzis oricărui armament atomic, guvernul declarînd totodată atașamentul său față de ideea unui sistem de securitate europeană și a destinderii în relațiile dintre statele continentului.

România — consecvent atașată colaborării cu toate statele, indiferent de orînduirea lor politică și socială, în baza respectării principiilor egalității, independenței și suveranității naționale, dezvoltă cu Danemarca relații favorabile atît intereselor bilaterale cît și a climatului european în ansamblul său. În unele situații, și în special în cadrul O.N.U., cele două țări s-au situat pe poziții apropiate. Oameni de stat și personalități activînd în diferite domenii au făcut schimburi reciproce de vizite și, fără îndoială, că expoziția industrială daneză ce se deschide în curînd la București va prilejui un nou impuls în extinderea schimbului și colaborării economice dintre cele două țări.

Prin realizările vieții sale materiale și spirituale, Danemarca este unul din exemplele concludente ale adevărului că ceea ce numim în termeni generali civilizație și cultură mondială, este în ultimă instanță produsul global al contribuției fiecărui popor — inteligența, talentul, capacitatea de creație și dăruire nesolicitînd decît climatul propice pentru a se valorifica în slujba progresului universal.

Oare despre John și Robert Kennedy este vorba?

Să-i fi uitat oare atît de repede americanii pe John și Robert Kennedy ? Ar fi fost de așteptat ca cele două procese de la New Orleans și Los Angeles să solicite în mai mare măsură atenția generală, să se bucure în ziare de tratamentul acordat evenimentelor care captează interesul general : titluri mari, pe cîteva coloane, în pagina întîi, reportaje ample, comentarii... E vorba doar de procese care își propuneau să elucideze împrejurările în care au fost asasinați, într-un interval de patru ani și jumătate, cei doi frați, unul președinte, celălalt candidat la președinția Statelor Unite. Informațiile de presă despre mersul justiției la Los Angeles și New Orleans șterse, parcă indiferente, sînt însă înghesuite de ziarele americane în paginile din interior, între telegramele de rangul doi. Explicația acestui tratament este destul de simplă : opinia publică nu aștepta de la cele două procese revelații, verdicte edificatoare, adevărul integral. În ambele cazuri, justiția pare a măcina în gol.

Aparatul este impecabil și funcționează ca un mecanism de precizie : jurii constituite cu obositoare meticulozitate, evitarea scrupuloasă a oricăror vicii de procedură. Ce i se oferă însă ca materie primă ? Nebulozități, invocarea unor mobiluri și fapte ținînd mai curînd de domeniul psihiatriei decît de cel al dreptului penal, istorii fără cap și fără coadă...

Dar ceea ce diminuează în primul rînd interesul public pentru cele două procese este însuși obiectul lor. La Los Angeles nu se caută să se afle cine ar fi putut înarma mîna lui Sirhan, cine se afla eventual în spatele acestui asasin lipsit de personalitate, căruia avocații speră să-i scape viața demonstrîndu-i responsabilitatea limitată, defectele caracterologice și deficiențele mintale. Procesul se învîrtește în jurul unei singure întrebări : care va fi soarta lui Sirhan ? Dar pînă și această întrebare și-a găsit răspunsul încă înainte de a fi formulată : dacă va fi declarat vinovat de omor simplu (crimă de gradul doi) va fi condamnat la închisoare, dacă verdictul va fi „asasinat cu premeditare și rea intenție" se va pronunța, eventual, o sentință capitală, ceea ce în practică va echivala tot cu o condamnare la închisoare : în California este în studiu abolirea pedepsei cu moartea și, în așteptarea acestei măsuri, execuțiile au fost în ultimii ani suspendate. S-ar putea oare pasiona cineva pentru asemenea detalii nesemnificative ale destinului unui individ a cărui faptă a indignat și dezgustat întreaga lume civilizată ?

La New Orleans, singurul element frapant a fost discrepanța dintre publicitatea făcută anticipat procesului și penibila lui desfășurare. Procurorul Jim Garrison „veselul uriaș verde", cum l-au poreclit concetățenii săi — probabil prin analogie cu imaginarii „omuleți verzi" despre care se spunea la un moment dat că ne-ar trimite semnale radio de pe alte planete — a profitat de împuternicirile sale legale pentru a înscena o mascaradă de proporții nemaivăzute. Speculînd, pentru a-și face reclamă și a se lansa astfel în politica de anvergură, sentimentele de incertitudine în legătură cu ancheta comisiei Warren, atît de răspîndite în Statele Unite, Garrison a creat un precedent care va rămîne probabil clasic în jurisprudența americană : a demonstrat cum se poate monta o mare afacere criminală pornind de la nimic sau de la aproape nimic.

Adevărul este că americanii nu i-au uitat și nu-i vor uita în curînd pe frații Kennedy. Saga lor crește, zi de zi, cu noi capitole. Numeroaselor cărți despre John Kennedy au început să li se adauge acum lucrările consacrate lui Robert Kennedy. Doi excelenți reporteri care i-au urmărit campania electorală au publicat chiar luna aceasta reconstituiri amănunțite ale celor trei luni încheiate prin funeraliile de la Cimitirul Arlington. Cartea lui David Halberstam se numește „Odiseea neterminată a lui Robert Kennedy", iar cea a lui Jules Witcover „85 de zile : ultima campanie a lui Robert Kennedy". „A fost o figură de tranziție într-un an de tranziție", scrie Halberstam care apreciază, ca și Witcover, că din exces de prudență Robert Kennedy a intrat în cursa prezidențială prea tîrziu. Aflăm acum că unii dintre prietenii săi, printre care femeile din familia Kennedy (inclusiv soția sa Ethel) și unii dintre consilierii fratelui său John, ca Arthur Schlessinger și Richard Goodwin l-au sfătuit să-și anunțe din timp intenția de a participa la campania prezidențială. Alții însă, de pildă fratele său Edward și dintre consilierii fostului președinte Ted Sorrensen, s-au opus unei intrări prea grăbite în arenă. Cele două cărți furnizează numeroase amănunte despre desfășurarea campaniei care a urmat și totodată despre evoluția lui Robert Kennedy în timpul ei : depărtîndu-se tot mai mult de politicienii puterii constituite, încercînd să devină un portparol al maselor neprivilegiate, senatorul asasinat la Los Angeles era pe cale de a-și crea un nou profil politic.

Și despre Edward Kennedy se vorbește din ce în ce mai mult. Comentatorii sînt aproape unanimi în a vedea în el pe candidatul partidului democrat în alegerile prezidențiale din 1972. Deocamdată el însuși, neobișnuit de activ pentru un senator relativ tînăr, are proiecte în vederea unui întreg program legislativ despre care a anunțat că va reprezenta modul său de colaborare constructivă cu actuala administrație republicană. Într-un interviu acordat revistei „Look", ultimul dintre frații Kennedy a explicat de ce a refuzat să solicite desemnarea în calitate de candidat al partidului democrat la convenția de la Chicago, în ciuda presiunilor formidabile exercitate asupra lui : „A prevalat însă faptul că în momentul respectiv nu aveam dispoziția necesară pentru politică și pentru a susține o campanie. În afară de aceasta, mă simțeam prea vulnerabil. La urma urmei, nu aș fi putut să combat afirmațiile lui Nixon — trebuia să presupunem că le va face — că aș fi prea tînăr, că nu am în urma mea o activitate publică destul de puternică spre a mă recomanda pentru înalta funcție de președinte, că poate încerc să profit de numele fraților mei. Nu puteam să expun partidul democrat unui asemenea tip de vulnerabilitate". Iată, așadar, că familia Kennedy nu a fost și nici nu va fi prea curînd dată uitării. Este însă o asemenea prăpastie între nivelul la care se dezbat problemele politice ale trecutului și viitorului ei, și pe de altă parte, caracterul sordid al unora dintre depozițiile ascultate de cele două tribunale, specimenele umane viciate ale căror mărturii sau vinovății sînt cîntărite, încît nu trebuie să mire tăcerea disprețuitoare din jurul proceselor.

Dacă facem abstracție de lipsa de perspectivă care le caracterizează, desfășurarea lor merită să fie totuși urmărită : la Los Angeles, martorii au reconstituit tabloul dramatic și confuz al nopții însîngerate de 4 spre 5 august. Din declarațiile lor se desprind un șir de elemente care, coroborate, atestă premeditarea crimei. La New Orleans, numai caracterul tragic al evenimentului readus în discuție împiedică enormul hohot de rîs care ar acoperi altminteri încercările nenorocoase ale lui Garrison de a demonstra cele mai aberante ipoteze.

Să reluăm deci, de acolo unde l-am lăsat într-un număr precedent, firul procesului lui Sirhan Bishara Sirhan. După ce apărarea descrisese în termeni melodramatici un asasin în transă, care acționează sub imperiul unui impuls necontrolabil, cvasihipnotic (în ambele procese se face un mare consum de argumente psihanalatice), au început să se perinde martorii acuzării.

— Puteți descrie cu propriile dv. cuvinte atmosfera din oficiu în momentul crimei ? — l-a întrebat procurorul pe martorul Jesse Unruh, membru al Camerei Reprezentanților din California, fost președinte al comitetului de organizare a campaniei electorale a lui Robert Kennedy în acest stat.

— Aș spune că era haotică, a răspuns martorul. Zgomote incoerente și un haos total, de nedescris.

Jesse Unruh a arătat că și-a adus aminte dintr-o dată de ceea ce s-a întîmplat cu Lee Harvey Oswald după asasinatul de la Dallas. Pentru a preveni repetarea situației de atunci, s-a suit repede pe o masă și a început să strige : „Nu-l omorîți, nu-l omorîți ! Avem nevoie să rămînă în viață". Ceva mai tîrziu, a continuat membrul Camerei Reprezentanților, Sirhan i s-a adresat, spunîndu-i : „Am făcut-o pentru țara mea". „Dar de ce tocmai pe el ?", l-a întrebat Unruh. „E prea tîrziu pentru a mai schimba ceva", ar fi replicat Sirhan. „De ce tocmai pe el, care încerca să se facă util ?", a insistat Unruh.

Fiecare martor a adus noi amănunte de natură să întregească reconstituirea : Roosevelt Grier, fost jucător de fotbal, a povestit cum a ajutat la imobilizarea lui Sirhan și cum l-a păzit pînă a venit poliția apărîndu-l împotriva celor ce încercau să-l lovească. William Barry, fost agent personal al lui Robert Kennedy, a arătat că mulțimea îl despărțise de senator cu foarte puțină vreme înainte de crimă. Barry se afla în partea stîngă a estradei de pe care vorbea Robert Kennedy și se pregătea să-i deschidă drumul la plecare. Senatorul însă, condus de un funcționar al hotelului, Karl Uecker, a sărit jos în spatele estradei, și s-a îndreptat spre oficiu. Barry s-a trezit imobilizat, în imposibilitate de a se alătura lui Kennedy. În momentul cînd a intrat în cele din urmă, în oficiu, a auzit niște zgomote ca de pocnitori și l-a văzut pe Sirhan cu o armă în mînă. A sărit la el și l-a dezarmat, apoi l-a lăsat în seama altora și s-a repezit spre Kennedy : „L-am găsit pe podea. I-am pus haina mea sub cap. Mi-am dat seama cît de grav a fost rănit...". Dintre ceilalți martori merită să fie menționată Valerie Schulte, tînăra în rochie cu buline, prezentată ca „femeia misterioasă" de lîngă Sirhan. Dar dacă Sirhan a avut cumva o complice îmbrăcată așa, a fost vorba, fără îndoială, de altă persoană. Martora, absolventă a universității din California, a făcut parte dintre activiștii politici ai campaniei lui Robert Kennedy.

— Ceea ce m-a frapat a fost calmul lui Sirhan, a declarat publicistul Arthur Plimpton. Din cauza panicii, nimeni dintre noi nu era calm. Reacția lui în mijlocul acestui uragan de zgomote și emoții părea cea a unui ochi care observă totul din centrul vîrtejului. Părea uşurat. Mărturia nu concordă de loc cu imaginea pe care apărarea încercase s-o creeze despre starea de spirit a criminalului. O neașteptată confirmare a premeditării a venit din partea unui colector de deșeuri, negrul Alvin Clark, care îl vizita deseori pe Sirhan la locuința lui din Passadena.

Cei peste 50 de martori citați de acuzare au relatat fapte demonstrînd îndelunga premeditare a crimei. Sirhan a fost văzut în repetate rînduri la reuniuni politice și recepții la care participa Robert Kennedy. Cu două zile înainte de asasinat s-a interesat prin ce ușă va ieși senatorul din sala în care își va sărbători victoria — încă de atunci aproape sigură — în alegerile preliminare din California. În sfîrșit, au fost citite în fața instanței notele dintr-un carnet al asasinului atestînd de asemenea premeditarea. La 18 mai 1968, el scrisese : „RFK trebuie să moară. Robert Kennedy trebuie să fie asasinat. Robert Kennedy trebuie să fie asasinat înainte de 5 iunie 1968".

După cum se știe, apărarea se pregătea să susțină teza omorului nepremeditat. Sirhan fusese prezentat de avocații săi ca un impulsiv care a acționat „într-o stare de transă, cvasihipnotică, explicabilă prin responsabilitatea sa diminuată, determinată de traumatismele psihice suferite în copilărie". Dar chiar în momentul cînd apărarea se pregătea să înceapă audierea martorilor proprii, asasinul însuși a intervenit într-un mod surprinzător. S-a ridicat în picioare și, întrerupînd depoziția unei martore, a declarat pe un ton ferm și calm : „L-am ucis pe Robert Kennedy pentru că am vrut s-o fac, în mod deliberat și cu o premeditare de 20 de ani". Totodată a anunțat că intenționează să-și pledeze singur cazul și că renunță la serviciile celor trei avocați ai săi.

— Cer să se consemneze că mă declar vinovat de tot ceea ce mi se impută, a spus el.

— Ce ai de spus în privința pedepsei ? l-a întrebat judecătorul.

— Cer să fiu executat.

După ce s-au consultat între ei, avocații au cerut judecătorilor permisiunea de a se retrage din proces. Judecătorul Herbert Walker a respins această cerere, arătînd că după părerea sa inculpatul este incapabil să se apere singur. El l-a avertizat pe Sirhan că dacă va mai avea asemenea ieșiri, va fi imobilizat, pentru ca să nu mai tulbure desfășurarea procesului.

La acest punct al procesului au intrat în scenă personaje noi : reprezentanții în Statele Unite ai grupărilor palestiniene de guerilă. Directorul delegației palestiniene la O.N.U., Issa Nakleh, a cerut și a obținut permisiunea de a-l vizita pe Sirhan la închisoare, pentru a-i da sfaturi în privința apărării sale. Totodată, secretarul general al Comitetului de acțiune arab din New York, M. T. Mehdi, a cerut ca procesul să fie amînat cu o săptămînă pentru ca acuzatul să-și poată angaja alți avocați care „să înțeleagă mai bine cauza palestiniană" : Avocații pe care îi are acum — se spune în telegrama adresată de Mehdi judecătorului Walker „nu-l înțeleg pe Sirhan și nu apreciază importanța istorică a cazului Sirhan".

La 4 martie, cînd a venit rîndul său să fie interogat sub prestare de jurămînt, Sirhan și-a menținut declarațiile privind premeditarea crimei recunoscînd între altele autenticitatea însemnărilor din carnetul său. El a afirmat că nu-și aminteste să fi rănit alte cinci persoane dar că a făcut probabil acest lucru, o dată ce actul de acuzare o afirmă.

La Los Angeles nu este deci vorba decît de ceea ce a determinat înlăturarea brutală a senatorului Robert Kennedy, ci de destinul prea puțin interesant al lui Sirhan.

Dar la New Orleans ?

Ceea ce își propusese Jim Garrison să demonstreze era implicarea lui Clay Shaw într-un complot pentru înlăturarea președintelui Kennedy. În conformitate cu legile statului Louisiana, ajunge să se dovedească, pe de-o parte participarea inculpatului la o conspirație urmînd uciderea cuiva și pe de altă parte încercarea altui participant la complot de a-l aduce la îndeplinire, pentru a se pronunța o sentință de condamnare la închisoare pe un termen mergînd pînă la 20 de ani. Pentru Garrison, Shaw era însă numai un pretext. Procesul lui îi oferea prilejul să atace direct raportul comisiei Warren, susținînd o teză cel puțin originală în ceea ce privește asasinatul de la Dallas : John Kennedy ar fi fost ucis nu de Oswald ci de focurile încrucișate trase de 14 transfugi cubani. Depozițiile martorilor pregătiți de Garrison pentru a-l implica pe Shaw au fost dezastruoase pentru cauza acuzării, punînd-o într-o postură ridicolă.

Mai întîi, o procesiune cuprinzînd pe membrii tribunalului, juriul și vreo 350 de ziariști și curioși au străbătut un cartier al orașului timp de cîteva ore în căutarea apartamentului în care unul dintre martorii acuzării, Charles Spiessel afirma că l-ar fi auzit pe Shaw punînd la cale asasinarea președintelui. Apartamentul și însăși clădirea în care era situat par însă a fi dispărut cu totul. Principalul martor al acuzării, Percy Russo, a dat și el înapoi : conspirația n-a mai putut deci să fie dovedită. Pînă a ajunge la acest punct al procesului, juriul ascultase tot felul de povești incredibile despre un martor care nu poate face declarații decît sub hipnoză, despre altul care a fost hipnotizat fără voia sa de 50—60 de persoane și se consideră persecutat și urmărit continuu etc.

A venit și Marina Porter, fosta soție a lui Oswald, care a declarat că nu a auzit de Clay Shaw pînă la actualul proces, că soțul ei nu-l cunoscuse nici pe acesta, nici pe principalul martor al acuzării, Percy Russo, nici pe defunctul David Ferry, despre care Garrison afirmă că ar fi fost al treilea participant la complot.

În fața fiasco-ului acestei linii de atac, Garrison și-a schimbat tactica. Cu asentimentul președintelui tribunalului, el a îndreptat atenția acestuia asupra a ceea ce s-a întîmplat la Dallas. A citat martori dispuși să afirme că au auzit mai multe împușcături și experți care să confirme că fostul președinte a fost lovit de gloanțe trase nu din spate, ci din față.

Depozițiile au fost contradictorii, așa cum sînt îndeobște declarațiile martorilor oculari la un eveniment cu o mare încărcătură emoțională petrecut cu multă vreme în urmă. Comentînd declarațiile celor care cred că au auzit mai mult decît trei împușcături, Robert Frazier, expert al F.B.I.-ului, a explicat în fața instanței cărui fapt se datorește acest fenomen : „Cînd o persoană se află în fața unui glonte care străbate aerul cu o viteză supersonică aude un zbîrnîit sonic venind de la glonte înainte de a auzi zgomotul propriu-zis. Se aud, așadar, două zgomote distincte la interval de o secundă sau o fracțiune de secundă unul de altul. Unii le confundă, alții nu".

Și pentru capitolul Dallas, Garrison își pusese speranțele într-un martor-cheie : John Connaly, fostul guvernator al statului Texas, care se găsea în momentul atentatului și a fost el însuși rănit. De la Connaly, Garrison aștepta să declare că a fost atins nu de unul dintre gloanțele care l-au lovit pe președintele Kennedy, ci de un alt glonte. În ultimul moment, însă, acuzarea a renunțat la citarea lui Connaly, considerîndu-l, după cum a declarat adjunctul lui Garrison, că acesta s-ar fi transformat între timp într-un „martor ostil".

Prin fața completului de judecată s-au perindat în total 66 de martori. Cîțiva dintre ei — și anume cei în care procurorul își pusese toate speranțele — au revenit asupra declarațiilor făcute la instrucție, arătînd că au fost obținute sub presiune, prin amenințări și intimidare.

Cînd s-a dat cuvîntul acuzatului, acesta a respins toate punctele actului de acuzare, arătînd că nu numai că nu a conspirat pentru a-l ucide pe John Kennedy, dar nici măcar n-a cunoscut pe vreunul dintre cei împreună cu care este învinuit că ar fi complotat. La capătul unui proces care a durat șase săptămîni, juriul l-a declarat în unanimitate nevinovat și l-a achitat.

Sirhan și avocații săi : Russel Parsons, Emile Zola Berman și Grant Cooper (de la stînga la dreapta). În fund, un agent de poliție

Pentru Clay Shaw, arestat exact cu doi ani în urmă, la 1 martie 1967, coșmarul a luat sfîrșit. „În acești doi ani — a spus el după ce a fost pus în libertate — m-am gîndit mereu ce s-ar fi întîmplat dacă n-aș fi avut prieteni și aș fi fost complet sărac, în imposibilitate de a mă apăra. Nu mă pot împiedica să presupun că asta trebuie să se întîmple mult mai des decît ne dăm noi seama". S-a încheiat oare și cazul lui Jim Garrison ? Aaron Kohn, director executiv al comisiei metropolitane pentru problemele criminalității, și-a exprimat speranța că nu se va întîmpla așa. Cerînd o anchetă oficială asupra felului în care Garrison își îndeplinește atribuțiile de procuror și asupra „fraudei" pe care a comis-o, el a declarat : „Nu vreau să cred că decizia juriului va fi ultimul act al acestui caz. Mai există o problemă nerezolvată și anume adevărul sau falsitatea acuzațiilor formulate împotriva procurorului districtual. S-a afirmat că a încercat să recurgă la mituire și intimidare pentru a obține anumite declarații din partea martorilor".

La New Orleans, temperatura opiniei publice este extrem de ridicată. Ziarele locale, care inițial l-au sprijinit pe Garrison, îl atacă acum în termeni severi. Ziarul „New Orleans States-Item" a publicat un editorial în care cere demiterea procurorului : „S-a arătat nedemn să îndeplinească funcția de procuror districtual și orice altă funcție. Garrison a abuzat de puternica sa funcție, nu a aplicat legile ci le-a pervertit. Acuzarea împotriva lui Clay Shaw a fost construită pe nisipurile mișcătoare ale minciunii. Garrison este cel care ar trebui adus acum în boxă pentru a fi tras la răspundere pentru comportarea sa".

Iată-ne, așadar, în fața unei escrocherii judiciare de proporții monumentale. Urmărind obiective inavuabile, un procuror districtual a persecutat timp de doi ani un om inocent și a stîrnit fără scrupule emoțiile celor pe care asasinarea fostului președinte al Statelor Unite nu-i lasă nici astăzi indiferenți.

Unde sînt, în toate aceste mașinații și tranzacții, John și Robert Kennedy ? Ce lumină era de așteptat să aducă cele două procese asupra mobilurilor care au condus la asasinarea lor ?

F. A.

reflector

APĂRUT ÎN S.U.A. : „THE CASE FOR DE GAULLE"

Așa-numita „ingratitudine" a generalului de Gaulle față de S.U.A. continuă să rămînă una din problemele pe care și le pun obsesiv americanii. O demonstrează și interesul cu care a fost primită cartea lui John Hess, corespondent al lui „New York Times" la Paris : „The Case for de Gaulle" (Pledoarie pentru de Gaulle). În ciuda titlului, cartea lui John Hess nu este o pledoarie în favoarea generalului de Gaulle. Autorul nu ascunde că nu e și nici nu are de gînd să devină gaullist, dar că a simțit nevoia de a face unele precizări care să contribuie la explicarea anumitor aspecte ale divergențelor franco-americane. Spre deosebire de mulți autori care au abordat același subiect, el invită de la început pe cititor la o înțelegere a „cazului de Gaulle", pornind nu de la premisa unui anti-americanism aprioric al generalului, ci de la necesitatea de a descifra ceea ce de Gaulle considera a fi, după expresia lui Hess, „interesele superioare ale Franței". Numai astfel, pretinde autorul, se poate discuta cu deplină obiectivitate problemele în care Franța manifestă acea atitudine care deconcertează opinia publică americană : opoziția constantă față de intrarea Angliei în Piața comună, responsabilitatea Franței în criza lirei și a dolarului, poziția dinainte și de după războiul de 6 zile din Orientul Mijlociu, condamnarea războiului din Vietnam etc. În plus, americanii trebuie să aibă în vedere aspectul real al relațiilor dintre Franța și Statele Unite, care nu sînt „relații dintre salvat și salvator, ci între aliați care au luptat pentru aceeași cauză, care au înfruntat același inamic".

În sfîrșit, le spune J. Hess cititorilor săi, căutînd un limbaj cît mai apropiat de optica lor : „Voi aveți sensul independenței naționale. Acceptați-l însă de asemenea și la partenerii voștri, chiar dacă aceasta ar însemna pentru Statele Unite mai multe critici și mai puține laude false. Din această atitudine veți avea cu timpul numai de cîștigat. Gîndiți-vă la Vietnam : cine, de Gaulle sau Wilson, ne-a pus în gardă de la început ?"

DRAMA DE LA NAGASAKI ÎN CIFRE

În cadrul unei reuniuni medicale ținută la Tokio, au fost făcute cunoscute rapoartele privind efectele întîrziate (perioada 1945—1955) ale bombardamentului atomic de la Nagasaki, din august 1945. Din 30 150 de copii născuți în perioada menționată, peste 2 000, deci 7 la sută, prezintă malformații grave, iar șapte sute (2,5 la sută) s-au născut morți. Dintre copiii mai puțin afectați de iradieri, cei mai mulți au degenerescențe scheletice (1 016).

Toate aceste cazuri de la Nagasaki depășesc media anuală, pe întreaga Japonie, a nașterilor anormale.

O carte despre Antanta Balcanică

Virgil Cândea

Viața internațională dintre cele două războaie mondiale a cunoscut o interesantă inițiativă de creare a unui instrument regional defensiv de securitate în Europa de sud-est : Antanta Balcanică. Între 5 și 13 octombrie 1930, delegați ai Albaniei, Bulgariei, Greciei, Iugoslaviei, României și Turciei se întruneau la Atena cu intenția de a crea o instituție permanentă avînd ca obiect apropierea și colaborarea între popoarele acestei părți a lumii în domeniile economic, politic, social și cultural. Organizația a luat ființă sub forma conferințelor balcanice care au avut loc între 1930—1933 la Atena, Istanbul, București și Salonic. Lucrările acestor conferințe, definirea în sens realist a condițiilor favorabile relațiilor interbalcanice, adoptarea principiilor de egalitate în drepturi și respect reciproc ale independenței și suveranității naționale a țărilor participante, au demonstrat posibilitatea încheierii unui pact de înțelegere balcanică ce a fost semnat la 9 februarie 1934 în marea aulă a Academiei din Atena, de către miniștrii de externe ai Greciei, Iugoslaviei, Turciei și României.

În preambulul său, tratatul sublinia „dorința de a contribui la întărirea păcii în Balcani" și hotărîrea statelor semnatare „de a asigura respectarea angajamentelor contractuale existente". Statele participante se angajau „a se pune de acord asupra măsurilor necesare în eventualitățile care ar putea afecta interesele lor așa cum sînt definite de prezentul acord" (art. 1), să nu întreprindă acțiuni politice față de vreo țară balcanică semnatară a pactului fără consimțămîntul celorlalte părți contractante (art. 2) și declarau tratatul deschis oricărei alte țări balcanice cu asentimentul unanim al primilor semnatari.

Antanta Balcanică reprezintă un capitol de diplomație europeană căreia numeroși cercetători ai relațiilor internaționale contemporane i-au acordat o atenție particulară în ultimele trei decenii. Dar orice subiect din domeniul istoriei vieții internaționale capătă, cu trecerea anilor, valențe și aspecte noi. În climatul actual al politicii mondiale, în uriașul colocviu menit să găsească formule și căi mereu mai bune pentru pacea lumii, experiența Antantei Balcanice revine în chip firesc în documentație și reflecție. Iată de ce recenta lucrare a lui Cristian Popișteanu, „România și Antanta Balcanică — momente și semnificații de istorie diplomatică", publicată de Editura politică și introdusă printr-un amplu cuvînt înainte al prof. univ. G. Macovescu, este utilă pentru publicul larg, dornic să cunoască un capitol semnificativ din strădaniile pentru pace ale popoarelor din Europa de sud-est. Să adăugăm că, în inițierea și în activitatea Antantei Balcanice, România a avut un loc important și că marele om de stat Nicolae Titulescu a avut unul din rolurile principale ca arhitect al acestei organizații. Lucrarea se înscrie deci între contribuțiile însemnate ale științei istorice românești, mereu mai preocupată, în ultimii ani, să pună în valoare tradițiile pozitive din trecutul relațiilor diplomatice ale țării noastre.

Nouă prin concepția de organizare internațională pe care o promova, Antanta Balcanică nu era nouă prin spiritul care i-a dat naștere și care i-a însuflețit activitatea. Autorul evocă în mod judicios antecedentele seculare ale colaborării balcanice, rădăcinile istorice ale unei simbioze care a lăsat tradiții durabile în domeniile politic, economic, cultural ale fiecăruia dintre popoarele din această parte a lumii.

Peninsula Balcanică a fost prin excelență un teritoriu al confruntărilor între civilizații de mare prestigiu. Istoria Europei de sud-est a fost marcată de permanențe în cele mai variate planuri — politic, economic, social, cultural — care-i conferă un profil deosebit în marele concert al civilizațiilor lumii. Aci a avut loc, în îndepărtata antichitate, „miracolul grec", de aci a pornit îndrăzneața epopee macedoneană a lui Alexandru cel Mare, aci a găsit cultura romană un model în școala mai veche grecească, aci s-a petrecut, prin Bizanț, tranziția de la valorile europene clasice la cele medievale, aci s-a realizat adesea un climat favorabil colaborării politice și culturale a popoarelor, în ciuda unor permanente încercări ale cercurilor imperialiste de a tulbura atmosfera politică balcanică, de a crea și menține în această zonă un focar perpetuu de tensiune.

Pentru orice istoric al antecedentelor inițiativelor comune, secolele XVI — prin speranțele născute de campaniile lui Mihai Viteazul ; XVII — prin proiectele de eliberare general-balcanică întreprinse de Matei Basarab și Șerban Cantacuzino ; XVIII — prin intensa activitate diplomatică desfășurată la Iași și București, preludiu la mișcarea

*) Cristian Popișteanu : „România și Antanta Balcanică — momente și semnificații de istorie diplomatică" — cuvînt înainte de prof. univ. George Macovescu — Editura politică.

Eteriei ; XIX — prin formarea statelor naționale, toate aceste precedente reprezintă un bogat material ilustrînd, printre altele, profundele rădăcini istorice ale politicii de înțelegere și colaborare între popoarele din Balcani. Cristian Popișteanu își fundamentează interpretarea acțiunilor diplomatice pe care le tratează tocmai pe aceste semnificative antecedente. Studiul său este acela al unui istoric obișnuit să încadreze fenomenele în contexte largi și să le caute, pentru o mai completă înțelegere, rădăcinile profunde. „România și Antanta Balcanică" este, sub acest raport, un excelent exercițiu de istoriografie, demonstrînd coeficientul important prin care contemporaneitatea este tributară epocilor precedente.

Cartea lui Cristian Popișteanu ține seama, însă, în mod egal de diacronia și de sincronia obligatorii unor asemenea investigații. Autorul stabilește locul inițiativei de organizare regională a României în orizontul internațional al anilor '30, în care se profila tot mai amenințătoare primejdia hitleristă. Capitolele studiului, făcînd locul cuvenit atitudinii marilor puteri europene față de problemele creării unei baze solide „pentru o largă cooperare politică în vederea consolidării păcii în Balcani" („Le Temps" din 11 februarie 1934), insistă asupra raportului concordant dintre Antanta Balcanică și marea chestiune interbelică a securității europene. Aci ni se pare a fi cheia de boltă a cărții lui Cristian Popișteanu, efort întemeiat pe documente, de a demonstra sensul pozitiv al unei inițiative diplomatice menită să contribuie la pacea continentului. „Asociindu-se propunerilor unui pact oriental — arată judicios autorul — Înțelegerea Balcanică intra în actualitatea internațională prin sprijinirea celei mai importante cauze a acelor ani, securitatea colectivă". Aceeași atitudine față de Pactul Mediteranean, față de prezența Uniunii Sovietice la Societatea Națiunilor, rezistența față de pretențiile Italiei lui Mussolini formulate în Conferința de la Stresa (1935), atitudinea de sprijinire a pactului franco-sovietic înscriu Antanta Balcanică în ordinea eforturilor de menținere a păcii lumii, de împiedicare a unui nou conflict mondial în intervalul dintre cele două războaie. După literatura diversă, contradictorie adesea, publicată despre Antantă, o lucrare ca aceasta, dornică să pună lucrurile la punct în lumina adevărului istoric, este deci încă o dată binevenită.

Se cunosc împrejurările internaționale care au sacrificat, o dată cu Antanta Balcanică, însăși libertatea popoarelor din această parte a lumii. Autorul le consacră mai bine de o treime din lucrare. Insistența e justificată și judicioasă. Dramei care a zădărnicit un efort generos și a redus din nou puterile mijlocii sau mici ale Europei de sud-est la supunerea — temporară, din fericire — față de una din cele mai agresive puteri contemporane ale continentului — Germania nazistă — trebuia să i se acorde atenția cuvenită. Ultimele zile ale Antantei Balcanice, instalarea brutală a Axei, încheie cartea, nu fără un substanțial paragraf de concluzii : „Semnificația Antantei Balcanice pentru istoria diplomatică". La întrebarea : „A contribuit Pactul Antantei Balcanice la dezvoltarea relațiilor dintre cele patru state participante..., a contribuit în ultimă analiză această alianță la cauza înțelegerii generale balcanice și totodată la încercarea de a se conjuga cu efortul european spre un sistem de securitate colectivă ?", cu sinceritatea și precizia care-i caracterizează scrisul, autorul dă un răspuns afirmativ. „Prin cele mai valoroase pagini de cooperare politică, economică și culturală pe care le-a generat în răstimpul cîtorva ani, Antanta Balcanică și-a înscris efortul în tradițiile acelui proces orientat spre substanțiale și multilaterale relații dintre țările balcanice, evoluție ai cărei martori și participanți am devenit azi".

Pasionat al problemelor contemporane, Cristian Popișteanu nu este, nici în exercițiile sale de istoric, un paseist : aderența sa la acuitatea actualității străbate, instructivă, și din paginile care-i dau un meritat titlul între cercetătorii tradițiilor diplomatice românești și europene.

Vietnamul de sud: 1954-1968

Pe marginea unui număr special al revistei „Etudes vietnamiennes"

„După agresiunea colonialistă franceză și ocupația japoneză, poporul vietnamez a trebuit să îndure agresiunea americană. Sprijinit pe tradițiile milenare, pe experiența dobîndită în ultimii 20 de ani, el și-a continuat lupta... Luptă politică, luptă armată, luptă diplomatică. Țărani, muncitori, intelectuali, clerici, comercianți — toți participă la acțiunea patriotică. De mai mult de 30 de ani, comuniști și necomuniști, ei își varsă sîngele în această luptă națională comună ; legăturile care cimentează unitatea națională sînt legături sacre pe care nici o manevră n-ar putea să le disocieze" (Nguyen Van Ba, „Bazele unei soluționări valabile"). Acest drum, pe care l-a parcurs lupta poporului vietnamez, încearcă să-l retraseze autorii celor opt articole reunite în numărul comun 18—19 al revistei „Etudes vietnamiennes".

Acordurile de la Geneva treziseră speranța întregului popor vietnamez într-o existență de sine stătătoare. Cu sprijinul cercurilor reacționare din S.U.A., în Vietnamul de sud se instaurează însă un guvern dictatorial, antipopular, care dezlănțuie represiuni sîngeroase împotriva maselor largi de la orașe și sate și sabotează îndeplinirea acordurilor din 1954.

Față de situația creată, forțele progresiste și democratice, păturile cele mai largi ale populației sud-vietnameze, se ridică cu tot mai multă hotărîre împotriva regimului Diem. În primele rînduri se situează țărănimea, care formează 85 la sută din întreaga populație. Măsurile agrare în favoarea țăranilor fără pămînt sau a celor săraci, ca și seria de înnoiri politice și sociale din viața satelor, obținute prin lupta contra colonialismului, erau amenințate de ordonanțele emise de regimul saigonez instaurat de americani. Masele țărănești s-au văzut puse, astfel, în fața alternativei : să treacă la o rezistență generală sau să se lase exterminate. În 1959, o dată cu explozia complexei lupte țărănești, legală și ilegală, politică, economică și armată, alegerea devine evidentă.

Din 1960, furtuna va cuprinde și orașele. Cauzele nemulțumirilor erau diferite : muncitorii și funcționarii protestau contra șomajului, a salariilor scăzute, a condițiilor grele de muncă, studenții și școlarii militau pentru învățămîntul în limba maternă, intelectualii — pentru libertatea opiniei, pentru o cultură națională etc. ; exista însă un numitor comun : dorința de democratizare a regimului, de pace și unificare națională. În ciuda represiunilor, care se înăspresc în anii 1957—1959, mișcarea populară cîștigă mereu în amploare și mai ales în profunzime. După o scurtă perioadă de reflux, în 1959, ferocitatea operei de opresiune guvernamentală atingînd în acel moment apogeul, lupta de eliberare adoptă calea acțiunilor de împotrivire armată.

Rezumînd situația din momentul istoric respectiv, Lê Dûan, secretar general al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, remarcă, în articolul de început al volumului din seria de studii vietnameze : „În 1959—60, în timp ce imperialiștii americani întrebuințau mijloacele fasciste cele mai barbare pentru a semăna teroarea... revoluționarii sud-vietnamezi au înțeles că inamicul a suferit o înfrîngere politică fundamentală... iar maselor populare le-a devenit tot mai clar că ele nu pot trăi sub jugul străin și că trebuie să acționeze printr-o luptă pe viață și pe moarte. În aceste circumstanțe, poporul din Vietnamul de sud a declanșat o mișcare insurecțională, asociind luptei politice lupta armată".

Semnalul rezistenței generale a fost dat de provincia Bentre la 17 aprilie 1960, focul insurecției extinzîndu-se vertiginos. Era însă necesară stabilirea unei coordonări unice pentru întreaga mișcare, obiectiv înfăptuit prin crearea F.N.E. din Vietnamul de sud la 20 decembrie 1960. El a apărut ca o încoronare a șase ani de luptă populară, constituirea sa inaugurînd, totodată, o fază nouă, superioară, a luptei populației sud-vietnameze.

Anii 1961—1962 marchează o cotitură și în concepția generală a strategiei americane. Este momentul în care doctrina „ripostei masive" este înlocuită de strategii Pentagonului cu cea a „ripostei suple". „Războiul special", rezultat al acestei schimbări de tactică, implica, potrivit teoreticienilor noii politici, o „strategie adecvată, aplicată la momentul oportun, sub forme variate". Este, de asemenea, momentul cînd guvernul Diem, în fața primejdiei completei sale deza-

gregări și a creșterii nemulțumirii interne în rîndurile celor mai diverse pături sociale, apelează la ajutorul militar american direct. 1961—1964 vor fi anii aplicării „planului de pacificare" Stanley-Taylor, ai marilor ofensive, ai „satelor strategice". S.U.A. își asociază la agresiune un număr de țări satelite din zonă, desfășoară campanii militare de mare anvergură, apelează la mijloacele „războiului economic" și ale „războiului chimic". Poporul sud-vietnamez are de înfruntat o strategie nouă, perfecționată în cruzime. În ciuda tuturor acestor „eforturi", F.N.E., deși abia înființat, obține succes după succes, respingînd inamicul și obligîndu-l chiar să părăsească unele poziții. Lupta populară ia un caracter de masă marcat și atinge un nivel ridicat de organizare. „Răspunzînd apelului F.N.E., masele populare se ridicaseră într-o mișcare insurecțională generalizată, neîntreruptă, care într-o primă fază fusese marcată de lupta contra satelor strategice iar în a doua, diversificîndu-se formele, prin trecerea de la manifestări, mitinguri, moțiuni la lupta directă". (Lê Dûan).

Trupele saigoneze aruncate în luptă erau mult superioare sub raport numeric și ca înzestrare tehnico-militară celor ale Forțelor Armate Populare de Eliberare. Și, totuși, acestea ies învingătoare în multe din marile acțiuni menite să pulverizeze opoziția populară. Sprijinită de păturile cele mai largi ale populației, armata F.N.E. respinge acțiunile inamicului, obligîndu-l la mari pierderi. „În fața războiului dus de popor, strategia «războiului special», concept de cei mai străluciți politicieni și generali americani — Kennedy, Taylor, McNamara — a dat faliment" — constată în încheierea articolului său Nguyen Phu Cuong.

În vara anului 1965, Casa Albă consfințea în mod oficial participarea directă a trupelor americane la operațiuni. Totodată, prin înscenarea „incidentului din golful Tonkin", se trece la bombardarea localităților de coastă nord-vietnameze. Prin aceasta, se escalada o nouă treaptă în desfășurarea agresiunii americane în Vietnam. „Pentru poporul vietnamez, a cărui țară era violent bombardată, la nord ca și în sud, care vedea debarcînd trupele de pușcași marini după 11 ani de prezență a «consilierilor» americani și cinci ani de «război special», alternativa nu era «război sau pace» ci «independență sau sclavaj». Războiul îi era impus de o putere străină; apărarea independenței sale, a dreptului său la viață era o sarcină vitală" (Nguyen Van Ba — „Bazele unei soluționări valabile").

În lunile ce vin, urmează seria unor lupte crîncene, cu pierderi grele pentru trupele americane și saigoneze, în ciuda primirii de noi trupe americane și satelite. Eșecul noii contraofensive americane din 1966, denumită „campania celor cinci săbii" demonstrează încă o dată posibilitățile de luptă și de adaptare tactică ale F.N.E.

Primăvara lui 1968 aduce ofensiva generală a Forțelor Armate Populare de Eliberare. „Războiul se poartă acum în inima orașelor, chiar și la Saigon, ceea ce nu s-a mai întîmplat din timpul primei rezistențe contra colonialismului francez. Zona eliberată atinge marginea orașelor, ele însele controlate în parte de forțele populare. Este punctul culminant al unei duble mișcări revoluționare, care a lovit în bazele regimului marionetă Ngo Dinh Diem în 1960, a determinat falimentul «războiului special» al S.U.A. la începutul lui 1965, a adus la eșec prima etapă a «războiului local»", (Nguyen Xuan Lai — „Trei ani de război local").

Anul 1968 este anul în care a devenit evident eșecul politicii americane în Vietnam și în care F.N.E. a repurtat succesele sale cele mai importante de pînă atunci. „Planul de pacificare" n-a putut fi aplicat în nici unul din punctele sale, toate mijloacele speciale folosite au dat greș, „riposta suplă" a devenit o tristă amintire. Dezertările din armata americană devin tot mai dese. Datorită rezistenței hotărîte a R.D. Vietnam, ripostei energice date agresorilor atît în Nord cît și în Sud, victoriilor obținute de F.N.E., creșterii considerabile a protestului opiniei publice mondiale față de agresiunea împotriva Vietnamului. S.U.A. sînt silite să înceteze bombardamentele și să accepte prezența F.N.E. la masa de tratative de la Paris.

Evoluția F.N.E. exemplifică pe deplin istoria unui popor hotărît să lupte pînă la capăt pentru libertatea sa. Fiecare din cele opt articole ale volumului amintit ilustrează etapele importante pe care le-a străbătut F.N.E. din 1960 pînă în 1968, creșterea continuă a amploarei, forței și prestigiului său. În toți acești ani, subliniază Nguyen Van Ba în articolul său, F.N.E. a făcut dovada „soliditații sale, a legăturilor profunde pe care le are cu masele populare, a capacității sale"; victoriile sale au exprimat forța crescîndă de împotrivire a poporului sud-vietnamez. În prezent, Frontul Național de Eliberare controlează 4/5 din teritoriul țării pe care trăiesc mai mult de 10 milioane de locuitori. Pe plan militar, F.N.E. a parcurs un drum lung dar încununat de mari succese. „Faptul că ele (Forțele Armatei Populare de Eliberare") au învins o armată de 1 250 000 de oameni dotați cu armele și tehnica cele mai moderne... că s-au lansat în atacuri continue, de mare anvergură, simultan pe toate fronturile — ... că au ripostat cu contraatacuri viguroase și eficace, a stîrnit chiar admirația adversarului" (Nguyen Xuan Lai). Pe plan politic și social, înlocuirea organelor regimului saigonez în sate și orașele din teritoriul eliberat cu comitete populare provizorii a constituit prefigurarea unei veritabile instalări a puterii poporului. Încă de la constituirea sa, F.N.E. s-a afirmat drept reprezentantul autentic al intereselor fundamentale ale poporului sud-vietnamez. În această calitate, el s-a dezvoltat de-a lungul anilor ca un larg front patriotic și democratic, cuprinzînd în structura sa peste 20 de grupări democratice, patriotice și progresiste, a sporit continuu prestigiul său internațional.

Volumul de studii se încheie cu un compendiu cuprinzînd o serie de documente privind evoluția mișcării de rezistență sud-vietnameze. Ultimul dintre acestea este „ Programul politic al F.N.E. din Vietnamul de sud", elaborat în august 1967. El reamintește faptul că o soluționare reală a problemei vietnameze trebuie să ia în considerație încetarea agresiunii S.U.A. crearea unui Vietnam de sud independent, democrat, pașnic, neutru și prosper, restabilirea relațiilor normale între cele două zone de nord și de sud și reunificarea lor, aplicarea unei politici externe de pace, recunoașterea dreptului sfînt al poporului vietnamez de a-și hotărî singur, fără nici un amestec din afară, calea dezvoltării sale sociale, economice și politice.

Liana ENESCU

reflector

VA FI OARE „CONCORDE" UN SUCCES?

După primul zbor experimental al avionului „Concorde", nimeni nu poate spune care-i va fi viitorul. Avionul supersonic de transport „Concorde" este, cum se știe, rezultatul cooperării firmei franceze Sud-Aviation și a firmei engleze British Aircraft Corporation (B.A.C.). Piedicile au fost numeroase. Datorită dificultăților financiare, guvernul Wilson a fost pe punctul de a abandona proiectul. Data primului zbor era fixată pentru 28 februarie 1968. Diverse dificultăți au dus la amînarea lui. Era vorba de nesatisfăcătoarea funcționare a sistemului de aer condiționat, a „nasului" basculant, a generatoarelor electrice, a trenului de aterizaj, a sistemului de frînare, a servo-comenzilor.

Primele șase exemplare ale aparatului vor efectua 4 000 de ore de zbor. Rezultatele milioanelor de măsurători efectuate în acest timp cu ajutorul calculatoarelor electronice, pentru a autoriza primele aprecieri, vor determina poziția companiilor aeriene. Ele vor putea spune dacă „Concorde" este sau nu un succes. Toată lumea se întreabă dacă „Concorde" va putea zbura deasupra regiunilor locuite fără ca „bang"-ul (zgomotul) care-l urmează în permanență la viteză supersonică să provoace tulburări vieții cotidiene. Va fi el rentabil pentru companiile aeriene care au început să-l comande? Nu se poate da încă un răspuns exact la aceste întrebări.

PRIMA REUNIUNE DUPĂ CRIZA

Pentru prima oară după criza U.E.O. și după „episodul Soames" din februarie, Consiliul miniștrilor afacerilor externe ai „celor șase" s-a întrunit în capitala Belgiei: Michel Debré, Pietro Nenni și Willy Brandt nu au venit însă la Bruxelles pentru a se întîlni cu omologii lor din Belgia, Olanda și Luxemburg, așa încît Franța, Italia și R.F. a Germaniei nu au fost reprezentate la nivel ministerial.

În principal, reuniunea și-a propus adoptarea unor aranjamente vizînd armonizarea legislațiilor vamale ale „celor șase" și crearea unui brevet industrial comunitar (cu perspectiva înglobării în cadrul său a altor 7 țări vest-europene: Anglia, Danemarca, Norvegia, Suedia, Irlanda, Elveția și Austria). Eterna problemă a „celor șase" — aspirația Angliei de a intra în Piața comună — a reținut atenția participanților într-o manieră foarte discretă: a fost prezentat un raport asupra „aranjamentelor comerciale" întocmit de reprezentanții permanenți ai țărilor comunitare și s-a convenit ca aceștia să-și continue lucrările.

După cum relatează agențiile de presă, dincolo de sala de ședințe, miniștrii de externe ai Beneluxului au ținut să folosească prilejul reuniunii pentru a discuta în cadru restrîns, tripartit, problemele U.E.O. și implicațiile recentei polemici franco-britanice.

Stenogramele oficiale de la Cape Kennedy (2)

Dialogul APOLLO-8 PĂMÎNT

— **34 ore 37. Borman,** singurul care nu doarme, spune : „Ceilalți doi trag un somn zdravăn. Dacă vreți, transmiteți-mi noutăți de pe Pămînt. Mi-ar plăcea să le ascult, fără să vă vorbesc".

— **36 ore 23.** Jim Lovell se trezește. A dormit două ore. Începe să efectueze măsurătorile de navigație. „Soarele este în spatele nostru și pot vedea cîteva stele. Dar nu pot vedea steaua Arcturus, către care știu că ne îndreptăm".

— **36 ore 50.** Borman și Anders trebuie să se culce. **Lovell :** Îmi puteți transmite o informare asupra traiectoriei noastre ? **Cape Kennedy** (după cîteva secunde) : Parametrii traiectoriei sînt supravegheați în permanență. **Lovell** : Iată o știre pe care ne face plăcere să o auzim. Vrem, din toată inima, să ne știm pe drumul cel bun.

Începutul în „Lumea" nr. 10.

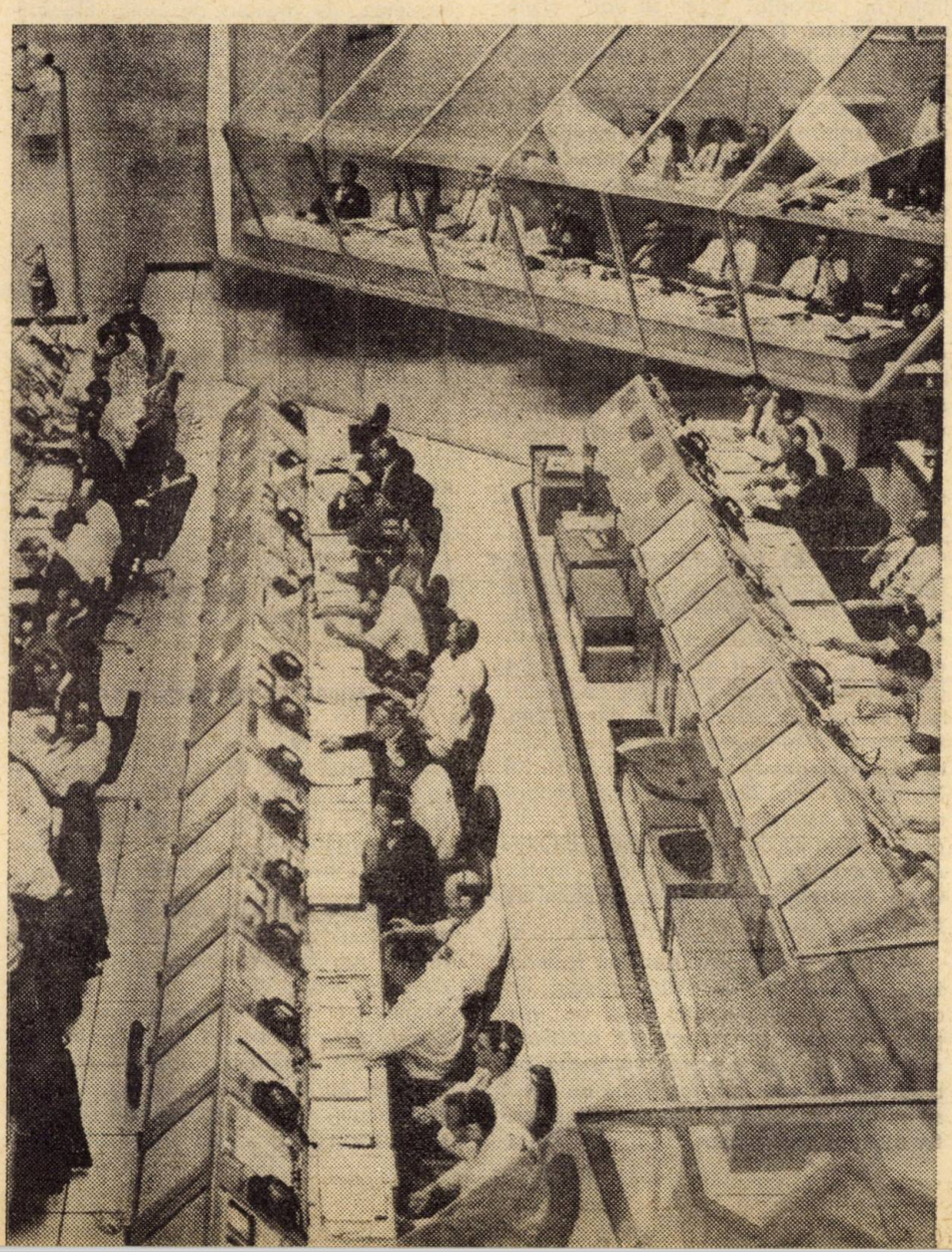

Starea fizică a cosmonauților s-a ameliorat. Navigația decurge perfect. Borman a înghițit, cu cîteva minute înainte de a se culca, o pilulă pentru reducerea activității intestinale.

— **37 ore 32. Lovell** întreabă dacă poate proceda la golirea toaletelor în spațiu și dacă nu cumva această operație va modifica traiectoria. **Cape Kennedy :** Operația este posibilă. Totuși, cred că te va interesa să afli că la ultima golire a toaletelor am înregistrat o mică modificare a traiectoriei. A trebuit să găsim repede un tehnician care cunoștea caracteristicile sistemului de evacuare a toaletelor. Apoi, ținînd seama de cantitatea de apă pe care ați evacuat-o, am calculat incidența ei asupra traiectoriei. Corelația s-a dovedit a fi exactă.

— **39 ore 43.** Distanța aeronavei față de Pămînt : 265 000 de kilometri. Viteza : 1222 metri pe secundă. Greutatea relativă a navei spațiale : 27 600 kilograme.

LUNI 23 DECEMBRIE

— **41 ore și 1 minut de la start. Cape Kennedy :** În ce privește meciurile de base-ball, ai aflat ceva despre jocul Baltimore-Minnesota ? **Borman :** Nu. Nu știu rezultatul. **Cape Kennedy** : 24 la 14. La 29 decembrie, Baltimore va juca un nou meci de campionat. **Borman :** La 29 ? **Cape Kennedy :** N-avea nici o grijă. Nu te grăbi. O să înregistrăm meciul pentru tine. **Borman** : Eu aș prefera să mă grăbesc și să-l văd de-acasă, la TV.

Borman și Cape Kennedy continuă conversația pe același ton. Cosmonautul face aprecieri și pronosticuri asupra campionatului de base-ball. **Cape Kennedy :** Aici timpul e foarte frumos. E frig, dar vizibilitatea e bună. E iarnă în regulă. **Borman :** Vă doresc vreme frumoasă și pentru zilele următoare. **Cape Kennedy :** Cine e acum de veghe ? **Borman :** Numai eu. Ceilalți doi dorm profund. Eu singur duc barca spre țintă.

— **43 ore. Borman :** Temperatura aerului este 15—16 grade și mi-e frig. N-ați putea să ridicați puțin temperatura fără să stricați echilibrul termic de pînă acum ? **Cape Kennedy :** În privința asta sînt două păreri, aici la centru. Una recomandă să dai drumul caloriferului la maximum și să pui în mișcare ventilatoarele. Încălzirea cabinei se va face încet și moderat, dar manevra o poți realiza singur. Altă părere este că... (urmează o serie de indicații tehnice, realizabile de cel puțin doi cosmonauți). **Lovell :** Între timp, Borman s-a retras să se culce iar Bill nu s-a trezit încă. Așa că voi pune caloriferul la maximum și voi da drumul la ventilatoare. Acum, cu titlu de simplă curiozitate, spune-ne ce gust are apa, acolo la voi ? **Lovell :** Excelent. Nu-i o problemă. În altă ordine de idei, pot spune că acum dormim mult mai bine. Preferăm să ne culcăm sub cușetă. Cînd ne culcam în cușetă, ne loveam mereu de pereți. Acum, Borman și Anders dorm sub cușete și sînt liniștiți. În continuarea convorbirii, Lovell anunță, pentru prima oară, că a început să se folosească de orizontul lunar pentru a măsura poziția în care se află cabina în spațiu.

— **46 ore 53. Lovell :** Am avut fiecare cîte două perioade de somn. Borman doarme acum pentru a treia oară. **Cape Kennedy :** Cum vă simțiți ? **Lovell :** Minu-

Centrul de control al zborului navei Apollo-8. Aci au fost centralizate informațiile provenind de la toate bazele de observație și de la toate posturile de radioascultare

nat. Am băut fiecare aproape un litru și jumătate de apă. Pînă acum am luat cîte două mese pe zi. Am consumat cîte trei „hydratable", sucul de fructe și jumătate din alimentele solide. Cabina este cam rece. Puțin sub 21 grade. Să vă gîndiți la problema aceasta pentru viitoarele cabine spațiale.

— **52 ore 21.** Cosmonauții se odihnesc normal, ori de cîte ori simt nevoia. Cape Kennedy nu înțelege ciclul somnului lor. Se pare că ei nu absorb destulă apă și nici destule alimente. Cosmonauții transmit un „buletin de sănătate". Sînt perfect sănătoși. Nava spațială se rotește în jurul ei o dată într-o oră. **Cape Kennedy :** Vocea voastră ajunge pînă la noi abia după o secundă și 6/10 de la emisie. **Borman :** Să știi că-i din cauză că am răgușit. Noi n-am mai luat nici o doctorie. N-am avut nevoie. Bill a luat, totuși, o pilulă de Seconal, ca să doarmă. Toți trei am mîncat bine azi, la micul dejun. **Cape Kennedy :** Beți mai multă apă !

— **54 ore 35. Borman :** Acum vedem Pămîntul. Este un moment spectaculos ! Nori subțiri, ca niște panglici, se văd pe jumătate din circumferința planetei. **Cape Kennedy :** Foarte bine. Să repeți asta la emisiunea TV. **Borman :** Fac prinsoare că emisiunea nu va merge normal. **Cape Kennedy :** Nu ținem pariul dar, în orice caz, descrie ce-ai văzut adineauri și vorbește mai încet decît ieri. **Lovell:** Frank, dacă aș fi un călător venit de pe altă planetă și aș vedea Pămîntul așa cum îl văd acum, m-aș întreba, pe drept cuvînt, dacă e locuit sau nu. **Cape Kennedy :** Vrei să spui că nu vezi pe nimeni fluturîndu-și batista în urma ta ? **Lovell :** M-aș întreba dacă ar fi cazul să aterizez pe partea brună sau pe partea albastră. **Cape Kennedy :** Asta ne întrebăm și noi. **Borman :** Jim a fost întotdeauna de părere că ar fi mai bine să aterizăm pe sol, nu pe apă.

— **57 ore 11 minute de la start.** Apollo-8 a intrat în sfera de atracție a Lunei. Viteza navei este de 1 200 metri pe secundă. Convorbirile sînt mai rare. Se limitează la schimbul de date tehnice asupra zborului.

— **60 ore 36.** Echipajul se pregătește să corecteze traiectoria și să reducă viteza pentru a situa nava pe o orbită mai apropiată de Lună. Apollo-8 se află acum la 39 180 kilometri de Lună. Înaintează cu viteza de 1 246 metri pe secundă. Rachete corectoare sînt aprinse timp de 12 secunde.

— **61 ore 29.** Cele două ordinatoare care controlează zborul, cel de la bord și unul de pe sol, sînt de acord că s-a efectuat corectarea necesară a traiectoriei.

MARȚI 24 DECEMBRIE

La începutul celei de-a 69-a ore de zbor, Cape Kennedy dă ordinul de aprindere a rachetelor timp de 4 minute, pentru ca Apollo-8 să se plaseze pe o orbită circumlunară. Este una din cele mai delicate manevre ale acestei expediții. În timp ce se pregătește și se execută această operație, comunicațiile cu Pămîntul se limitează la scurte și rapide indicații tehnice. O singură excepție. **Borman :** Încă nu am văzut Luna. De fapt, nu vedem absolut nimic. Sîntem ca într-un submarin.

Imediat după aceste cuvinte, legătura cu Apollo-8 s-a întrerupt. Nava a trecut de partea cealaltă a Lunei. Urmează 20 de minute grele, pline de o legitimă îngrijorare.

— **69 ore 27 de minute 45 de secunde de la start.** Deodată se aude vocea lui Lovell : „Totul merge bine !" Un imens suspin de ușurare, la toate centrele de urmărire. De la Cape Kennedy, maiorul Jerry Carr strigă în microfon : „Vorbește, Jim, vorbește ! Mai spune ceva. E grozav de bine să te auzim !"

— **70 ore 12.** Apollo-8 zboară peste globul Lunei învăluit în noapte. Urmează sfaturile date de centrul Houston pentru pregătirea lentilelor la aparatele de fotografiat.

— **70 ore 56.** Din nou se face zi pe Lună. E rîndul căpitanului Lovell să descrie Luna văzută de aproape. Tabloul pe care-l descrie va rămîne în istoria omenirii : „Luna este, esențial, cenușie. Nici o culoare. Seamănă cu un bulgăre imens de ipsos. Sîntem exact deasupra craterului Langrenus și vom zbura peste Marea Fertilității... Nu-i mare deosebire între ele și craterele vecine. Toate craterele sînt rotunde, unele par a fi recente. Multe par a fi făcute de meteoriți. Langrenus e un crater foarte mare. Pereții lui sînt în terase, cu șase-șapte nivele. Acum ne apropiem de vechile noastre cunoștințe : Messier și Pickering. Văd razele Soarelui cum incendiază Pickeringul. Ne apropiem de punctul P (unul din locurile pe care se proiectează viitoarea alunizare). Voi încerca să-l văd cît mai bine. Aflați, însă, că fereastra rotundă este acoperită toată de gheață. Bill și cu mine privim pe fereastra prevăzută pentru întîlnirile spațiale. În dreapta mea se văd acum munții Pirinei. Pe deasupra crestelor pot vedea al doilea punct de alunizare, muntele Triunghiular. Văd și o formație de cinci cratere, așezate în stea. Nu avem reflexe solare în fereastră. Vizibilitatea este excelentă". **Houston** a încercat în mai multe rînduri să întrerupă această descriere : „Bill, dacă reușești să te desprinzi de la fereastră, am dori să oprești evaporatorul-secundar. Sfîrșit". **Lovell :** „O. K. L-am oprit !".

— **71 ore 38.** E rîndul lui **Anders** să descrie Luna, văzută de la o sută de kilometri : „Partea pe care o vedem este cenușie-albicioasă, ca o plajă de nisip murdar, cu multe, multe urme de pași".

— **76 ore 58.** Nava trece, pentru a șasea oară, în spatele Lunei. Legătura radio va fi reluată peste 44 de minute.

— **78 ore 43.** La bord totul e normal. Dar ferestrele sînt complet acoperite de un fel de brumă. Chiar cînd razele Soarelui cad direct pe ele, vizibilitatea rămîne foarte redusă și fotografierea foarte grea. **Borman :** Dacă nu reușim cu aparatajul normal să uscăm aerul din cabină, vom pune în funcțiune aparatajul de ajutor. **Cape Kennedy :** Vă sfătuim să nu fiți îngrijorați, chiar dacă din cauza evaporatoarelor temperatura cabinei se va ridica pînă la 32 de grade. **Borman :** O. K. nu avem intenția de a ne lăsa fierți... **Cape Kennedy :** Am înțeles. Sîntem de acord.

— **79 ore 46.** Centrul **Houston** (comentează) : Mike Collins a lansat două radioapeluri dar n-a primit nici un răspuns. Sîntem preocupați de problema evaporatorului și a temperaturii din cabină. Sîntem convinși, totuși, că au reușit să rezolve problema, care are un caracter esențial pentru zbor.

— **79 ore 56. Houston :** Jim Lovell descrie, în termeni fascinanți, fața ascunsă a Lunei. Radiorecepția este slabă.

— **80 ore 15.** Lovell și Anders afirmă că harta Lunei, pe care o au sub ochi, este foarte bună, exactă. Aproape toate prevederile privitoare la alegerea locului unde se vor face alunizările au fost confirmate. Ferestrele s-au curățat de brumă. Acum se pot face observații optice. **Lovell :** Cred că am identificat un teren foarte bun pentru alunizare. Seamănă cu o plajă de nisip pe care s-au jucat copiii mei.

— **80 ore 57.** Problema ferestrelor se pune din nou. Ferestrele nr. 1, 3 și 5 nu permit decît o vizibilitate mediocră. Dimpotrivă, ferestrele 2 și 4, confecționate dintr-un material diferit, pot fi bine utilizate. A se lua notă pentru cabinele viitoare. Echipajul lucrează, activ, la culegerea datelor științifice. Apollo-8 se află la a 6-a evoluție circumlunară. Dialogul cu Pămîntul se reduce la cea mai simplă expresie, adică numai la comunicări tehnice. Borman controlează starea navei. Lovell execută programul 222 de exerciții optice. Anders face fotografii. În timp ce ei zboară peste Marea Liniștii și craterul Aristarchus, exact deasupra lor se vede Pămîntul.

— **82 ore 24. Borman :** De aici ni se pare că razele Soarelui cad în diagonală. Înainte de a răsări, razele apar, incandescente, de dincolo de Lună. Ele formează un nimb, în jurul unei pete roșii, din care se va înălța Soarele. Nu-mi pot explica fenomenul acesta optic. **Cape Kennedy :** Am înțeles că vreți să puneți la punct sistemele de control 1, 2 și 3. De asemenea, sistemul stereo. **Borman :** Exact. Sîntem foarte obosiți. **Cape Kennedy :** Se pare că totul e în ordine la bord. Așa că vă lăsăm în pace. **Borman :** Bine faceți ! Mulțumim ! Lovell a și început să sforăie. **Cape Kennedy :** O. K. Se aude pînă aici.

— **84 ore 26. Cape Kennedy :** Cum e timpul pe la voi ? **Borman :** Senin, limpede ca un cristal. E un timp magnific. Dar la voi, pe Pămînt, mai ales în zona în care vom reveni, cum e vremea ? **Cape Kennedy :** Se prezintă formidabil de bine! **Borman :** Ne spuneți adevărul adevărat ? **Cape Kennedy :** Adevărul absolut. Ni se transmite chiar din zona recuperării că e o noapte minunată, cu Lună plină ! **Borman :** Bravo ! Și la noi e noapte, cu Pămînt plin !

MIERCURI 25 DECEMBRIE

— **88 ore 19.** Cosmonauții fac ultimul tur de Lună. După 88 de ore, 19 minute și 30 de secunde de la start, misiunea lui Apollo-8 în jurul Lunei s-a încheiat. Sînt aprinse rachetele cu ajutorul cărora nava revine pe traiectoria Lună-Pămînt.

— **90 ore 50.** Cape Kennedy anunță că operația de smulgere din atracția Lunei a reușit. Aprinderea retrorachetelor nu a durat 3 minute și 18 secunde, conform planului, ci 3 minute și 23 de secunde. În convorbirea cabină-sol se simte oarecare îngrijorare, deoarece Apollo-8 nu mai dispune de rachete de rezervă. Cei trei cosmonauți par a fi epuizați de oboseală și nu ascund starea în care se află. **Bor-**

man : „N-am dormit decît două ore în 24. Acum, Bill va sta de cart. Eu și Jim vom încerca să tragem un pui de somn binemeritat. După aceea, vom încerca să regăsim ciclul normal de dormit".

— **93 ore 02.** Moment dramatic. Timp de 4 minute, Houston încearcă să obțină legătura cu Apollo-8. Semnalul de apel este repetat de 20 de ori, fără succes. În cele din urmă, se aude răspunsul : „Totul în ordine". Un purtător de cuvînt arată că n-a fost vorba de panică, deoarece instrumentele de reperaj și ordinatoarele au semnalat încontinuu nava. Probabil însă că Bill Anders, răpus de oboseală, nu răspunsese la apelul-radio pentru că... atipise.

— **96 ore 34.** La bord totul e normal. Purtătorul de cuvînt de la Cape Kennedy relatează cosmonauților despre felul cum este comentat în toată lumea zborul lor circumlunar. De asemenea, le dă știri de-acasă de la ei.

— **97 ore 20.** Viteza de zbor, înapoi spre Pămînt, crește vertiginos. Acum a ajuns la 44 000 kilometri pe oră. Echipajul, fără a fi prea îngrijorat, cere în repetate rînduri știri despre condițiile meteorologice din zona unde vor ameriza. Li se dau informații reconfortante de către Jerry Carr.

— **100 ore și 12 minute de la start.** Cu toate că dialogul cu Cape Kennedy are acum un caracter pur tehnic, străbat, printre date, semnele unei îngrijorări evidente. Se aud blesteme, ba chiar înjurături, din ce în ce mai numeroase. Problema care preocupă mai mult pe cosmonauți pare fi temperatura interioară și exterioară a cabinei. De fapt, temperatura interioară s-a ridicat, dar nu a depășit limita maximă.

— **103 ore 07.** La bord totul decurge normal, afară de vizibilitatea prin ferestrele 1, 3 și 5, absolut inutilizabile, nici pentru observațiile optice directe, nici pentru fotografiere. Rămîn utilizabile numai 2 și 4. Pe tema aceasta se angajează un dialog activ cu Cape Kennedy. Tehnicienii dau asigurări că au și găsit o soluție pentru... viitoarele cabine.

— **103 ore 14.** Jim Lovell a îmbrăcat harnașamentul medical. Pe minut : 57 bătăi de inimă ; 13 respirații. Se așează la masă cu Bill Anders. Mănîncă friptură de curcan... nedeshidratată. Li se pare cel mai bun prînz din viața lor. În legătură cu aceasta, ei regretă că li s-a făcut o nedreptate bucătarilor de la Cape Kennedy cînd au fost prezentate la TV numai săculețele de material plastic cu alimente deshidratate și n-a fost arătat pieptul de curcan.

— **108 ore 29.** Cosmonauții roagă să li se transmită muzică veselă. Dar la centrul Cape Kennedy tehnicienii încurcă viteza și transmit discurile de 33 de turații pe 45 și invers. Cosmonauții își astupă urechile și protestează zadarnic. Cei de la sol nu-și dau seama de greșeală.

— **111 ore 06.** Echipajul pare a fi epuizat de oboseală. Borman și Lovell dorm. Cape Kennedy lansează apeluri. Răspunde Anders, care transmite informații despre cîteva defecte tehnice de mică însemnătate, la bateriile electrice și la antene.

JOI 26 DECEMBRIE

În tot timpul zilei, Apollo-8 se îndreaptă spre Pămînt. Dialogul cu Pămîntul are, aproape exclusiv, caracter tehnic. Un singur moment important : acela în care trebuie să se hotărască, de către centrul Houston, în ce ocean vor ameriza cosmonauții. Au fost prevăzute două variante. Una în Pacific, cealaltă în Oceanul Indian. După studierea minuțioasă a condițiilor meteorologice, Houston hotărăște să mențină varianta numărul 1 : Oceanul Pacific. În momentul cînd li se comunică zona finală de recuperare, cosmonauții se află la 231 600 de kilometri de Pămînt.

VINERI 27 DECEMBRIE

— **136 ore 41 minute de la start.** În acest moment, a început ultima zi de zbor. Apollo-8 se află la 111 000 de kilometri de Pămînt. Borman semnalează că, de peste douăzeci de minute, nu s-a atins de comenzile manuale. Convorbirile cu Pămîntul devin tot mai lapidare.

— **138 ore 17.** Houston semnalează că de 40 de minute nu a mai putut obține legătura cu Apollo-8. Se pare că toți cei trei cosmonauți dorm. Ordinatoarele indică situație normală. Nu este necesară nici o corectare a traiectoriei.

— **140 ore 40. Borman :** Raport despre starea echipajului. Toți ne-am odihnit efectiv azi noapte și ne simțim foarte bine. Starea morală — bună.

În timpul orelor următoare, convorbirile între Apollo-8 și Pămînt devin și mai rare. În timpul celei de-a 143-a ore de zbor se scurge o jumătate de ceas fără să se schimbe un cuvînt. Viteza navei atinge, în intervalul acesta, 46 000 de kilometri pe oră. La bord totul decurge normal.

— **143 ore 36. Houston :** Apollo-8, avem o informație de transmis. **Borman :** O clipă, să iau un creion. **Houston :** Iată indicațiile pentru amerizarea în Pacificul central : 357 152 359 146 229 00 268 plus 0813 minus 16503 065 36 221 645 121 22 36301 146 14 00 28. Zedia persi up 165 right 34 up. Roll 308 pitch 209, yaw 357. **Borman.** Mulțumesc. Înțeles.

De fapt, începînd din momentul transmiterii acestui mesaj, pilotarea lui Apollo-8 este asumată, în întregime, de centrul Houston. Ultimul modul de serviciu al navei spațiale este abandonat după 145 de ore și 45 de minute de zbor. Ansamblul Apollo-Saturn cîntărea, în momentul startului, aproape 3 milioane de kilograme. Acum, ceea ce revine spre Pămînt, cabina cu cei trei cosmonauți, cîntărește numai cinci mii de kilograme. Din clipa intrării în straturile atmosferei dense, cabina rămîne mută. Căldura infernală ce-o învăluie provoacă ionizarea intensă a mediului imediat înconjurător și întrerupe cu desăvîrșire orice radiocomunicație...

În momentul cînd un elicopter de pe „Yorktown" a luat la bordul lui pe cei trei cosmonauți, pilotul, Donald S. Jones l-a felicitat pe Borman pentru precizia aproape matematică a amerizării. Borman i-a răspuns : „N-am nici un amestec. Totul a fost automat".

APOLLO-9 PREFAȚĂ PENTRU ALUNIZARE

De trei zile, nava cosmică americană Apollo-9 se află în zbor circumterestru și, în ipoteza că programul său va fi îndeplinit întocmai, va evolua în spațiu încă o săptămînă. Întîrziat, la pornire, din cauza fragilității materialului uman, Apollo-9 a și început să execute, pe cer, o serie de performanțe foarte ambițioase și, evident, primejdioase, care prefațează coborîrea unui echipaj pe Lună, proiectată pentru mai sau iunie.

Lansat în condiții bune de o rachetă Saturn V perfecționată, sistemul Apollo-9 are la bord trei cosmonauți — James McDivitt, David Scott, Russell Schweickart — și e constituit din trei module : cabina de pilotaj și locuit, modulul mecanic, înzestrat cu rachete propulsoare și, în sfîrșit, modulul de alunizare, construcție bizară, care face impresia, cel puțin la prima vedere, că provine din poveștile de știință-ficțiune.

Acest al treilea component al sistemului este, în fond, motivul pentru care evoluează Apollo-9. Directorii N.A.S.A. au considerat că, mai înainte de a trimite oameni pe Lună, se impune experimentarea aparatajului de alunizare în apropierea Pămîntului (unde ar fi posibilă, teoretic, o tentativă de salvare în cazul unui accident). A doua experiență, dacă va mai fi necesară, se va desfășura cu ajutorul navei Apollo-10, în apropierea imediată a Lunii. În cazul cînd experimentul actual va da rezultate bune, concludente, s-ar putea ca Apollo-10 să treacă direct la alunizarea primilor oameni.

Cea dintîi manevră a lui Apollo-9, făcută la aproximativ două ore după start, a fost un fel de „salt mortal imponderabil". Cabina cu cei trei piloți s-a desprins de restul rachetei, s-a dat peste cap și s-a apropiat, din nou, de treapta a treia, de data aceasta cu vîrful conului spre ea. Treapta 3 s-a deschis, ca o magazie spațială, și a lăsat să iasă „modulul lunar" pe care Apollo-9 l-a ancorat în vîrful său. Au urmat operații foarte delicate : stabilirea comunicației între cabină și modul, conexarea comenzilor, a releurilor electrice. Mc Divitt și Schweickart s-au mutat în modulul lunar, au verificat sistemul lui de pilotare, apoi Schweickart a ieșit în spațiu, a controlat legăturile exterioare și, după o evoluție îndelungată a revenit în interior, dar nu în modulul lunar de unde plecase, ci în cabina unde-l aștepta David Scott.

Azi, dacă toate manevrele programate vor fi îndeplinite corect, modulul lunar avînd pe cei doi piloți ai săi la bord va încerca experința cea mai importantă : se va desprinde de Apollo-9, se va depărta pînă la 160—170 de kilometri de navă și va simula, în manevre manuale și automate, apropierea de Lună, aselenizarea, decolarea și revenirea spre cabina-mamă.

De reușita acestor manevre complicate, și mai cu seamă delicate, depinde viitorul programului american de alunizare.

Le Monde

PARIS

EŞECUL LUI O'NEILL

Terence O'Neill (centru), premierul nord-irlandez, la o reuniune electorală

CONTRAR AŞTEPTĂRILOR, căpitanul O'Neill, primul ministru al Irlandei de Nord, a pierdut dificila partidă pe care o acceptase provocînd alegerile generale, acţiune de la care se aştepta în primul rînd la o diminuare a adversarilor din sînul propriului partid.

Bătălia politică se desfăşura mai ales în jurul a 15 locuri pentru care candidatul oficial al partidului majoritar unionist era cîte un adversar al căpitanului O'Neill şi unde se prezenta contra lui un candidat favorabil primului ministru. Or, numărul adversarilor premierului în parlament a ajuns la cifra 11 — între aceştia fiind şi vechii săi rivali Faulkner şi Craig — şi nu la 9, cum se sperase. De fapt, autoritatea primului ministru a fost serios zdruncinată chiar în propria sa circumscripţie din Bannside, unde reverendul Paisley, liderul extremiştilor protestanţi, a obţinut o cifră neaşteptată — 6 331 de voturi contra 7 765 obţinute de O'Neill.

Alegerea de la Bannside prezintă o dublă semnificaţie. Nu numai pentru că ea pune în lumină amploarea opoziţiei protestante, dar numărul de voturi obţinute de candidatul catolic indică în mod clar că alegătorii catolici nu şi-au schimbat preferinţa politică. Se poate merge şi ceva mai departe. Catolicii n-au votat pentru protestanţii moderaţi, partizani ai lui O'Neill şi, în numeroase cazuri, au preferat să-i susţină pe tinerii militanţi ai noului partid catolic. Astfel, extremele cîştigă în amîndouă cazurile în detrimentul moderaţilor şi lupta politică îşi păstrează caracterul clasic de confruntare între „galbenii" protestanţi şi „verzii" catolici.

În ciuda violenţei pasiunilor care s-au manifestat în cursul campaniei electorale, alegerile au decurs într-o atmosferă de calm. Participarea la scrutin, care a atins aproape 80 la sută din lista celor înscrişi, a demonstrat elocvent interesul pe care consultaţia l-a suscitat în jurul electoratului. Plasată la încrucişarea drumurilor între un trecut stagnant şi modernizarea instituţiilor sale, ţara s-a găsit aruncată, în acelaşi timp, într-o criză generală a partidelor, ceea ce a dus la o libertate fără precedent în exprimarea voinţei naţionale. Dar, curînd, rodul acestei libertăţi a fost confuzia. Zece partide sau mişcări, mai mult sau mai puţin organizate, fără a vorbi de candidaţii independenţi, şi-au disputat cele 45 de locuri contestate.

S-ar putea crede că, acum, îi va fi greu căpitanului O'Neill să se menţină la putere. Dar nici nu este sigur că adversarii din sînul partidului unionist majoritar, ei înşişi divizaţi, pot ajunge să formeze un guvern. Unioniştii nu sînt, de altfel, la prima lor criză internă. De mai multe ori în trecut, ei şi-au reconstituit unitatea imediat după lupte violente. Ei se vor _strădui, fără îndoială, să o refacă şi de data aceasta. Numele care revine cel mai des în discuţiile privind preşedinţia unui alt guvern este cel al lui Faulkner, fost ministru al comerţului şi fost prim-adjunct al lui O'Neill.

● **contrapunct**

James Reston

ZIUA ÎN CARE A IEŞIT LA IVEALĂ ADEVĂRUL

Zilele trecute, senatorul Edward M. Kennedy din Massachusetts, în vîrstă de 37 de ani, a dezvăluit revistei „Look" că nu a candidat anul trecut la preşedinţie deoarece era prea tînăr, prea lipsit de experienţă şi prea vulnerabil. Cîteva zile mai tîrziu, senatorul John J. Williams din Delaware, în vîrstă de 66 de ani, a declarat că nu intenţionează să candideze anul viitor, pentru a fi reales, deoarece este prea bătrîn.

Această uimitoare năvală de sinceritate generează posibilităţi fascinante. Ce s-ar întîmpla dacă acest lucru ar deveni molipsitor şi dacă fiecare ar începe să spună adevărul în public despre propriile sale slăbiciuni ?

Senatorul Jacob K. Javits din New York : „Vorbesc prea mult. Nu ştiu ce se întîmplă cu mine, dar am impresia că nu izbutesc să mă stăpînesc de a vorbi tot timpul despre aproape orice. La sfatul soţiei mele, am hotărît să-mi ţin gura timp de o săptămînă întreagă, începînd chiar de acum".

J. Edgar Hoover : „Am stat prea mult la F.B.I., şi, deoarece nici un preşedinte din cele două partide nu pare să aibă curajul de a mă concedia, plec singur".

Vicepreşedintele Spiro Agnew : „Acum, cînd îmi dau seama de răspunderile teribile ale acestei funcţii, nu mă pot opri să mă întreb dacă oamenii care m-au ales s-au orientat cu adevărat bine".

Senatorul Everett McKinley Dirksen : „După mai mult de un sfert de secol în Congres şi după o atentă autoanaliză, am hotărît că prea m-am eternizat aici".

Preşedintele Richard Nixon : „De ce nu mi-a spus nimeni că totul este cu mult mai complicat decît credeam ?".

Preşedintele Lyndon B. Johnson : „Încep să mă întreb dacă am avut întotdeauna dreptate în aprecierile mele cu privire la Vietnam".

Dean Rusk : „Şi eu".

Preşedintele Congresului, John W. McCormack (în vîrstă de 78 de ani) : „Trebuie să admit că există o doză de adevăr în sugestia senatorului Williams că membrii Camerei Reprezentanţilor ar trebui obligaţi să se retragă la vîrsta de 68 de ani, dar sînt bucuros că n-a avut această idee admirabilă cu zece ani în urmă".

Ministrul apărării, Melvin Laird : „Ar fi bine să am grijă cînd pledez în favoarea sistemului nostru de rachete antibalistice. Ar putea fi Playa Giron a noastră".

Primarul John Lindsay din New York : „Mă întreb cum am intrat în toată încurcătura asta ?"

George Wallace : „Uneori mă întreb cum de am ajuns atît de departe cu atît de puţine calităţi".

Hubert Horatio Humphrey : „Pot spune că este într-adevăr foarte plăcut să fii acasă, dar... dar, dacă numai..."

Senatorul Edward Kennedy : „Şi totuşi, ar fi trebuit s-o fac".

Senatorul Williams : „Desigur, la 67 de ani îmi voi schimba poate părerile".

James Reston : „Scuzaţi-mă, sînt într-adevăr un neobrăzat".

(Din International Herald Tribune)

Simpatiile sale pentru unele revendicări catolice sînt totuşi greu de acceptat de către protestanţii extremişti, încurajaţi de relativul succes al reverendului Paisley.

La Londra, rezultatele au fost primite cu nelinişte. Au existat temeri că datorită impasului politic ar putea debuta la Ulster o perioadă incertă, marcată de demonstraţii şi chiar ciocniri între comunitatea protestantă şi cea catolică. În acest caz, în virtutea puterilor pe care şi le-a rezervat, guvernul de la Londra ar fi putut ajunge la intervenţia directă, ceea ce s-a căutat să se evite întotdeauna.

mondo nuovo

ROMA

ULTIMUL INTERVIU AL LUI MONDLANE

Asasinarea lui Eduardo Mondlane, preşedintele Frontului de Eliberare din Mozambic, nu poate să stăvilească eroica luptă pentru independenţă a poporului mozambican. O încărcătură de exploziv a dezintegrat practic biroul liderului mozambican chiar în momentul în care acesta se afla la masa de lucru. Născut în urmă cu 49 de ani, Mondlane a studiat în Portugalia şi Statele Unite unde, foarte tînăr, după ce şi-a luat doctoratul în sociologie, a obţinut o catedră universitară. Conducător de seamă al luptei poporului său împotriva colonialismului portughez, Mondlane a devenit, în ultimii ani, una din marile personalităţi politice ale continentului african. L-am întîlnit pe Mondlane la conferinţa de solidaritate cu lupta împotriva colonialismului desfăşurată recent la Khartum, cu care prilej i-am solicitat un interviu.

MONDO NUOVO. Se vorbeşte, în ultima vreme, despre o adevărată „ofensivă economică", din partea unor puteri occidentale, în ce priveşte Mozambicul. E clar că Portugalia nu poate să susţină singură efortul războiului său colonial. Încearcă deci Lisabona să intereseze în economia mozambicană o serie de alte ţări, tinde ea să internaţionalizeze conflictul ? Cum se materializează această penetraţie neocolonială ?

EDUARDO MONDLANE. Inainte de toate, trebuie să mă refer la proiectul construirii marelui dig de la Cabora Basa, pe fluviul Zambezi. El va costa mai mult de 300 milioane de dolari ; în finanţarea sa sînt interesate, alături de R.S.A. şi Statele Unite, şi cîteva ţări vest-europene. În legătură cu aceasta e semnificativ un fapt : la un moment dat, şi din Suedia urma să se furnizeze capital Portugaliei pentru realizarea acestui proiect. Atunci, noi am făcut o intervenţie directă pe lîngă guvernul suedez în vederea renunţării la această finanţare. Acum, la Stockholm, se pare că se ia în consideraţie această eventualitate. E un exemplu. Alteori ne adresăm direct firmelor care se interesează de colaborarea cu Lisabona, avertizîndu-le asupra pericolelor la care se expun investindu-şi capitalurile într-o afacere de acest gen.

M. N. Ce efecte va avea construcţia digului de pe Zambezi ?

E. M. Irigarea unui foarte vast teritoriu în centrul ţării ar trebui să determine — după proiectul portughezilor şi sud-africanilor — o masivă emigrare de colonişti, aproximativ un milion de persoane, care ar urma să formeze un fel de stavilă împotriva dezvoltării luptei poporului nostru. Trebuie să spun însă că cele cîteva zeci de mii de coloniştii care au venit în Mozambic pînă acum au preferat să părăsească ţara şi să plece în alte zone, considerate mai sigure. E un indiciu că programul Lisabonei nu funcţionează la perfecţie.

M. N. Din toate acestea, se înţelege cît de lungă şi grea va fi lupta poporului dv.

E. M. Principala speranţă de victorie a Africii stă în lupta tuturor mişcărilor de eliberare naţională din sudul continentului — din Angola, Zimbabwe, Mozambic, Namibia, R.S.A.

M. N. Premierul portughez Caetano a cerut oficial extinderea ariei de acţiune a N.A.T.O. asupra aşa-ziselor provincii de peste mare. Ce părere aveţi ? Credeţi că e posibil un proiect de acest gen ?

E.M. Obiectiv, cred că nu. Dacă unele ţări sînt dispuse să dea un ajutor concret Portugaliei în războiul său colonial, nu văd cum asemenea ţări ar putea adera oficial la o alianţă cu o atît de marcată amprentă colonialistă. Mai ales guverne ca cel olandez sau norvegian s-ar găsi în faţa unui puternic curent de opinie publică împotriva unei asemenea politici. Apoi, nu văd cum Statele Unite, ţinînd seama de poziţia Franţei faţă de N.A.T.O., îşi pot permite alte defecţiuni în interiorul alianţei atlantice.

M. N. S-a spus că mişcarea de eliberare naţională din Mozambic a avut un moment de slăbire a activităţii cu un an şi jumătate în urmă. Acum şi-a recăpătat vigoarea şi continuă să se intensifice. Ce puteţi spune despre aceasta ?

E. M. In realitate, nu a existat o stagnare a mişcării noastre. Criza, dacă de criză se poate vorbi, s-a datorat extinderii zonei eliberate. Ceea ce a pus probleme de ordin strategic, dar nu şi politic.

M. N. Care e actuala fază a luptei ?

E. M. Cînd am început acţiunile militare la 25 septembrie 1964, număram în rîndurile noastre 250 de oameni. Acum sîntem peste 15 000. Controlăm o treime din teritoriu. Lupta continuă victorioasă, din zonele de nord spre cele din sud.

M. N. Care sînt pînă în acest moment zonele eliberate de patrioţii mozambicani ?

E. M. Regiunile din Niassa şi Cabo Delgado. În altă zonă, în nord, în apropierea graniţei cu Zambia, se duc lupte chiar în această perioadă, şi cu mari succese. Pînă anul trecut lăsam încă în spatele nostru unele detaşamente portugheze. Astăzi sîntem complet stăpîni pe teren. Portughezii sînt totdeauna în faţă şi niciodată în spatele nostru.

epoca

MILANO

UN REGIM ÎNVECHIT

ÎN FIECARE NOAPTE, la Madrid sau Barcelona, zeci şi sute de persoane, intelectuali, muncitori, studenţi, sînt treziţi brusc şi unii dintre ei sînt constrînşi la domiciliu forţat în sătuleţele pierdute din Sierra, alţii sînt condamnaţi la muncă silnică. În fiecare dimineaţă alte persoane află că şi-au pierdut postul sau funcţia oficială.

Caracteristica dominantă a situaţiei spaniole este extrema învechire a regimului, o învechire care a devenit patetică. Primul între cei vechi este generalul Francisco Franco de Bahamonde. În prezenţa străinilor, el îşi susţine mîna dreaptă cu cea stîngă pentru a-şi ascunde tremuratul. Regimul lui Franco e o mostră a defectelor : ipocrizie, falsă indulgenţă, indecizie, reacţii disproporţionate. În 1966 a fost admisă libertatea presei. Dar cele 64 de articole ale decretului se referă la o aşa-zisă libertate ; articolul doi punînd ca limite: respectul faţă de morală şi de principiile Mişcării naţionale, menţinerea ordinii publice. Acum doi ani a fost creat „tribunalul ordinii publice" ai cărui judecători sînt numiţi de guvern. Toate infracţiunile socotite politice (înainte judecate de un tribunal obişnuit) vor fi considerate ca tentative de tulburare a ordinii publice şi deferite acestui tribunal.

Nu de mult şi legile, care teoretic recunoşteau o anume libertate, au fost suspendate. Regimul dictatorial s-a lansat din nou în represalii. Era, într-adevăr, în pericol ? După toate indiciile, se pare că nu. Dar evenimentele recent petrecute au la baza lor iniţiativa unui grup de miniştri care vor să ţină cont de anumite realităţi. Prima : Franco este cuprins de imobilitate absolută şi cu el şi mişcarea franchistă care a inclus toate forţele politice care au acceptat regimul (spaniolii spun că ţara lor a ob-

ţinut premiul Nobel pentru fizică, pentru că a găsit modalitatea de a face imobilă „mişcarea franchistă")... A doua realitate este că devine tot mai greu să fii de centru stînga în economie şi de extremă dreaptă în politică, şi că este necesar să se depăşească contrastul dintre un stat „congelat" şi o societate care înaintează. Din acest grup fac parte ministrul comisar pentru planul dezvoltării — Laureano Lopez Rodo — omul de încredere al vicepreşedintelui — amiral Carrero Blanco, ministrul lucrărilor publice, Silvao, ministrul educaţiei, Villar Palasi, şi ministrul informaţiilor, Fraga Iribarne, cel mai abil şi mai activ. Grupul miniştrilor s-a gîndit să dea coroana Spaniei tînărului Juan Carlos de Bourbon şi să numească un nou preşedinte al Consiliului. Dar nu e clar dacă aceste personaje în planul miniştrilor trebuie să ocupe efectiv tronul şi puterea în timp ce Franco e încă în viaţă sau după moartea sa. Preşedinte al Consiliului de miniştri ar putea fi amiralul Carrero Blanco, dar şi fostul ministru al muncii, Girón, sau Ullastres, tot fost ministru, fidel lui Franco dar în acelaşi timp un om al epocii sale.

Pentru a-l determina pe Franco să accepte o schimbare de profunzime, trebuie eliminat orice impediment, trebuie tăiat de la jumătate cel mai mic „dar..." Unele cercuri politice madrilene, din aspiraţia lor spre modernitate şi din dorinţa de a insera Spania între naţiunile evoluate, sînt contrariate de ideea perpetuării acestui guvern învechit. Pentru a depăşi faza, se preconizează reîntoarcerea unui rege maleabil şi idilic (dacă e posibil). Obstacolul era Juan de Bourbon, tatăl lui Juan Carlos exilat în Portugalia... Rău văzut de extrema dreaptă, el a afirmat adesea că nu acceptă să fie desemnat de Franco , deoarece ascensiunea lui la tron e istoric legitimată. Şi Juan de Bourbon este capul dinastiei.

Miniştrii l-au împins atunci pe tînărul Juan Carlos să se prezinte răsunător şi surprinzător drept candidat : „Sînt dispus — a declarat acesta — să accept fără condiţii toată legislaţia actuală a statului şi nu am nevoie de nici o permisiune paternă". Dar Juan de Bourbon a declarat ca legitimă succesiunea sa avertizîndu-şi la 12 octombrie 1968 fiul să respecte dinastia. Astfel, manevra miniştrilor a fost dejucată şi chestiunea a rămas în suspensie.

Pe alt plan, în rîndurile unei mari părţi a populaţiei cresc nemulţumirile iar orice aspiraţii democratice au fost înăbuşite. Totul e controlat de Falangă, iar liberalismul ultimilor ani nu a fost decît masca unei dictaturi. Opoziţia faţă de regim există şi ea poate izbucni oricînd din mii de cratere.

În acest timp, El Caudillo se gîndeşte că e foarte dificil să-şi lase postul unui militar. Unui rege — da, dar nu unui militar. Generalii însă aşteaptă un moment prielnic pentru a impune regimului o netă cale spre dreapta şi totodată pentru a combate manevra miniştrilor favorabili lui Juan Carlos. Nu sînt singuri ; îi ajută Solis, secretarul Falangăi, Gomez Arroyo Carlos Ruiz, şeful militar al Saragozei. Au avut şi au încă un inspirator în persoana lui Blas Pinar care pare a fi cel mai fanatic dintre ei. Momentul a apărut la sfîrşitul lui '68 şi începutul lui '69. Vocile care cereau o adevărată liberalizare au devenit din ce în ce mai numeroase şi tulburările studenţeşti s-au înmulţit. Generalii erau gata să înlăture orice liberalizare de tendinţă democratică a grupurilor socialiste de orice orientare, a catolicilor antifascişti din Opus Dei, a clerului (azi tot mai opus regimului), a comuniştilor, a salariaţilor şi muncitorilor. Este o adevărată contestaţie dar care a furnizat generalilor cel mai bun pretext.

La 24 ianuarie, aceştia, într-o întrunire cu Franco, au prospectat necesitatea unei operaţii masive de represalii împotriva studenţilor şi i-au cerut să proclame starea excepţională. Franco a înţeles imediat că o împotrivire ar fi declanşat de îndată un conflict. A acceptat anumite compromisuri cu intenţia de a nu da posibilitatea militarilor de dreapta să protesteze. Rezultatul compromisului Franco — generali a fost declararea stării excepţionale.

Franco acum a închis orice posibilitate de acţiune militarilor extremişti, cît şi miniştrilor liberalişti. Încercînd să echilibreze aceste forţe ale jocului într-un mod în care rezultatele să ducă la o cît mai mare imobilitate posibilă, el a pus pe tapet şi problema succesiunii, pentru că, după medicii săi, Franco trebuie să se gîndească la această problemă în fiecare dimineaţă. În ce priveşte starea excepţională, se vorbeşte de o anume intenţie de a o prelungi.

Brunello VANDANO

THE GUARDIAN
LONDRA

REVENIREA LA POLITICĂ ÎN PAKISTAN

PROMISIUNEA preşedintelui Ayub Khan de a abdica este o parte a unei schimbări la fel de profundă şi aproape la fel de neaşteptată ca şi aceea care l-a adus la putere cu 11 ani în urmă.

A fost o schimbare rapidă. Cînd Bhutto, fostul ministru de externe care s-a alăturat opoziţiei, a fost închis în noiembrie trecut, guvernul a considerat, după cît se pare, că acesta, întocmai ca toţi ceilalţi oameni politici, trebuia considerat drept un agitator fără o priză reală în masă. De atunci încoace, 76 de persoane au fost ucise în cursul unor tulburări atît de ample încît ele au reprezentat o largă mişcare politică (deşi nu i se poate da calificativul de naţională, căci ţărănimea a rămas neimplicată). Hotărîrea preşedintelui de a nu candida din nou în anul viitor reprezintă doar ultima dintr-o serie de concesii rapide făcute criticilor săi. El a desfiinţat starea de alarmă care durează de patru ani, l-a eliberat pe Bhutto şi s-a oferit să se întîlnească cu opoziţia în cadrul unei conferinţe. În acest scop, el i-a eliberat chiar din închisoare pe liderii Ligii Awami care urmau să fie judecaţi pentru conspiraţie împotriva statului. Dar toate acestea s-au dovedit insuficiente şi atît Partidul Poporului al lui Bhutto cît şi Liga Awami nu au acceptat să participe la convorbiri. Acum pare să fi fost făcută ultima concesie.

Preşedintele Ayub Khan

Dacă hotărîrea este o concesie de om de stat, de felul celei atribuite preşedintelui Johnson cînd acesta a adoptat o atitudine similară anul trecut, sau doar o resemnare în faţa inevitabilului, este o chestiune academică. Deocamdată, este adevărat că opoziţia fragmentată a găsit o unitate de scop, parţială şi temporară, doar în a căuta să pună capăt regimului.

După succesele obţinute în ultimele luni, grupurile de opoziţie reprezintă sectoare largi ale opiniei publice urbane. Popularitatea personală a preşedintelui Ayub îşi are rădăcini îndeosebi la sate, dar Liga Musulmană condusă de el nu a reuşit să-şi recruteze aderenţi în oraşe. Bhutto a învăţat din acest lucru, dar el trebuie să concureze şi cu alţii care activează pe acelaşi tărîm. După cît se pare, Bhutto doreşte să revitalizeze poziţia Pakistanului în conflictul cu India privitor la Caşmir, să părăsească Commonwealth-ul şi să naţionalizeze toate industriile, cu excepţia celor „eficiente". El vrea să arate că o asemenea formulă este de natură să vindece răul mai adînc care stă la baza actualelor tulburări. Corupţia, concentrarea bogăţiei, neglijarea relativă a Pakistanului răsăritean — acestea şi alte rele vor necesita programe politice care urmează să fie verificate în alegeri. Armata va reprezenta un factor a cărei atitudine nu poate fi prevăzută ; ea s-ar putea arăta înclinată să-l sprijine pe mareşalul aviaţiei Asghar Khan, de nuanţă mai conservatoare, care de curînd şi-a format propria sa opoziţie.

Indiferent de ce s-ar întîmpla, tranziţia va fi dificilă.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

BOSTON

MILITARII BRAZILIENI ŞI OPOZIŢIA

ÎN BRAZILIA, cea mai mare ţară latino-americană, guvernarea civilă a încetat practic să mai existe, ca rezultat al evenimentelor din decembrie, iar controlul militar asupra acestei ţări, cu o populaţie de 90 de milioane de locuitori, a fost intensificat. În consecinţă, există puţine şanse în ce priveşte o opoziţie politică şi cu atît mai puţine pentru o intensificare a acesteia.

În condiţiile limitării libertăţii presei prin introducerea cenzurii şi ale arestării sau anchetării unor conducători politici civili, armata rămîne singura forţă politică legală din Brazilia. Ea este puternic divizată între adepţii liniei dure şi ai unei orientări mai flexibile. Primii doresc o înlăturare riguroasă a tuturor conducătorilor civili şi speră să rămînă la putere pentru o perioadă de timp nelimitată. Adepţii liniei moderate au o orientare mai constituţională şi doresc să cedeze curînd puterea, potrivit normelor tradiţionale în vigoare în Brazilia.

În sfera vieţii economice, situaţia este confuză. Guvernul militar, care a condus ţara timp de aproape cinci ani, a realizat unele progrese economice, a redus inflaţia şi a pus capăt astfel cauzelor haosului economic în care se zbătea Brazilia înaintea loviturii militare din aprilie 1964. De asemenea, există tot mai multe dovezi că numeroşi conducători militari doresc să efectueze schimbări substanţiale în practicile economice şi să-i pedepsească pe cetăţenii care s-au îmbogăţit în mod ilegal în decursul anilor. Dar, în acelaşi timp, se fac auzite glasuri împotriva intereselor cercurilor de afaceri străine în Brazilia, şi aceste proteste sînt în creştere.

Pe tărîm social, există puţine dovezi ale unui progres în ultimii cinci ani de guvernare militară. Dacă se ia în considerare creşterea populaţiei, necesităţile învăţămîntului, construcţiei de locuinţe şi altele apar astăzi mai stringente decît acum cinci ani.

Situaţia acestei ţări, după scurgerea a cinci ani de guvernare militară, este deci complicată şi complexă. O serie de conducători militari nu sînt siguri în momentul de faţă dacă au procedat bine în 1964 preluînd puterea, iar mulţi lideri civili sînt de acord cu această părere. Unii brazilieni sînt totuşi în favoarea guvernului militar, în pofida imperfecţiunilor sale evidente şi nu doresc o revenire în curînd la un guvern civil. Din acest grup fac parte un număr important de oameni de afaceri şi de conducători ai vieţii bancare, care dezaprobă nesiguranţa politicii economice a fostelor guverne. Ei nu sînt prea îngrijoraţi de ameninţarea cu începerea unor cercetări în ce priveşte situaţia impozitelor lor şi a altor aspecte ale situaţiei financiare. Totuşi, acea grupare de militari care se face din ce în ce mai mult auzită este hotărîtă să îndeplinească acest fel de verificare.

Pentru mulţi brazilieni cu o orientare democratică, controlul militar tot mai intens este împovărător. Mai ales după incidentele de la mijlocul lui decembrie, care au avut consecinţe asupra civililor, politicienilor şi ale altor cetăţeni. Acele evenimente au avut ca urmare nu numai suspendarea Congresului şi epurarea a 50 de lideri politici, dar şi anularea unor paragrafe din constituţie şi o cenzură severă asupra presei, radioului şi televiziunii. Arestările se numără cu sutele şi poate, dacă unii comentatori sînt bine informaţi, cu miile. Incidentele de la mijlocul lui decembrie au fost foarte aproape de o lovitură în cadrul guvernului militar, „o revoluţie de palat", care a reuşit nu să-l înlocuiască pe mareşalul Costa e Silva, ci să schimbe în parte orientarea guvernului militar.

În momentul de faţă, este departe de a fi limpede pe ce cale vor merge militarii în Brazilia. Lupta pentru putere din cadrul conducerii militare lasă multe lucruri neclarificate. Există o veche zicătoare, potrivit căreia Brazilia este ţara viitorului, dar că acest viitor este totdeauna mîine. Exact în momentul de faţă brazilienii nu sînt siguri ce le va aduce viitorul şi există mulţi în Brazilia care au îndoieli serioase în ce priveşte ziua de mîine.

James Nelson GOODSELL

RELAZIONI INTERNAZIONALI

SETTIMANALE DI POLITICA ESTERA

MILANO

TRATATIVE PAN-MAGHREBIENE

DIN 1965, politica externă a Algeriei s-a exercitat, în mod voit, în mai multe direcţii. Am asistat mai întîi la o violentă ruptură a raporturilor diplomatice cu Franţa. Cu acea ocazie, Algeria, după o scurtă perioadă de izolare, a încercat o apropiere cu ţările limitrofe, în numele alianţei cu popoarele arabe. Contactele au fost însă întrerupte brusc, o dată cu ascuţirea tensiunii pentru sistematizarea liniilor de frontieră, iar Boumedienne s-a apropiat din nou de Franţa reglînd disputa privind exploatarea zăcămintelor miniere şi întreprinderile franceze naţionalizate de guvernul algerian. În sfîrşit conflictul arabo-israelian din iunie 1967 a scos încă o dată în relief divergenţele existente între statele maghrebiene. Proiectul unităţii maghrebiene părea atunci cu totul abandonat. Pe neaşteptate, de cîteva săptămîni, aceeaşi Algerie pare că a reluat vechiul proiect şi totul lasă să se întrevadă că guvernul e hotărît să restabilească strînse raporturi de prietenie cu celelalte ţări ale Maghrebului. Acestea din urmă, la rîndul lor — judecînd după primele reacţii cunoscute — nu ar fi împotriva unor reluări de contacte cu Algeria.

Regele Marocului, Hassan al II-lea, şi preşedintele Boumedienne, cu prilejul vizitei făcute în ianuarie la Rabat de şeful statului algerian

Care sînt faptele? La 5 februarie, la sfîrşitul unei reuniuni ţinute la Alger de experţi ai sectorului petrolifer, a fost dat publicităţii un comunicat în care se anunţă că Algeria şi Tunisia au convenit să colaboreze strîns pentru exploatarea în viitor a resurselor petrolifere din zona El Borma, un teritoriu împărţit practic în două de linia de graniţă. Pe lîngă constituirea unui comitet permanent însărcinat cu rezolvarea posibilelor neînţelegeri în domeniul economic, s-a hotărît ca producţia petroliferă extrasă din partea algeriană a teritoriului El Borma — a cărui producţie anuală e evaluată la aproximativ un milion şi jumătate de tone — să fie îndreptată spre conducta In Amenas-Skhirra, printr-un racord care trece pe teritoriul tunisian. Soluţia adoptată permite societăţii naţionale petrolifere algeriene SONATRACH să evite greutăţile construcţiei unei noi conducte prevăzute pentru acest an, care ar fi legat Haored, El Hamra şi Skikda. De noul acord s-a declarat mulţumită şi societatea petroliferă naţională tunisiană, SITEP, care exploatează în colaborare cu grupul italian ENI zăcămintele din partea tunisiană a zonei El Borma, calculate la circa două milicane şi jumătate de tone pe an.

La întîlnire, s-a hotărît studierea posibilităţii de a transporta gazul metan algerian pe teritoriul tunisian. Comitetul permanent, pe lîngă rezolvarea neînţelegerilor economice, va avea sar-

cina să întocmească un program şi mai amplu de schimburi între respectivele produse : ceea ce ar trebui să aducă şi înlăturarea unor bariere vamale şi semnarea unor acorduri financiare. Un protocol semnat la sfîrşitul reuniunii indică un volum de schimb între cele două ţări de 85 milioane dinari, adică triplu de cît era pînă atunci.

Neînţelegerile cu Marocul, care se bazau în special pe trasarea liniilor de frontieră, au fost oarecum rezolvate prin semnarea, la 15 ianuarie, a unui tratat de cooperare şi solidaritate ca rezultat al acordurilor intervenite la Ifrane, în Maroc, între delegaţia algeriană condusă de Boumedienne şi cea marocană condusă de regele Hassan al II-lea. După ani de zile de dispute provocate de fîşia de teritoriu Gara Djebilet, foarte bogat în petrol, Marocul şi Algeria au hotărît, în sfîrşit, să o exploateze în comun. Şi de data aceasta, criza dintre Rabat şi Alger, care a atins apogeul în primele luni ale anului 1967, a fost rezolvată prin soluţii de ordin politic. Comunicatul final redactat după întîlnire, dar cunoscut numai la 5 februarie, lasă să se înţeleagă că o dată cu acordul economic a fost abordată şi posibilitatea unei mai strînse colaborări politice. În proiectul unei noi uniuni maghrebiene — în afară de Mauritania, care încă nu a răspuns oficial — e interesat şi guvernul Libiei. Ministrul marocan al turismului, Ahmed Alaoui, la întoarcerea dintr-o vizită oficială făcută regelui Idris, căruia îi încredinţase un mesaj al regelui Hassan al II-lea, a declarat la 10 februarie că „regele Idris al Libiei e favorabil ideii unei conferinţe la nivel înalt a şefilor statelor maghrebiene".

ELITE

CARACAS

PETROLUL — CONSTANTĂ NAŢIONALĂ

UNA DINTRE problemele căreia va trebui să-i facă faţă noul preşedinte al ţării cu mai multă vigoare şi hotărîre este cea referitoare la petrol. Pentru ce ? Pentru că de această resursă naturală depinde întreaga economie naţională. Preşedintele Caldera a anunţat în programul său de guvernămînt că politica petrolieră va fi rezultatul unei consultări pe scară naţională, la care vor participa toate sectoarele interesate în dezvoltarea, conservarea şi exploatarea acestei bogăţii. Dar răspund condiţiile actuale ale pieţei aspiraţiilor dr. Caldera ? În prezent, panorama petrolieră este nu numai complexă, dar şi delicată, în special pentru Venezuela. Cauzele ? Multiple. În primul rînd, cele legate de piaţa nordamericană ; perspectiva de a nu se permite importul de combustibil cu conţinut înalt de sulf şi, peste toate acestea, poziţia consecventă a producătorilor independenţi, indiferent de loc, de a impune cele mai severe restricţii importului de ţiţei, mai ales cînd provine din Venezuela.

Pe plan naţional, situaţia este de asemenea complicată. Preşedintele Caldera se află în faţa unei necunoscute care nu se ştie cînd şi cum se va rezolva : expirarea concesiunilor în 1983 şi stabilirea unei politici determinate în materie de petrol. Depindem încă de clarificarea noilor contracte de serviciu, formula cea mai viabilă pînă în prezent pentru a înlocui concesiunile.

Realitatea este că companiile petroliere au concesionată în Venezuela o suprafaţă cu puţin mai mică de 2,9 milioane hectare, dintre care nici 20 la sută nu sînt explorate şi doar 15 la sută sînt în exploatare. Cu toate acestea, se apreciază că, de mai bine de 15 ani, extracţia a scăzut brusc, cu excepţia sporului înregistrat în anii 1957—1958. Diminuarea activităţii extractive s-a repercutat asupra întregii industrii şi în special asupra forţei de muncă. Dacă în 1957, întreprinderile petroliere asigurau locuri de muncă pentru 45 000 de muncitori, în prezent capacitatea de absorbţie a acestei ramuri s-a redus la mai puţin de 22 000 de oameni.

În ceea ce priveşte politica petrolieră a statului, Corporaţia Venezueleană a Petrolului (C.V.P.) joacă un rol deosebit de important în cadrul noilor coordonate. Obiectul C.V.P. constă în întărirea sa progresivă prin pregătirea elementului uman solicitat de industrie, creşterea participării sale la comerţul exterior, sporirea şi consolidarea sa ca factor dinamic al politicii petroliere a ţării şi pregătirea terenului, cu urgenţa care se impune, pentru crearea de noi ramuri adiacente industriei petroliere.

Paralel cu această acţiune internă este probabil că preşedintele Caldera va proceda la o reorganizare a Serviciului diplomatic în sensul ca, în principalele reprezentanţe pe lîngă guvernele străine, să acrediteze specialişti care cunosc realitatea petrolieră naţională, în scopul de a face cunoscută politica guvernului în acest domeniu şi de a putea acţiona în interesul C.V.P. pe pieţele externe.

În linii mari, acestea sînt cîteva dintre problemele imediate ce se impun a fi rezolvate în cadrul politicii petroliere pe care o va trasa preşedintele Caldera în timpul guvernării sale.

Tunku Abdul RAHMAN

primul ministru al Federaţiei Malayeze

Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj — primul ministru şi ministru de externe al Malayeziei — s-a născut la 8 februarie 1903 în statul Kedah (acum component al Federaţiei Malayeze). Este al şaptelea fiu al defunctului sultan din Kedah, Abdul Hamid Hahim Shah. A învăţat la şcoli din Kedah, Penang şi Bangkok ; a studiat apoi dreptul şi istoria la Cambridge, absolvind în 1925 (universitatea Cambridge i-a decernat în 1960 titlul de doctor în drept honoris causa). A continuat să studieze dreptul la Londra, după care a revenit în Kedah pentru a deveni funcţionar al administraţiei teritoriului.

Interesat de politică, Tunku a hotărît, în 1951, să renunţe la funcţiile sale administrative (incompatibile cu o afiliere politică). Curînd a fost ales preşedinte al Uniunii Naţionale Unite Malayeze. Împreună cu alte două formaţii reprezentînd grupările etnice chineză şi indiană, organizaţia condusă de Tunku a format Partidul Alianţei. În alegerile din iulie 1955, acest partid a repurtat o victorie clară ; după alegeri, Malayezia a obţinut autonomia internă, iar Tunku Abdul Rahman a devenit ministru principal (şef al guvernului autonom). La proclamarea independenţei, în 1957, Tunku a devenit prim-ministru, funcţie pe care a păstrat-o neîntrerupt pînă în prezent, Partidul Alianţei rămînînd majoritar în parlament după alegerile din 1959 şi 1964.

În 1958, Tunku — musulman practicant — a făcut un pelerinaj la Mecca (de aci titlul Al-Haj adăugat numelui).

În 1960, la conferinţa Commonwealthului, Tunku a iniţiat un atac puternic la adresa politicii de apartheid practicată de guvernul R.S.A. ; în 1961 R.S.A. a părăsit Commonwealthul. În 1961, Tunku Abdul Rahman a devenit partizanul ideii creării Federaţiei Malayeze. El a participat la convorbirile de la Londra, în iulie 1963, care au dus la constituirea Federaţiei (în 1965 s-a retras din Federaţie Singapore, acum stat independent, cu care Malayezia întreţine relaţii acceptabile). La recenta conferinţă a Commonwealthului, Tunku Abdul Rahman a sugerat o activizare a asociaţiei şi conducerea ei, prin rotaţie la intervale de un an, de către liderii fiecărei ţări membre.

O declaraţie recentă : Malayezia doreşte să stabilească relaţii diplomatice cu R.P. Chineză şi, de asemenea, „să aibă relaţii de prietenie cu orice ţară care acceptă principiile neamestecului în treburile interne şi ale coexistenţei paşnice".

M. M.

poșta redacției

UN INCIDENT SIMILAR

Aș vrea să relev o similitudine ce mi se pare interesantă între actualul incident anglo-francez și un incident petrecut în anul 1847. Presa a arătat că guvernul britanic a făcut cunoscută o discuție între președintele de Gaulle și ambasadorul britanic la Paris, Soames, discuție în care președintele ar fi împărtășit ambasadorului un proiect de restructurare a Uniunii Europei Occidentale, pe baza unui directorat al Franței, Marii Britanii, R.F.G. și Italiei. Guvernul francez a replicat, afirmînd că președintele nu ar fi spus așa ceva ambasadorului. Așadar, fie că ambasadorul a dezinformat propriul său guvern, fie că acesta pur și simplu a inventat. În 1846, Anglia avea un guvern whig, ministru de externe fiind celebrul lord Palmerston, unul dintre inițiatorii „politicii canonierelor". Ministru de externe francez și în fapt prim-ministru era nu mai puțin celebrul Guizot. Relațiile dintre cele două țări erau încordate. Anglia crease dificultăți Franței în legătură cu politica acesteia față de nordul Africii. Franța și-a luat revanșa — de fapt platonică — în problema „căsătoriilor spaniole". Regina Maria Cristina urma să se mărite. În aceeași situație era sora și eventuala sa moștenitoare, infanta Isabella. Între Anglia și Franța au avut loc intense consultări diplomatice. Dacă s-a căzut relativ ușor de acord cu căsătoria Mariei Cristina cu un Burbon spaniol, căsătoria infantei rămăsese o problemă litigioasă. Diplomația franceză, trecînd peste angajamentul usumat față de Anglia, a obținut ca aceasta să se căsătorească cu ducele de Montpensier, unul din fiii regelui Ludovic-Filip. Ca o ultimă concesie, Guizot ar fi promis într-o întrevedere din 25 septembrie 1846 că cele două căsătorii nu vor fi concomitente (Anglia spera ca amînarea căsătoriei infantei să-i lase un spațiu de manevre). Căsătoriile însă au fost simultane. Presa engleză și în special „News Chronicle", care trecea drept oficiosul lui Palmerston, l-a acuzat pe Guizot de incorectitudine, bazîndu-se, între altele, pe un raport al lordului Normandy, ambasadorul Regatului Unit la Paris care, la 25 septembrie 1846, relatase despre angajamentul luat de Guizot față de el în aceeași zi. Interpelat în Cameră, la 5 februarie 1847, de rivalul său Thiers, Guizot a răspuns : „Nu pot să admit din capul locului un raport al unui ambasador către guvernul său ca o piesă autentică, irecuzabilă, căreia nu i se poate aduce nici o obiecție". Apoi a declarat că, dacă ambasadorul i-ar fi prezentat anticipat raportul său, el l-ar fi rectificat, așa cum a cerut să rectifice și o depeșă din 2 septembrie 1846 referitoare la cele discutate la întrevederea din aceeași zi. Într-un raport despre dezbaterile Camerei Deputaților din Franța, lordul Normandy i-a repetat lui Palmerston că raportul său era corect și că, de altminteri, Guizot nu a modificat cu nimic depeșa sa privitoare la întrevederea din 2 septembrie 1846. Palmerston i-a răspuns lui Normandy că cele afirmate de Guizot în Camera franceză nu sînt de natură să-i schimbe părerea guvernului britanic că lordul Normandy a relatat fidel întrevederea sa cu Guizot și că își menține încrederea în el. Lordul Normandy și-a văzut retrasă invitația la o recepție la Quai d'Orsay. Soames nu a fost primit de ministrul de externe francez, ci numai de secretarul general Alphand. Lordul Normandy a rămas ambasador. Ce se va întîmpla oare cu Soames ?

Sergiu RĂZVAN
București

ASASINAREA LUI BARBU CATARGIU

În numărul 6/1969 al revistei „Lumea", la „Poșta redacției", a apărut o notă de răspuns în legătură cu împrejurările misterioase în care a fost asasinat Barbu Catargiu, la 11 iunie 1862, cînd ieșea din parlament. Dv. menționați că problema a fost prezentată pe larg în Almanahul „Flacăra". În cele ce urmează vreau să ofer cititorilor „Lumii" unele informații suplimentare. Din relatările lui Titu Maiorescu, în ale sale „Însemnări zilnice" (memorii), reiese bănuiala că „unul Dunca însoțit de ziaristul Iulian Grozescu, de peste munți, ar fi fost autorii acestui asasinat politic de mare răsunet". Despre primul, adică despre Dunca, s-a scris pe larg în toamna anului trecut (1968) în revista „Magazin istoric". Despre celălalt presupus participant la asasinat, ziaristul Iulian Grozescu, vă pot da următoarele amănunte : Iulian Grozescu își doarme somnul de veci în cimitirul din satul meu, unde s-a născut ca fecior al lui „Popa Nică". Numele și activitatea lui au fost cunoscute, la vremea sa, în întreg Ardealul și Banatul, fiind considerat ca un valoros poet și publicist, care a dat expresie lirică postulatelor politice ale românilor asupriți din fosta Austro-Ungarie. Pînă la moartea sa (survenită la 33 ani) a luptat cu condeiul, scriind articole în reviste ca „Albina", „Concordia" și „Familia" lui Iosif Vulcan, conducînd și o revistă satirică, „Pricuiciul". Prin 1861, Grozescu a trecut granița în vechiul regat, de unde avea să trimită revistei „Familia" interesante impresii și observații de ordin social-politic, sub titlul „Suvenir din București". Nu se știe precis în ce medii a trăit în Bucureștii de atunci și de ce curente politice a fost antrenat, dar, cunoscîndu-i-se firea impulsivă și temperamentul înflăcărat, de luptător pentru dreptatea celor împilați, e foarte posibil și nu mai puțin verosimil să fi intrat în complot și — împreună cu Dunca — să fi tras cu revolverul în fostul prim-ministru. Pe atunci, după cum se știe, Barbu Catargiu era foarte impopular prin ideile pe care le susținea chiar și împotriva domnitorului. Grozescu îl caracteriza ca pe un aristocrat retrograd ce se opunea oricăror principii de libertate și care „în 1862 n-a voit să acorde eliberarea țăranilor clăcași, amenințînd chiar și pe revoluționarii liberali" — după cum notează, cu aspre cuvinte Grozescu, în scrisorile sale trimise „Familiei". Sfîrșitul lui Catargiu, Grozescu îl înregistrează ca pe o meritată răsplată a unei atitudini potrivnice celor mai legitime năzuințe ale românilor de la sate.

După atentat, încă la sfîrșitul verii lui 1862, Grozescu își întrerupe brusc șederea în București și vine acasă, la Comloșul-Mare, unde rămîne cîteva luni inactiv. În această perioadă a fost cunoscut și de bunica mea, pe atunci copilă din familia Grozeștilor din Comloș. Mi-a povestit că-l vedea adesea pe „Iulian al lui Popa Nică" stînd în grădina casei, singuratic și îngîndurat, adeseori citind sau scriind — „dar mai mult cu capul în palme, cufundat în gînduri...".

Ghiță BĂLAN
comuna Comloșul-Mare, județul Timiș

TERITORII CUMPĂRATE

Intrebarea pusă de cititoarea Milica Mocanu („Cele 50 de state americane", „Poșta redacției" nr. 8/1969) mi-a sugerat ideea de a prezenta pe scurt istoricul achiziționării unor teritorii străine de către Statele Unite. În momentul proclamării independenței (4 iulie 1776), cele 13 colonii americane ocupau un teritoriu de aproximativ un milion km², pe țărmul atlantic al continentului nord-american. Articolul 8 al tratatului de pace de la Versailles din 1783 (tratat care încununa războiul de independență purtat de cele 13 colonii americane împotriva Angliei, între 1776 și 1783) fixa frontiera vestică a confederației americane pe fluviul Mississippi. Din acel moment, suprafața totală a Confederației americane însuma circa două milioane km². (Potrivit Constituției din 1778 — prima constituție americană — timp de zece ani, între 1778—1787, cele 13 colonii americane s-au constituit într-o confederație). Ulterior, prin cucerirea, colonizarea, anexarea ori cumpărarea teritoriilor din sud (aparținînd Spaniei și apoi Mexicului) și din nord (aparținînd indienilor), suprafața Statelor Unite s-a extins considerabil, cele 50 de state americane ocupînd în prezent peste 9 milioane km². (Denumirea „Statele Unite ale Americii" a fost fixată prin Constituția din 17 septembrie 1787 — a doua constituție americană, în vigoare și astăzi — care, de altfel, a pus și bazele organizării statelor americane într-o republică federală). Primul pas al Statelor Unite spre achiziționarea de noi teritorii l-a constituit cumpărarea provinciei Louisiana de la francezi, la 30 aprilie 1803, pentru suma de 15 milioane de dolari aur, ceea ce însemna cam 6 cenți pentru un hectar. Vastul teritoriu (aproximativ 2 500 000 km²) al Louisianei a fost împărțit, în 1820, prin așa-numitul „compromis din Missouri", în mai multe state. („compromisul din Missouri", intervenit în 1820 între marii fermieri din sud și marii industriași din nord, împărțea statele americane în două mari grupe : state „sclavagiste", în care sclavia era permisă, și state „libere", în care sclavia era interzisă prin lege). Peninsula Florida (peste 150 000 km²) a fost achiziționată de la spanioli, printr-un tratat încheiat la 22 februarie 1819. În 1845 a fost cucerit și anexat Texasul, iar în perioada 1848—1850 (în urma războiului cu Mexicul din 1846—1848) au fost anexate, succesiv, noi state : California, Nevada, Arizona, Utah, New Mexico, Colorado, Wyoming etc. Deoarece toate aceste teritorii aparțineau Mexicului, acesta a fost despăgubit cu modesta sumă de 15 milioane de dolari. În felul acesta, Statele Unite au obținut prima ieșire directă la Pacific, iar frontiera sudică a fost definitiv stabilită pe fluviul Rio Grande del Norte. Pentru suma de 10 milioane de dolari-aur, Statele Unite au cumpărat de la Mexic, în 1853, un teritoriu întins (ultimul) situat în valea rîului Gila (în sudul statului Arizona), teritoriu necesar pentru construirea căii ferate transcontinentale spre Pacific. Cîțiva ani mai tîrziu, Oregonul a intrat și el în componența Statelor Unite, în acest fel fiind stabilită definitiv și frontiera nordică (cu Canada, pe atunci teritoriu britanic). În anul 1867, Rusia a vîndut Statelor Unite peninsula Alaska și insulele învecinate : Aleutine, Sf. Laurențiu, Sf. Matei, Pribilov (în Marea Bering), Kodiak și Alexandru (în Golful Alaska, pe coasta canadiană). Prețul plătit de către Statele Unite pentru achiziționarea acestor „vaste regiuni de stînci și gheață" a fost de 7,2 milioane dolari-aur, dintre care 7 milioane pentru Alaska și 200 000 pentru insulele menționate. Peninsula Alaska și insulele învecinate au fost, de altfel, ultimele teritorii achiziționate de Statele Unite pe continentul nord-american. Spre sfîrșitul secolului trecut, în aprilie 1897, Statele Unite și-au anexat arhipelagul Hawai care, în 1902, a intrat în Uniune ca al 50-lea și ultimul stat american. De atunci, componența și suprafața Statelor Unite au rămas neschimbate, cele 50 de state care compun federația ocupînd în prezent o suprafață de 9 363 353 km².

D. G. IONĂȘIU
student, București

poșta redacției

KILIMANJARO

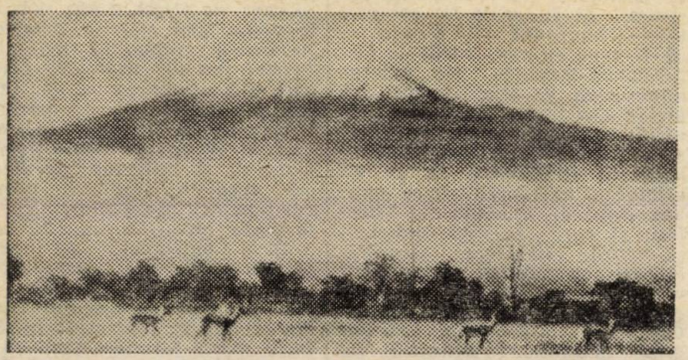

Mircea Pascu, Călărași. Cei șapte sportivi orbi, care au reușit zilele trecute să cucerească înălțimile masivului muntos Kilimanjaro, sînt din Kenya, Uganda și Tanzania. În informația de presă care a anunțat această performanță s-a strecurat, într-adevăr, o eroare. Kilimanjaro este cel mai înalt punct de pe suprafața Africii, avînd 5963 de metri (nu 5600). El se află în Tanzania. Este înconjurat — pînă la înălțimea de o mie de metri — de păduri, apoi pajiști alpine, iar către vîrf, la peste 5000 de metri înălțime, este acoperit de zăpezi aproape permanente, așa cum se vede în fotografia alăturată.

PERSONALUL AMBASADELOR

Vasile Bîrlădeanu, Orașul Gh. Gheorghiu-Dej: 1) Numărul membrilor unei ambasade poate merge de la una-două persoane pînă la cîteva sute, în funcție de amploarea relațiilor dintre cele două state interesate și de înțelegerea realizată de ele în această privință. Nici în ceea ce privește naționalitatea personalului de deservire nu există o regulă precisă. Unele ambasade preferă să-l aducă din țară, altele să-l angajeze la fața locului. 2) Zidul care reprezintă linia de demarcație între capitala R. D. Germane și Berlinul occidental a fost construit în anul 1961. 3) Recitind serialul „Istoria bombei atomice", publicat în numerele 9—23 din 1968, veți găsi datele care vă interesează în legătură cu proiectele Germaniei hitleriste privind armele de distrugere în masă.

ARNDT KRUPP

Ioan Bociort, elev, comuna Cărand, județul Arad. Datele solicitate de dv. în legătură cu desființarea firmei Krupp și cu moartea lui Alfried Krupp sînt cuprinse în ultima parte a serialului după cartea lui William Manchester („Lumea" nr. 10/1969). Ultimul eveniment care a făcut să se vorbească recent despre familia Krupp a fost căsătoria lui Arndt Krupp, în prezent în vîrstă de 31 de ani, cu prințesa austriacă Henriette von Auersperg, în vîrstă de 35 de ani, Arndt Krupp primește o rentă anuală de jumătate de milion de dolari.

Toma Tomășeanu, Pitești, str. Gh. Lazăr 21, et. I, ap. 2, dorește să cumpere revista „Lumea" nr. 1, 2, 3 și 4 din 1969.

MOARTEA LUI LEVI ESHKOL

I. Cristescu, Baia Mare. 1) E adevărat că organizația de guerilă Al Fatah a declarat, printr-un purtător de cuvînt al ei, că moartea premierului israelian Levi Eshkol ar fi urmarea atacului lansat de această organizație asupra localității Dajnia, unde Eshkol poseda o vilă. Vorbind despre incendiile provocate de Al Fatah la Dajnia, purtătorul de cuvînt a adăugat: „Eshkol, care era acasă în timpul atacului, a fost rănit și transportat la spital. Deci, Eshkol a murit în urma rănilor primite în timpul atacului, iar nu ca urmare a unui atac de cord, după cum pretinde Israelul". Comentînd această declarație, purtătorul de cuvînt al ministerului de externe israelian a calificat-o drept „copilărească" și drept „cea mai ridicolă dintre născocirile primitive ale acestei organizații". Levi Eshkol, care se afla la Ierusalim, a avut un atac de cord în timpul convalescenței după o gripă prelungită. 2) Levi Eshkol s-a născut în anul 1895, în Ucraina. A emigrat în anul 1914 în Palestina, pe atunci sub mandat britanic. A muncit la început ca lucrător agricol și ca voluntar al echipelor de pază de la Petach Tikva. Ulterior, a fost unul dintre întemeietorii așezărilor Atarot și Kiryat Anavim. A participat la lupta de combatere a foametei care a bîntuit în Palestina în timpul primului război mondial. În 1918, a intrat ca voluntar în legiunea evreiască a armatei britanice. Din 1933 pînă în 1936 a lucrat la Berlin, în cadrul oficiului de expatriere a evreilor din Germania nazistă. După întoarcerea în țară, a condus federația generală a muncii (Histadrut). De la crearea statului Israel (1948) a făcut parte continuu din guvern în calitate de ministru al finanțelor și în alte posturi, pînă în 1963, cînd a devenit prim-ministru. 3) Vicepremierul Allon a preluat funcția de prim-ministru numai pentru perioada de 30 de zile a doliului oficial. Pînă la alegerile generale, care vor avea loc în noiembrie, Partidul israelian al muncii a încredințat sarcina conducerii guvernului fostului ministru de externe Golda Meir.

DISCIPLINE NOI

Dumitru Gherghinescu, București. 1) De acord cu propunerea dv. privind prezentarea unor științe și discipline noi, vă semnalăm articolul „Conflicte, negocieri internaționale și cibernetica", publicat în nr. 9/1969. Vom reveni, atenția noastră concentrîndu-se asupra acelor discipline care sînt în directă legătură cu preocupările revistei noastre: polemologia (știința conflictelor), irenologia (știința păcii) etc. Vom scrie de asemenea despre „public relations" și despre publicitate în general. 2) Problemele suveranității naționale au fost și vor fi tratate în continuare în cadrul rubricii „Sinteze". 3) Vedeți răspunsul publicat în nr. 10/1969 sub titlul „Concurs".

RĂSPÎNDIREA LIMBILOR

Ilie Caragea, elev, Craiova. Iată, în ordinea descrescîndă a numărului vorbitorilor, limbile cu cea mai mare răspîndire pe glob: limba chineză (han) — 460 milioane de oameni, engleză (250 milioane), spaniolă (140 milioane), rusă (130 milioane), germană (100 milioane), japoneză (95 milioane), arabă (80 milioane), bengali (75 milioane), hindi (65 milioane). Am enumerat numai pe cei ce vorbesc aceste limbi ca limbi materne. Numărul celor ce le cunosc și folosesc ca limbi oficiale pe multe dintre ele este mult mai mare.

MOTIVUL OFICIAL

Ionel Ruscă, comuna Cireșu, județul Brăila. 1) Motivul oficial invocat de R.F. a Germaniei pentru refuzul de a semna tratatul de neproliferare nucleară este că acesta nu ar conține suficiente garanții pentru statele nenucleare. 2) Problema reprezentării R.P. Chineze la O.N.U. a fost expusă pe larg la „Poșta redacției" din nr. 41/1968. 3) Nu înțelegem la ce promisiune neîndeplinită de a publica un serial despre asasinarea lui John Kennedy vă referiți. Noi am publicat serialul „Moartea unui președinte" și n-am promis niciodată altul.

Vasile Gh. Truță, comuna Bilbor, județul Harghita. 1) Cabinele spațiale care aterizează normal, pot fi recondiționate pentru a fi folosite din nou. 2) Navele cosmice sovietice la care vă referiți au aterizat pe uscat. 3) Nedumerirea dv. în legătură cu durata procesului lui Sirhan este justificată. Citiți, în paginile revistei, explicația acestei situații.

Mihai Galon, Deva. 1) Prezentarea raportului Condon va începe curînd în revista noastră. 2) Într-adevăr, drapelele de stat ale majorității statelor au apărut în Almanahul „Scînteia" pe anul 1967. Cererea cititorului Ion Ghineț din Anina se referea, probabil, la drapelele acelor țări care și-au dobîndit independența în ultimii doi ani.

Alain Mureșean, Sibiu. Organizarea administrativ-teritorială a Franței urmează să fie în curînd modificată printr-un referendum. Principiile reformei administrative au fost prezentate în revista noastră nr. 3/1969. Statele Unite fiind un stat federal, problema este mult mai complexă. Legislația fiecăruia dintre cele 50 de state ale S.U.A. are anumite caracteristici proprii.

Ion Stoica, comuna Tătărani, județul Prahova. Dintre puterile nucleare, cele care au semnat tratatul de interzicere a experiențelor nucleare în trei medii, în speță Statele Unite și Uniunea Sovietică, nu mai efectuează decît explozii experimentale subterane, neinterzise de acest tratat.

Ion Cristoi, Anina, județul Caraș-Severin. În R. S. F. Iugoslavia apare un ziar în limba română și anume ziarul „Libertatea", editat la Novisad.

Alexandru Nistor, București. Vi s-a răspuns în nr. 52/1968.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05, și 18.53.58
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA MECANICA DE MASINI SI UTILAJ MINIER

BAIA MARE

str. Baia Sprie nr. 170
telefon 2411

BAIA MARE

• CELULE DE FLOTARE • AGITATOARE • ÎNGROȘATOARE • POMPA DE TULBUREALA ȘI ANTIACIDE DE MINĂ • FILTRE DE VID • CLASARE SPIRALE ȘI CU GREBLĂ • COLIVII DE EXTRACȚIE • ALIMENTATOARE DIFERITE • CIURURI VIBRATOARE • VAGONETE DE FUNICULARE • INSTALAȚII DE MANEVRAT VAGONETE LA RAMPA PUTULUI

UZINA DE FIBRE SINTETICE SĂVINEŞTI

produce

- fire textile continui de tipul mătăsii
- fire supraelastice
- fibre scurte
- fire de pescuit
- corzi pentru perii
- caprolactamă

- granule pentru industria materialelor plastice
- sulfat de amoniu
- ciclohexanol
- ciclohexanonă
- ciclohexanon-oximă
- sulfat de hidroxilamină

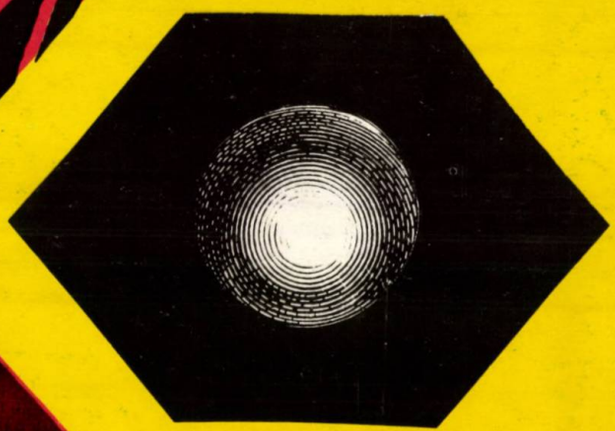

Lei 2

UZINA MECANICA DE MASINI SI UTILAJ MINIER

BAIA MARE

str. Baia Sprie nr. 170
telefon 2411

BAIA MARE

• CELULE DE FLOTARE • AGITATOARE • ÎNGROȘATOARE • POMPĂ DE TULBUREALĂ ȘI ANTIACIDE DE MINĂ • FILTRE DE VID • CLASARE SPIRALE ȘI CU GREBLĂ • COLIVII DE EXTRACȚIE • ALIMENTATOARE DIFERITE • CIURURI VIBRATOARE • VAGONETE DE FUNICULARE • INSTALAȚII DE MANEVRAT VAGONETE LA RAMPA PUTULUI

UZINA DE FIBRE SINTETICE SĂVINEŞTI

produce

- fire textile continui de tipul mătăsii
- fire supraelastice
- fibre scurte
- fire de pescuit
- corzi pentru perii
- caprolactamă

- granule pentru industria materialelor plastice
- sulfat de amoniu
- ciclohexanol
- ciclohexanonă
- ciclohexanon-oximă
- sulfat de hidroxilamină

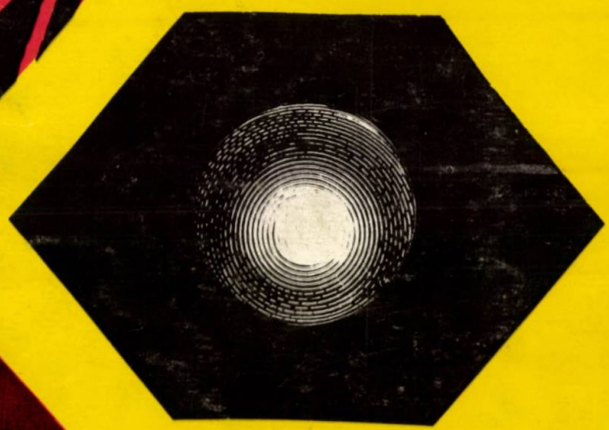

Lei 2

Nr. 12 13 martie 1969

LUMEA

CABINETUL DE PARTID

Londra – Washington:

RELAȚII TOT MAI PUȚIN „SPECIALE"

Venezuela

PETROLUL ȘI NOUA CONFIGURAȚIE POLITICĂ

Reportaj pe glob

TUNIS—NEFTA

Ce sînt „FARFURIILE ZBURĂTOARE"?

Răspunsul comisiei Condon

La Viena, în prezența președintelui Austriei, Franz Jonas (al treilea din stînga), **a fost inaugurată a 89-a ediție a Tîrgului internațional. România participă cu un stand al O.N.T.-Carpați**

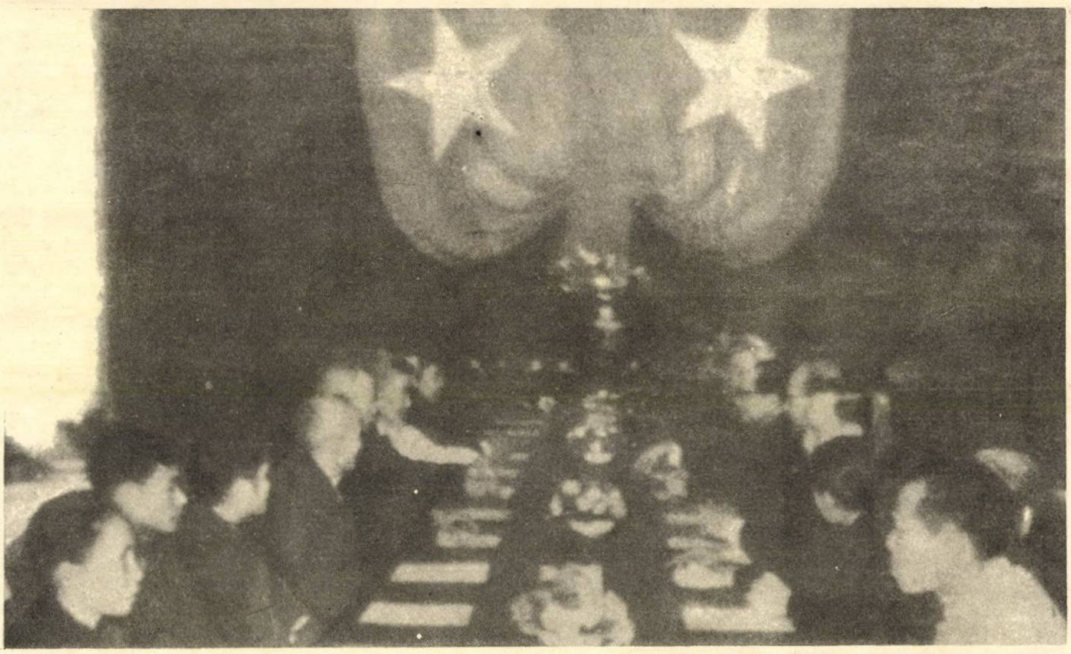

La Hanoi, au avut loc convorbiri între o delegație a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud și conducători ai R. D. Vietnam

Pe străzile Romei, s-a desfășurat o amplă demonstrație pentru ieșirea Italiei din N.A.T.O. și pentru asigurarea securității europene

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 12 (281) — 13 MARTIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Anca Voican*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

4 BELGRAD. Congresul comuniștilor iugoslavi. *Eugen Pop*
6 PARIS. Un încărcat început de săptămînă. *Georges Dascal*
7 WASHINGTON. „Sentinel" — un proiect controversat. *Constantin Alexandroaie*
20 ADEN. Misterul tancurilor de apă. *Dr. Clement Baciu*

ARTICOLE

9 Venezuela. Petrolul și noua configurație politică. *Edouard Bailby*
10 Sistemul monetar occidental. O nouă criză de încredere. *Ilie Șerbănescu*
12 Relații tot mai puțin „speciale". *Mihai Matei*
13 Apollo-9 la capătul programului. *Mircea Grigorescu*
14 India. Trecut și actualitate în opțiunile politice. *Radu Budeanu*
18 Drumul Rhodesiei. *A. Sachs*
22 Din istoria „bombelor" diplomatice. *Silviu Brucan*
24 Ce sînt „farfuriile zburătoare" ? *Felicia Antip*

REPORTAJ PE GLOB

16 Tunis — Nefta. *Dana Alexandru*

21 Fața nevăzută a lunii... februarie. *Radu Cosașu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Le Monde Diplomatique, Le Monde, Die Presse, International Herald Tribune, L'Express, The African Communist, La Manana, Le Nouvel Observateur

PROFIL

30 GUSTAV HEINEMANN, președintele ales al Republicii Federale a Germaniei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

CORESPONDENȚE

BELGRAD : Congresul comuniștilor iugoslavi

PARIS : Un încărcat început de săptămînă

WASHINGTON : Controversatul proiect „Sentinel"

CARACAS : După instalarea noului președinte

ADEN : Misterul tancurilor de apă

ACTUALITATEA PE GLOB

- Redimensionarea relațiilor anglo-americane
- Recrudescența tensiunii monetare occidentale
- Mutații pe scena politică indiană
- Drumul Rhodesiei

DIN ISTORIA „BOMBELOR" DIPLOMATICE

RAPORTUL CONDON DESPRE „FARFURIILE ZBURĂTOARE"

săptămîna

în telegrame

Sydney

RELAȚII BILATERALE ÎN DEZVOLTARE

Condusă de Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, delegația guvernamentală română face o vizită oficială în Australia, la invitația guvernului acestei țări. Pe aeroportul din Sydney, vicepremierul australian John McEwen declara oaspeților : „Sînt bucuros că am prilejul de a răspunde frumoasei primiri care mi s-a făcut în România". De la semnarea acordului comercial româno-australian — a relevat John McEwen, care îndeplinește și funcția de ministru al comerțului și industriei — volumul total al schimburilor comerciale între cele două țări s-a dublat în cursul ultimului an.

Convorbirile cu membri ai guvernului australian și reprezentanți ai vieții economice, în vederea analizării și stabilirii de măsuri pentru dezvoltarea schimburilor comerciale și a cooperării economice și tehnice, au debutat, la Canberra, prin întrevederea vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, Gheorghe Rădulescu, cu primul ministru al Australiei, John Gorton. Delegația română a purtat, de asemenea, convorbiri cu vicepremierul și ministrul comerțului și industriei, John McEwen. S-a făcut cu acest prilej o trecere în revistă a desfășurării schimburilor comerciale româno-australiene, evidențiindu-se noi posibilități și căi de promovare a comerțului bilateral, a colaborării economice în avantajul reciproc. Cursul favorabil al relațiilor dintre cele două țări a fost evidențiat și în cadrul întrevederilor pe care Gheorghe Rădulescu le-a avut cu guvernatorul general al Australiei, lord Casty, și cu ministrul afacerilor externe, Cordon Freeth. Declarația oficială publicată în urma acestor întîlniri consemnează interesul reciproc pentru dezvoltarea relațiilor dintre România și Australia, cu accent pe domeniul economic, ca și pentru extinderea lor prin schimburi culturale și sportive.

În Australia, delegația română a vizitat cîteva obiective industriale printre care combinatul siderurgic de la Port Kembla, situat în vecinătatea Sydney-ului. Oaspeții români s-au întîlnit, de asemenea, cu conducerea marelui concern „Colonial Sugar Refining Co ltd". Cu diferite prilejuri, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Rădulescu, și membrii delegației române au prezentat sau au făcut expuneri asupra proiectelor României în domeniul dezvoltării economice și al principalelor aspecte ale comerțului nostru exterior. Ziarul „The Australian" a publicat un interviu acordat de șeful delegației române cu privire la obiectivele vizitei și la evoluția schimburilor comerciale bilaterale. La încheierea ediției, vizita delegației guvernamentale române în Australia este în curs.

Orientul Apropiat

EVOLUȚIE SINUOASĂ

După recentele incidente de frontieră — concretizate prin puternice dueluri de artilerie de-a lungul Canalului de Suez — ziarul de seară „El Messa" din Cairo scria pe prima pagină : „Situație extrem de gravă". Reproducînd știrile transmise de diferitele agenții de presă, cotidianul sublinia rezerva cercurilor diplomatice de la Națiunile Unite față de posibilitățile unei soluționări politice a crizei din Orientul Apropiat. Ultimele schimburi de focuri par să fi dus la o nouă degradare a situației din regiune. Eforturi pentru o redresare în acest sens se fac pe toate planurile, inclusiv din partea statelor direct implicate. Consilierul președintelui R.A.U. pentru problemele externe, Mahmud Fawzi, care s-a întîlnit la Londra cu ministrul de externe Michael Stewart, și cu Denis Healey, ministrul apărării — a avut la încheierea vizitei sale în Anglia o întrevedere cu premierul Haroid Wilson. Acesta a apreciat „profunde și constructive" convorbirile bilaterale desfășurate cu acel prilej.

Ministrul afacerilor externe al Israelului, Abba Eban, după ce a conferit la rîndul său cu premierul britanic într-o convorbire particulară, a sosit la Washington. Ieri după-amiază, a fost primit de secretarul de stat William Rogers, data întrevederii cu președintele Nixon urmînd a fi, de asemenea, stabilită. Abba Eban și-a exprimat dorința de a sprijini în continuare misiunea trimisului special al secretarului O.N.U. în Orientul Apropiat, Gunnar Jarring. Sosit duminică la Tel Aviv — ca urmare a schimbului de focuri arabo-israelian — acesta își exprima speranța de a obține rezultate concrete care să asigure restabilirea păcii în zonă.

Obiective asemănătoare au stat în centrul reuniunii Consiliului de Miniștri egiptean, desfășurată sub președinția lui Gamal Abdel Nasser. Examinarea situației create după incidentele de la sfîrșitul săptămînii s-a realizat pe baza unui raport prezentat de șeful diplomației egiptene, Mahmud Riad. Tot în cadrul reuniunii, președintele Nasser a anunțat moartea generalului Abdel Moneim Riad, șeful statului major al R.A.U., survenită în timpul luptelor amintite.

Pentru a doua oară în două zile, cabinetul israelian s-a întrunit sub conducerea premierului ad-interim, Ygal Allon, care a prezentat un rezumat al discuțiilor sale cu Gunnar Jarring. (Înainte de a sosi la Ierusalim, acesta făcuse o vizită la Cairo și Amman). Pe de altă parte, consultațiile președintelui Shazar cu reprezentanții diferitelor grupuri parlamentare încheindu-se la începutul săptămînii, Golda Meir a fost desemnată oficial să formeze un nou guvern.

Prima sesiune din acest an a Consiliului Ligii Arabe, care s-a deschis luni în capitala R.A.U., înregistrează participarea a 10 din cele 14 țări membre. Tunisia este absentă, iar celelalte state sînt reprezentate la nivelul miniștrilor de externe. Actuala sesiune este prezidată de Algeria, prin ministrul educației naționale. Principala problemă în discuție, scrie oficiosul „Al Akhbar", este convocarea unei conferințe la nivel înalt. Poziția față de Statele Unite și Anglia în legătură cu livrările de arme către Israel și organizarea reuniunilor bilaterale pentru soluționarea diferendelor dintre unele țări arabe — mai ales Irak și Siria — figurează, de asemenea, pe agenda de lucru a Conferinței. Paralel își desfășoară lucrările, cu ușile închise, Comisia politică a Ligii Arabe.

Bonn

DUBLUL DIALOG FRANCO—VEST-GERMAN

Michel Debré a deschis duminică o importantă săptămînă diplomatică franco—vest-germană. În plus, față de caracterul obișnuit al consultărilor trimestriale incluse în tratatul de cooperare franco-vest-german din 1963, recenta vizită are calitatea de a reprezenta avanpremiera întîlnirii la nivel înalt de la Paris Kiesinger — de Gaulle, din 13 și 14 martie. Ultima reuniune avusese loc la sfîrșitul lunii septembrie 1968, precedată de agitatele dezbateri din Bundestag. Cancelarul Kiesinger fusese somat de reprezentanții diverselor partide să ia o atitudine mai energică față de partenerii francezi, pentru „a reactiva astfel politica europeană". De atunci, pe planul politicii occidentale au intervenit criza monetară cu conferința „celor zece" de la Bonn, eșecul acordului franco—vest-german privind livrarea de petrol în R.F. a Germaniei, în sfîrșit criza U.E.O. și „afacerea Soames". Sînt motive pentru care multe comentarii apărute în presa ambelor țări întrevăd o serie de dificultăți în desfășurarea apropiatelor negocieri bilaterale. Michel Debré încerca să risipească aceste impresii declarînd la sosirea sa la Bonn : „Convorbirile vor fi la fel de ușoare și de agreabile ca întrevederile franco—vest-germane din ultimele luni". El califica „cel puțin premature și inexacte" pronosticurile comentatorilor occidentali, menționînd că pot exista, într-adevăr, divergențe, dar importantă este „voința de cooperare între Franța și R.F. a Germaniei". Concluziile lui Michel Debré se bazau, în parte, pe declarațiile cancelarului Kiesinger care și-a reafirmat, cu prilejul unei reuniuni a Partidului democrat-creștin de la Oberhausen, voința de a colabora cu Franța. Fără a disimula dificultățile care ar putea surveni în cursul negocierilor, cancelarul vest-german a relevat că dacă ele

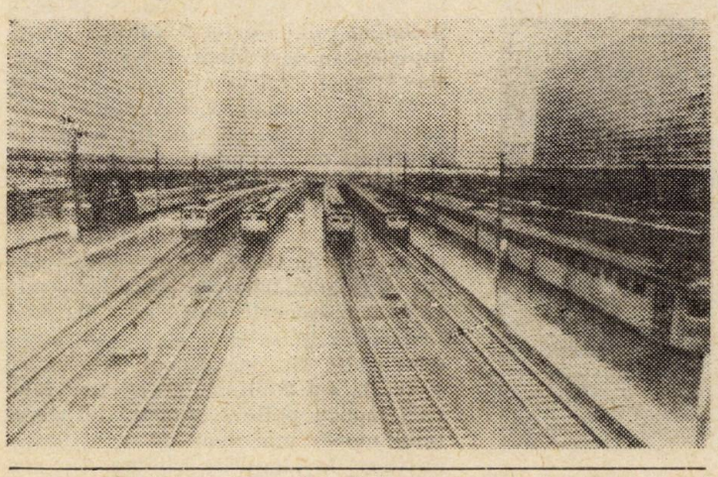

Marți, în gara pariziană Montparnasse, în cursul grevei naționale de 24 de ore

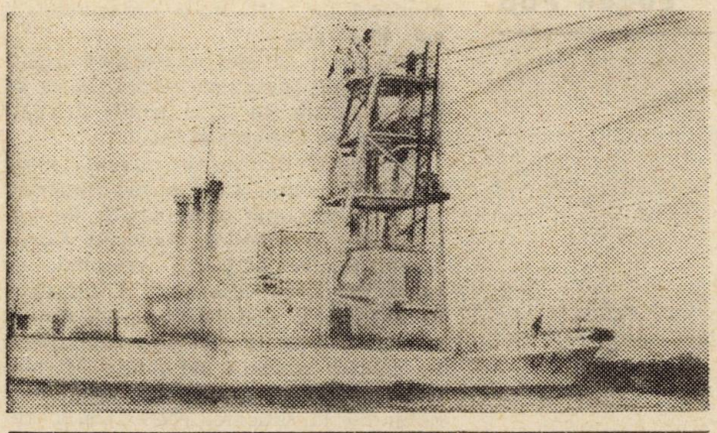

Un uriaș stingător de incendiu plutitor, supercatamaranul japonez „Hiryu" (Dragonul zburător). Recent experimentată, nava este echipată cu instalații de stingere a incendiilor pe marile tancuri petroliere

există, atunci trebuie examinate împreună. Considerînd înțelegerea între cele două țări indispensabilă, el a subliniat că guvernul său a ales o linie mediană, fără ruptură cu Franța, dar „fără a ascunde în același timp, că nu poate fi concepută o Europă unificată în absența Marii Britanii".

Problemele majore ale relațiilor franco—vest-germane, și în general interoccidentale, au revenit în prim plan cu prilejul vizitei ministrului francez la Bonn. Michel Debré a reafirmat poziția Parisului privind Alianța atlantică : apartenență fără integrare militară, care ar însemna „renunțarea la persoana națională, la independență, ceea ce nu este compatibil cu definiția pe care noi o dăm Alianței". „Afacerea Soames", asupra căreia ministrul de externe francez a refuzat să se oprească, a fost atribuită „domeniului istoricilor și al moraliștilor". Criza Uniunii Europei Occidentale continuă să evidențieze opinii diferite ; ca și ceilalți parteneri, guvernul vest-german consideră că ea poate fi rezolvată printr-un acord de procedură, fără a se renunța la ideea de a face din U.E.O. un cadru al consultărilor politice lărgite. Franța, din contră, nu admite sub nici o formă ca U.E.O. să constituie amorsa unei comunități politice. Ziarul „Le Monde" este de părere în acest sens că „Franța nu-și va relua locul (la sesiunile U.E.O. n.n.) decît atunci cînd toți cei interesați vor recunoaște caracterul ilegal al recentelor reuniuni fără participarea sa". Dar, trecînd peste aceste probleme în dezacord, se așteaptă suficientă înțelegere de partea ambelor părți, cancelarul Kiesinger considerînd întîlnirea sa actuală cu generalul de Gaulle ca cea mai importantă de la semnarea tratatul de cooperare franco — vest-german.

Guineea ecuatorială

TENSIUNE, CONFLICT ȘI MISIUNE O. N. U.

Spre deosebire de Portugalia care-și menține cu instransigență dominația asupra teritoriilor sale africane (Guineea portugheză, Angola și Mozambic), Spania a urmat în timp o politică de decolonizare relativ liberală. Guvernul de la Madrid a acceptat anul trecut să trateze cu Marocul asupra retrocedării enclavei Ifni — obiectul unei vechi dispute — și a admis ideea referendumului, sub controlul O.N.U., în cazul regiunii Rio de Oro. Procesul decolonizării Guineei spaniole a început în 1959 ; autonomia a fost acordată în 1963, iar independența la 12 octombrie 1968. Această acțiune s-a considerat la Madrid extrem de importantă, semnificînd un succes. „Trebuie admis că «maniera» adoptată în acest sens de ministrul de externe Fernando Castiella, în ciuda criticilor exprimate de anumiți conducători spanioli la adresa unei politici apreciate ca excesiv de «liberală», a fost salutată cu satisfacție la Națiunile Unite" — scrie cotidianul „Le Monde". Aceleași Națiuni Unite sînt chemate acum să soluționeze conflictul izbucnit recent între fosta colonie și fosta metropolă. Marcial Tamayo (Bolivia), înalt funcționar al secretariatului O.N.U., a fost desemnat de U Thant reprezentant personal în Guineea ecuatorială. El își va oferi bunele oficii pentru a ajuta la rezolvarea dificultăților și reducerea tensiunii.

În urmă cu două săptămîni, ambasadorul Spaniei în capitala guineeză a fost declarat „persona non grata". Cîțiva rezidenți au fost, de asemenea, expulzați. Guvernul de la Santa Isabel lua aceste măsuri pentru a sancționa unele acțiuni contrarii intereselor țării : opoziția față de cîteva hotărîri în domeniul economic ale autorităților locale, desfășurarea unei propagande evidente pentru secesiunea insulelor Fernando Po și discreditarea organelor naționale de conducere. Această politică de subminare apare posibilă, în parte, datorită prezenței societăților spaniole, care după obținerea independenței au continuat să dețină sub controlul lor ramuri importante ale economiei locale. Francisco Macias, președintele țării, declara într-o cuvîntare foarte recentă : „Noi am luptat pentru independența politică, iar acum luptăm împotriva exploatării economice a Guineei libere". Factorilor potrivnici din exterior li se cumulează cei interni. Lovitura de stat eșuată săptămîna trecută — era condusă de ministrul afacerilor externe, N'Dongo — evidențiază, pe lîngă permanența intereselor economice ale colonialiștilor spanioli, și contribuția rivalităților tribale, a conflictelor între persoane. N'Dongo urmărea înlăturarea președintelui, considerat prea favorabil regimurilor „revoluționare" din Africa. În plus, N'Dongo — aparținînd comunității „fang" din Rio Muni — nu era de acord cu dirijarea treburilor statului de un membru al celeilalte entități — „bubi", din Fernando Po (din care face parte președintele Macias).

Guvernul spaniol — încercînd să aplaneze conflictele în care este implicat — păstrează legătura cu oficialitățile guineeze prin noul ambasador, Pan de Soraluce. Cererea Guineei ecuatoriale, de retragere a trupelor spaniole, a primit un răspuns condiționat de evacuarea cetățenilor spanioli care doresc să părăsească țara. Soluții pentru o reglementare a situației și, în orice caz, clarificări de la fața locului sînt așteptate din partea misiunii O.N.U. care a sosit în regiune.

Anca VOICAN

Clay Shaw, protagonistul procesului de la New Orleans, întorcîndu-se acasă, după eșecul înscenării judiciare organizate împotriva sa de procurorul Jim Garrison

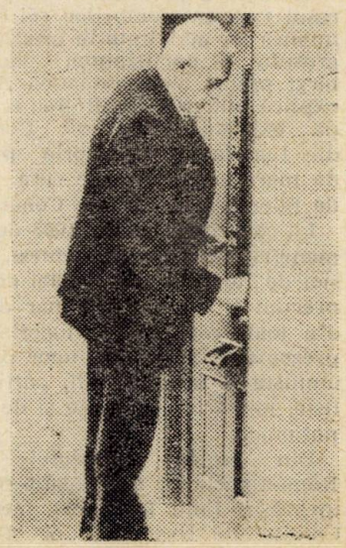

Prezidiul Congresului

Corespondență de la trimisul nostru la Belgrad, Eugen Pop

Congresul comuniștilor iugoslavi

De cîteva zile de cînd mă aflu la Belgrad, toate acțiunile vieții publice cu care vin în contact se raportează, într-un fel sau altul, la evenimentul politic de importanță deosebită pe care îl reprezintă Congresul Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia. Într-un Belgrad dominat de miile de steaguri roșii arborate în cinstea Congresului, dezbaterile din forul suprem al comuniștilor iugoslavi sînt considerate ca sinteza unor preocupări majore, în jurul cărora Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia a polarizat atenția și interesul tuturor membrilor săi și — prin intensa lor activitate în pregătirea Congresului — participarea unor foarte largi pături ale populației. Aceasta se explică atît prin împlinirea a 50 de ani de existență a Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, cît și prin problemele de mare actualitate pe care, începînd de miercuri, le dezbate Congresul.

La congres participă 1093 de delegați, membrii Comitetului Central, ai Comisiei de Revizie, ai Comisiei de Control, precum și un mare număr de invitați din toate republicile iugoslave. Sînt prezente delegații ale unor partide comuniste și muncitorești, partide socialiste, mișcări progresiste și de eliberare națională.

Din partea Partidului Comunist Român participă o delegație condusă de tovarășul Emil Bodnaraș, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. Delegația română a înmînat mesajul C.C. al P.C.R. adresat C.C. al U.C.I. cu prilejul celei de a 50-a aniversări a creării Partidului Comunist din Iugoslavia, în care se arată, printre altele : „Cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a creării Partidului Comunist din Iugoslavia, Comitetul Central al Partidului Comunist Român adresează Comitetului Central al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, comuniștilor, popoarelor Iugoslaviei frățești cele mai cordiale felicitări și un cald salut tovărășesc". „Exprimîndu-ne satisfacția pentru evoluția ascendentă a relațiilor de prietenie și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, dintre Republica Socialistă România și Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, sîntem convinși că ele vor cunoaște și în viitor o dezvoltare rodnică în interesul popoarelor celor două țări, al unității statelor socialiste, al coeziunii mișcării comuniste și muncitorești internaționale, al păcii în lume".

■

În expunerea președintelui Tito la ședința inaugurală de marți se sublinia ideea că U.C.I. s-a manifestat, în întreaga ei istorie de luptă și de construire a noii societăți, ca un partid care și-a dovedit forța și influența prin slujirea neabătută a intereselor țării. În diferite etape ale ultimelor cinci decenii — se arată în expunere — U.C.I. și-a dovedit capacitatea de a mobiliza în jurul său masele populare și de a îndeplini rolul de forță politică revoluționară în dezvoltarea internă a Iugoslaviei și în cadrul mișcării muncitorești internaționale. Continuitatea acestui rol al U.C.I., pe care și-l asumă — împreună cu comuniștii avînd un lung stagiu de activitate revoluționară — și noua generație a U.C.I., membrii tineri ai Uniunii, își găsește oglindirea și în compoziția de vîrstă a Congresului. Notez că în adunările organizațiilor comunale și orășenești care au precedat Congresul, în articole și declarații ale unor cadre din conducerea superioară a U.C.I., s-a subliniat necesitatea întăririi muncii politice pentru atragerea unui număr mai mare de muncitori și de tineri în rîndurile Uniunii. Din datele publicate într-o broșură cuprinzînd scurte biografii ale delegaților la Congres reiese că peste trei sferturi din numărul lor îl formează comuniștii sub 45 de ani.

Mai notez că aici se remarcă faptul că partidele comuniste dintr-o serie de țări socialiste nu și-au trimis delegați la al IX-lea Congres al U.C.I.

Realizările Iugoslaviei într-un mare număr de compartimente ale construcției socialiste apar nedespărțite de activitatea comuniștilor. Raportul Comitetului Central al U.C.I. remarcă, de pildă, ponderea crescîndă a industriei în ansamblul activităților economice, sporurile obținute mai ales anul trecut în diferite sectoare ale producției materiale. Apar cu pregnanță rezultatele dobîndite în ridicarea economică a regiunilor în trecut subdezvoltate, aceasta fiind una din problemele mari asupra căreia s-a concentrat atenția Comitetului Central între cele două congrese. În documentele pregătite pentru cel de-al IX-lea Congres se relevă că Iugoslavia socialistă a obținut succese remarcabile în îndeplinirea acestei sarcini, că actualele condiții create sînt favorabile accelerării acestei dezvoltări. Se apreciază, în același timp, că aceste succese sînt în strînsă concordanță cu alte mari cuceriri ale socialismului în Iugoslavia — apropierea și prietenia naționalităților conlocuitoare, asigurarea egalității lor în drepturi, în afirmarea lor pe plan politic, economic și social.

În discuții cu colegii de la ziarele iugoslave și cu delegați la Congres, am reținut ca o caracteristică foarte importantă a celui de al IX-lea Congres faptul că el ia în discuție o serie de probleme ale dezvoltării de perspectivă, care în prealabil făcuseră obiectul unor largi confruntări de păreri. Congresul va dezbate aprecierile Comitetului Central privind stadiul aplicării unor transformări importante în economie și creșterea rolului politic al comuniștilor în procesele din viața social-politică. În jurul acestei teme majore a Congresului se confruntă experiența de pînă acum cu sarcinile de perspectivă, ofe-